

ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО
пл. “Майка България” 2

ПРОГРАМА
ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА
ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Период на действие на Програмата:
2022 – 2027 г.

Приета на заседание на
Великотърновски общински съвет с решение № 1033 по Протокол №
43/28.07.2022 г.

април 2022 г.

Съдържание

I. УВОД	3
II. ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
III. НОРМАТИВНА УРЕДБА ПО ОКОЛНА СРЕДА.....	4
IV. ОБХВАТ И ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА.....	13
V. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА И ТЕНДЕНЦИИ.....	14
1. ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКИ И ТЕРИТОРИАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ	14
1.1. Географско разположение.....	14
1.2. Релефна характеристика на района.....	14
1.3. Климатична характеристика на района.....	17
1.4. Население и населени места.....	30
2. АНАЛИЗ НА КОМПОНЕНТИТЕ И ФАКТОРИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.....	32
2.1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ	32
2.2. ВОДИ.....	32
2.3. ПОЧВИ.....	44
2.4. ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА И ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ.....	51
2.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ, ГОРИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ	51
2.5. ОТПАДЪЦИ	65
2.7. ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА	67
2.8. РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА И ВЛИЯНИЕ НА НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ	69
2.9. УПРАВЛЕНСКИ ФАКТОРИ.....	70
2.10. ИКОНОМИЧЕСКИ ФАКТОРИ	75
2.11. ФИНАНСОВИ ФАКТОРИ	79
2.12. ДЕМОГРАФСКИ ФАКТОРИ	81
VI. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT АНАЛИЗ/ 83	
VII. ВИЗИЯ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА	87
VIII. ЦЕЛИ	88
1. ГЕНЕРАЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ	88
2. ПРИОРИТЕТИ И СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ.....	88
IX. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	89
X. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА.....	97
1. Мониторинг, контрол, оценка и актуализация на общинската програма за опазване на околната среда	97
2. Контрол по изпълнение на програмата.....	97
3. Актуализация на програмата	98
4. Информация на РИОСВ и обществеността за изпълнение на програмата.....	98
П Р И Л О Ж Е Н И Я	99

I. УВОД

Опазването на околната среда е сред най-важните приоритети на съвременното общество. За опазване на природните богатства на страната и осигуряване на здравословна околна среда за живот, труд и отдых на населението е необходимо да се провежда целенасочена и комплексна екологична политика на държавата. Нейните задължителни елементи са изграждането и усъвършенстването на законодателството и нормативната уредба и наличието на институции, осигуряващи постоянен контрол и оценка на състоянието на околната среда, вземане на управленчески решения и тяхната реализация. Законовите разпоредби в сферата на опазването на околната среда имат многопосочен характер, поради което те са практически ефективни само когато са подкрепени с конкретни форми на реализация. Една от тези конкретни форми е изготвянето на програма за опазване на околната среда приложима на место ниво, като се интегрират икономическите и социалните цели при планиране на дейностите в тази област. За начало в създаването на Общинските програми за опазване на околната среда (ОПООС) се счита Първата конференция на министрите по околна среда през 1991г., на която е взето общо решение да се създаде Обща програма за опазване на околната среда за страните в Европа, която да послужи като рамка за по-добра координация на усилията за възстановяване и опазване на околната среда на национално и международно ниво. Концепцията за устойчиво развитие, приета ООН за околна среда и развитие, в Рио де Жанейро през 1992г., формулира новите принципи за организиране на дейностите в обществото. Приетият план за действие на ООН „Дневен ред 21“, отрежда много важна роля на местните власти в процеса на вземане на решения за околната среда – те са най-близо до хората, най-близо до проблемите и в много случаи най-близо до решенията. Определенията дадени в справочната литература описват програмата, като изложение на основните цели и задачи на дадена организация в определена област. В много случаи понятието „програма“ се отъждествява с план за работа, план за действие. В този смисъл общинските програми за опазване на околната среда, би могло да се дефинират, като целенасочено планиране на дейностите в областта на околната среда за определен период от време и следва да се считат като инструмент за постигане на подобрения в областта на околната среда.

II. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата „Програма за опазване на околната среда на територията на Община Велико Търново“ е разработена на основание чл. 79 ал.1 и ал. 2 от ЗООС. Програмата се разработва за периода 2022 – 2027 г. , обхващайки всички дейности, които произтичат като задължение на общините по опазване на околната среда. Основните задачи, които се поставят с програмата, са свързани с настоящи проблеми, по опазването на околната среда, бъдещи мероприятия за намаляване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на план за действие, съдържащ

схеми и организация на изпълнение, източници на финансиране и др., което ще доведе до едно дългосрочно планиране. При разработването на програмата са спазени методическите указания на Министерство на околната среда и водите (МОСВ), относно структурата и съдържанието на общинските програми за околна среда.

Принципното право за приемане на стратегии, прогнози, програми и планове по въпроси от местно значение, включително опазване на околната среда, е дадено на Общинските съвети с чл. 21, т.12 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА).

Програмата е изготвена с цел да се открийт приоритетите на общината в областта на околната среда, за да се набележат ефективни мерки за решаване на съществуващите екологични проблеми, да се насърчи използването на природните ресурси на територията на общината за икономически потенциал и да се аргументират проектите, които ще бъдат предложени за финансиране от фондовете на Европейския съюз (ЕС).

Настоящата програма е един динамичен и отворен документ, който своевременно ще бъде актуализиран и допълван при настъпили промени в приоритетите на Общината, в Националното законодателство и при други фактори от стратегическо значение.

III. НОРМАТИВНА УРЕДБА ПО ОКОЛНА СРЕДА

В процеса на хармонизация на националното законодателство с европейското екологично право, през последните години Министерство на околната среда и водите в сътрудничество с други министерства е разработило редица нормативни документи, хармонизиращи българското законодателство със съответните актове на законодателството на ЕС. Изготвените нормативни актове, съгласно ранга си са приети от Народното събрание на Министерски съвет на Р.България. Във всички нормативни актове, приети през последните години, специално внимание се обръща на определянето на компетенциите, правата и задълженията на администрацията на централно, регионално и местно ниво за прилагането и налагането на изискванията, произтичащи от постиженията на правото на ЕС. Законодателството по опазване на околната среда в България може условно да се раздели на общо (хоризонтално) и секторно (вертикално) законодателство. Към хоризонталното законодателство могат да се отнесат Законът за опазване на околната среда (ЗООС), който с подзаконовите нормативни актове, е основен гарант за постигане на екологичните цели за устойчиво развитие. Той ревизира системата от екологични стандарти и въвежда принципите „Замърсителя плаща“, „Правото на обществеността да бъде информирано“ и „Превенция на замърсяването“. Вертикалното законодателство обхваща секторите: Води; Въздух; Природа; Почви; Климат; Отпадъци и Превантивна дейност. За целите на настоящата разработка са разгледани нормативните актове и документи, имащи отношение към Програмата, които са разгледани в секторите „въздух“, „води“, „природа“, „почви“, „отпадъци“, „климат“, „шум“, „радиация“ и „превантивна дейност“, налични на официалната интернет страница на Министерство на околната среда и водите (МОСВ)- <http://www.moew.government.bg/bg/vuzduh/kachestvo-na-atmosferniya-vuzduh/normativniaktove/> На национално ниво са приети и действат следните

законодателни документи: 1. ЗАКОН ЗАКОН ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА /ЗООС/ - ДВ., бр.91/25.09.2012 г., посл. ДВ. бр.21 от 12 Март 2021г. Законът за опазване на околната среда е Рамковият закон за екологично законодателство в България, които урежда принципни общи постановки (ОВОС, интегрирано предотвратяване и контрол на замърсяването, право на обществен достъп до екологична информация, икономически регулатори и др.) и специални секторни изисквания към компонентите на околната среда (води, въздух, почви и др.). С този закон се уреждат обществените отношения свързани с опазване на околната среда за сегашните и бъдещите поколения и защита здравето на хората, съхраняване на биологичното разнообразие, опазване и ползването на компонентите на околната среда, контрол и управление на факторите увреждащи околната среда и източниците на замърсяване; предотвратяване и ограничаване на замърсяването. Създаване и функциониране на Национална система за мониторинг на околната среда; стратегиите, програмите и плановете за опазване на околната среда; събирането и достъпа до информация за околната среда; правата и задълженията на държавата, общините, юридическите и физическите лица по опазване на околната среда. За прилагане на ефективни мерки за опазване на околната среда, ЗООС залага на спазването на принципите за устойчиво развитие, предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве; предимство на предотвратяване на замърсяването пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него; участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда; информиране на гражданите за състоянието на околната среда; замърсителя плаща; съхранение, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие; възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредени райони; предотвратяване замърсяването и увреждането на чисти райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях; интегриране на политики по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения; достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда. Съгласно чл.79 ал. 1 от ЗООС, кметовете на общините разработват програми за опазване на околната среда в съответствие с указания на Министъра на околната среда и водите. Съгласно ал. (2), програмите по ал. (1) обхващат период на изпълнение не по-малък от 3 години. (3) Териториалните административни звена към съответните министерства и държавни агенции, които събират и разполагат с информация за околната среда, подпомагат разработването на програми чрез участие на своите експерти и предоставяне на информация. При разработването, попълването и актуализирането на програмите се привличат и представителите на неправителствени организации, на фирми и на браншови организации. (4) Програмите се приемат от общинските съвети, които контролират изпълнението им. (5) Кметът на общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата за околна среда, а при необходимост – и предложения за нейното допълване и актуализиране. (6) Отчетите по ал. 5 се представят за информация в РИОСВ.

ЗАКОН ЗА ЧИСТОТАТА НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ /ЗЧАВ/(обн. ДВ., бр. 45 от 28.05.1996г., изм., бр. 20 от 11.03.2022 г.) Основният нормативен документ за опазване на атмосферата е Законът за чистотата на атмосферния въздух. Законът цели да защити здравето на хората и на тяхното потомство, животните и растенията, техните съобщества и местообитания, природните и културни ценности от вредни въздействия, както и да предотврати настъпването на опасности и щети за обществото при изменение качеството на атмосферния въздух

в резултат от различни дейности. Със закона се урежда определянето на показатели и норми за качеството на атмосферния въздух; ограничаването на емисиите; правата и задълженията на държавните и общинските органи, на юридическите и физическите лица по контрола; управлението и поддържането на качеството на атмосферния въздух; изискванията за качеството на течните горива, в това число контролът за спазване на изискванията за качеството на течните горива при пускането им на пазара, и тяхното разпространение, транспортиране и използване; ограниченията в емисиите на серен диоксид при използването на течни горива, ограниченията за допустимо сярно съдържание на петролните деривати и начинът на тяхното изгаряне от плавателни средства, които се намират в пристанищата на Република България в българския участък на р. Дунав, вътрешните морски води, териториалното море и в изключителната икономическа зона. Съгласно разпоредбите на чл. 27 (1) (Изм. – Дв, бр.27 от 2000 г., бр.91 от 2002 г.) в случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите на вредните вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания, кметовете на общините разработват и общинските съвети приемат програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми по чл. 6 в установените за целта срокове, които са задължителни за изпълнение. ЗАКОН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ /ЗУО/ (обн. ДВ бр. 53 от 13 юли 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.19 от 5 март 2021г.) Закона за управление на отпадъците е основния документ, който регламентира мерки и контрола за защита на околната среда и човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъците, както и чрез намаляване на цялостното въздействие от използването на ресурси и чрез повишаване ефективността на това използване. Със закона се определят изисквания към продуктите, които в процеса на тяхното производство или след крайната им употреба образуват опасни и/или масово разпространени отпадъци, както и изискванията за разширена отговорност на производителите на тези продукти с цел насърчаване на повторната употреба, предотвратяването, рециклирането и друг вид оползотворяване на образуваните отпадъци. Управлението на отпадъците има за цел да се предотврати или намали вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда и се осъществява в съответствие с изискванията на нормативните актове. ЗАКОН ЗА ВОДИТЕ /ЗВ/ (обн. ДВ, бр. 67 от 27.07.1999г. изм. и доп. ДВ. бр.20 от 11 Март 2022г.) Закона за водите е рамковия закон, който урежда собствеността и управлението на водите на територията на Р.България, като общонационален неделим природен ресурс и собствеността на водостопанските системи и съоръжения. Целта на закона е да осигури интегрирано управление на водите в интерес на обществото и за опазване на здравето на населението, като създаде условия за: - намаляване на замърсяването на водите; - опазване на повърхностните и подземните води и водите на Черно море; - прекратяване на замърсяването на морската среда с естествени или синтетични вещества; - намаляване на заустванията, емисиите и изпускането на приоритетни вещества; - предотвратяване или намаляване на вредните последици за човешкия живот и здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, свързани с вредното въздействие на водите. ЗАКОН ЗА ПОЧВИТЕ /ЗП/ (обн. ДВ, бр. 89 от 06.11.2007г., изм. и доп. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018г.)

Закона за почвите урежда обществените отношения, свързани с опазване на почвите и техните функции, както и тяхното устойчиво ползване и трайно възстановяване като компонент на околната среда. Почвите са национално богатство, ограничен,

незаменим и практически невъзстановим природен ресурс и опазването им е приоритет и задължение на държавните и общинските органи и на физически и юридически лица. Целите на закона са: - предотвратяване увреждането на почвите и нарушаването на техните функции; - трайно запазване на функциите на почвите; - възстановяване на нарушените функции на почвите. ЗАКОН ЗА ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ /ЗОПОЕЩ/ (Обн. Дв, бр. 43 от 29.04.2008г., изм. и доп. ДВ. бр.96 от 10 Ноември 2020г.) Закона урежда отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети при спазване на принципа „замърсителя плаща“ и на принципа на устойчивото развитие. Със закона се определят: - екологичните щети и непосредствената заплаха за възникването на такива щети; - правомощията на органите на изпълнителната власт и правата и задълженията на операторите; - процедури за избор и осъществяване на превантивни и оздравителни мерки, в т.ч. консултации с обществеността; - изискванията за сътрудничество и обмен на информация по отношение на екологичните щети с други държави и с Европейската комисия. ЗАКОН ЗА ОПАЗВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ (Обн. ДВ, бр.35 от 24 април 2006г., доп. ДВ. бр.21 от 12 Март 2021г.) Закона за опазване на земеделските земи урежда опазването от увреждане, възстановяването и подобряването на плодородието на земеделските земи, вкл. условията и редът за промяна на тяхното предназначение. Със закона се регламентира Предназначението на земеделските земи производство на растителна продукция и паша на добитък по начин, неувреждащ почвеното плодородие и здравето; Промяната на предназначението на земеделските земи, което се допуска само по изключение при доказана нужда и при условия и по ред, определени със закона и т.н ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА НА РАСТЕНИЯТА (Обн. ДВ., бр.61 от 25.07.2014г., изм. и доп. ДВ. бр.65 от 21 Юли 2020г.) Закона за защита на растенията урежда отношенията, свързани със: - фитосанитарни мерки Международната конвенция по растителна защита, одобрена от Конференцията на Международната организация по земеделие и прехранване – ноември 1997 г. - опазването на растенията и растителните продукти от икономически важни вредители; - наблюдението, диагностиката, прогнозата и сигнализацията в растителната защита; - интегрираното производство на растения и растителни продукти и контрола върху интегрираното производство; - фитосанитарния контрол върху растенията и растителните продукти и защитните мерки срещу въвеждането в страната на карантинни вредители по растенията и растителните продукти, и защитните мерки срещу тяхното разпространение в страната съгласно изискванията на Директива 2000/29/ЕО на Съвета от 8 май 2000 г. относно защитните мерки срещу въвеждането в Общността на вредители по растенията или растителните продукти и срещу тяхното разпространение в Общността; - мерките по прилагане на Регламент (ЕО) № 1107/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. относно пускането на пазара на продукти за растителна защита и за отмяна на директиви 79/117/ЕИО и 91/414/ЕИО на Съвета (ОВ, L 309/1 от 24 ноември 2009 г.), наричан по-нататък "Регламент (ЕО) № 1107/2009";

- изискванията към продуктите за растителна защита с цел защита на здравето на хората и животните и опазване на околната среда, биологичното им изпитване, тяхната употреба съгласно изискванията на Директива 2009/128/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за действие на Общността за постигане на устойчива употреба на пестициди (ОВ, L 309/71 от 24 ноември 2009 г.), наричана по-нататък "Директива 2009/128/ЕО", и контрола върху

производството, пускането на пазара, търговията, препаковането и употребата им; - изискванията за извършване на специализирани растителнозащитни услуги и последващия контрол върху тях; - мерките по прилагане на Регламент (ЕО) № 2003/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 13 октомври 2003 г. относно торовете, наричан по-нататък "Регламент (ЕО) № 2003/2003"; - изискванията към торовете, подобрителите на почвата, биологично активните вещества и хранителните субстрати и контрола при производството, пускането на пазара и употребата им; ЗАКОН ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА (изм. ДВ. бр.19 от 5 Март 2021г) Законът за ограничаване изменението на климата урежда обществените отношения свързани със: провеждането на държавна политика по ограничаване изменението на климата; прилагане на механизмите за изпълнение на задълженията на Република България по Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата (ратифицирана със закон – ДВ, бр. 28 от 1995г.) (ДВ, бр. 68 от 2005г.) (РКОНИК) и Протокола от Киото към Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата (ратифицирана със закон – ДВ, бр. 72 от 2002г.) (ДВ, бр. 68 от 2005г.) (Протокола от Киото); функциониране на Националната схема за зелени инвестиции (НСЗИ); Функционирането на Националната система за инвентаризации на емисии на вредни вещества и парникови газове в атмосферата; прилагането на Европейската схема за търговия с емисии (ЕСТЕ); Администрирането на Националния регистър за търговия с квоти за емисии на парникови газове (НРТКЕПГ); мерките за намаляване емисиите на парниковите газове от използваните течни и енергия за транспорта; изпълнение на задълженията, произтичащи от Решение №406/2009/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г., относно усилията на държавите членки за намаляване на техните парникови газове, необходими за изпълнение на ангажиментите на Общността за намаляване на емисиите на парникови газове до 2020г. Функционирането на Схема за доброволно намаляване на емисиите (СДНЕ). Законът има за цел чрез предприемането на национални мерки и въвеждането на европейски и международни механизми да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочно планиране на мерки за адаптация към климатичните промени. ЗАКОН ЗА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ /ЗБР/ (Обн. ДВ. Бр.77 от 9.08.2002г., посл. изм. и доп., ДВ бр. 98 / 27.11.2018 г.) Закона за биологичното разнообразие урежда отношенията между държавата, общините, юридическите и физическите лица по опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в Република България. Биологичното разнообразие е многообразието на всички живи организми във всички форми на тяхната естествена организация, техните съобщества и местообитания, на екосистемите и процесите, които протичат в тях. Биологичното разнообразие е неразделна част от националното богатство и опазването му е приоритет и задължение за държавните и общинските органи и гражданите. Със закона се цели:

опазването на представителни за Република България и за Европа типове природни местообитания и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни, животински и гъбни видове в рамките на Национална екологична мрежа; - опазването на защитените растителни, животински и гъбни видове от флората, фауната и микотата на Република България, както и на тези, които са обект на ползване и търговия; - опазването на генетичните ресурси и разнообразието на растителни и животински видове извън естествената им среда; - регулиране на въвеждането на неместни и повторното въвеждане на местни растителни и животински видове в

природата; - регулиране на търговията с екземпляри от застрашени видове от дивата флора и фауна; - опазването на вековни и забележителни дървета. ЗАКОН ЗА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ /ЗЛР/ (Обн. ДВ, бр, 29 от 07.04.2000 г, изм. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2021г.) Закона за лечебни растения урежда управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки. Разпоредбите на закона се прилагат за лечебните растения по списък съгласно приложението, независимо от собствеността им. ЗАКОН ЗА ГЕНЕТИЧНО МОДИФИЦИРАНИ ОРГАНИЗМИ (Обн. ДВ, бр. 27 от 29.03.2005г., изм. и доп. ДВ бр. 58 от 18.07.2017г., в сила от 18.07.2017г.) Със закона се уреждат обществените отношения, свързани със: - работата с генетично модифицирани организми (ГМО) в контролирани условия; - освобождаване на ГМО в околната среда; - пускането на пазара на ГМО или комбинация от тях като продукти или съставка на продукти; - пренасянето на ГМО; - вноса, износа и транзита на ГМО; - контрола на горепосочените дейности. ЗАКОН ЗА ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ /ЗЗТ/ (Обн. ДВ. бр. 133 от 11.11.1998г., изм. ДВ. бр.21 от 12 Март 2021г.) Със закона се уреждат категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление. Законът цели опазването и съхраняването на защитените територии като национално и общочовешко богатство и достояние и като специална форма на опазване на родната природа, способстващи за развитието на културата и науката и за благополучието на обществото. ЗАКОН ЗА ЛОВА И ОПАЗВАНЕ НА ДИВЕЧА (Обн. ДВ., бр.78 от 26.09.2000г., изм. и доп. ДВ. бр.74 от 20 Септември 2019г.) Законът урежда отношенията, свързани със собствеността, опазването и стопанисването на дивеча, организацията на ловното стопанство, правото на лов и търговията с дивеч и дивечови продукти. ЗАКОН ЗА РИБАРСТВОТО И АКВАКУЛТУРИТЕ (Обн. ДВ, бр. 41 от 24.04.2001г. изм. ДВ. бр.52 от 9 Юни 2020г.) С този закон се уреждат отношенията, свързани със собствеността, организацията, управлението, ползването и опазването на рибните ресурси във водите на Република България, търговията с риба и други водни организми. Законът има за цел да осигури: - устойчиво развитие на рибните ресурси, възстановяване и опазване на биологичното равновесие и обогатяване на разнообразието на рибните ресурси във водните екосистеми; - развитие на стопанския и любителския риболов и аквакултурите; - прилагане на правилата за отговорен риболов; - повишаване потреблението на риба и рибни продукти в страната.

ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА ОТ ШУМА В ОКОЛНАТА СРЕДА (Обн. Дв, бр. 74 от 13.09.2005г., изм. и доп. бр. 52 от 2.07.2019 г.) Със закона се урежда: - оценката, управлението и контрола на шума в околната среда, причинен от автомобилния, железопътния, въздушния и водния транспорт, както и от промишлените инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, и от локални източници на шум; - определянето на степента на шумовото натоварване в околната среда чрез измерване, оценка и картотекиране на шумовите нива в околната среда и разработването на стратегически карти за шум; - акустичното планиране чрез разработването на плановете за действие въз основа на резултатите от картотекирането с оглед предотвратяване и намаляване на шума в околната среда, най-вече в случаи, при които превишаването на стойностите на даден показател за шум може да предизвика вредно въздействие върху здравето на хората, или за запазване стойностите на показателите за шума в околната среда в районите, в които стойностите не са надвишени; - достъпа и предоставянето на информация на

обществеността за шума в околната среда и неговото въздействие; - компетенциите на държавните органи и органите на местното самоуправление, правата и задълженията на юридическите лица и едноличните търговци, свързани с оценката, управлението и контрола на шума в околната среда. ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА ОТ ВРЕДНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ХИМИЧНИТЕ ВЕЩЕСТВА И СМЕСИ (Обн. ДВ, бр. 10 от 4 февруари 2000г., изм. ДВ. бр.53 от 26 юни 2018г.) Със закона се урежда: - правата и задълженията на физическите и юридическите лица, които произвеждат, пускат на пазара, употребяват, съхраняват, изнасят химични вещества в самостоятелен вид, в смеси или в изделия и смеси с цел защита на човешкото здраве. - Правомощията на държавните органи, осъществяващи контрол върху производството, пускането на пазара, употребата, съхранението и износа на химични вещества в самостоятелен вид, в смеси или в изделия и смеси.

2. НАРЕДБИ

2.1. СЕКТОР „КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ“

- Наредба № 7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (ДВ бр. 45/1999год., в сила от 1.01.2000 г.);

- Наредба № 11 от 14 май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух (Обн. ДВ. бр.42 от 29 Май 2007г.);

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба №11 за норми за арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух (ДВ, бр. 42 от 2007г., обн. ДВ бр.

25 от 24.03.2017г., в сила от 24.03.2017г.)

- Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (Обн. ДВ. бр.58 от 30 юли 2010г);

- Наредба за изменение и допълнение на № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (Обн. ДВ бр.58 от 30 юли 2010г, Обн. ДВ, бр. 48 от 16.06.2017г., в сила от 16.06.2017г.)

- Наредба № 14 от 23.09.1997 г. за норми за пределно допустимите концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места (Обн. бр.42 от 29.05.2007г., в сила от 01.01.2008г.)

2.2. СЕКТОР „ВОДИ“

Наредба за нормите на водопотребление (Приета с ПМС № 371 от 22.12.2016 г., обн., ДВ, бр. 103 от 27.12.2016 г., в сила от 27.12.2016 г.)

- Наредба №1 от 10.10.2007г. за проучване, ползване и опазване на подземните води (Обн. ДВ, бр. 102 от 23.12.2016г., в сила от 23.12.2016г.)

- Наредба №1 от 11.04.2011г. за мониторинг на водите (Обн. ДВ, бр. 20 от 15.03.2016г., в сила от 15.03.2016г.)

- Наредба №2 от 13.09.2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (Обн. ДВ, бр.97 от 9.12.2011);

- Наредба №3 от 16.10.2000г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителни зони около водоизточници и съоръжения за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточници на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди.

- Наредба №4 от 20.10.2000г. за качеството на водите за рибовъдство и развъждане на черупкови организми;

- Наредба №4-Н от 14.09.2012г. за характеристиките на повърхностните води (Обн. Дв. бр. 79 от 23.09.2014г.)
- Наредба №5 от 30.05.2008г. за управление на водите за къпане (изм. и доп. бр. 5 от 18.01.2013г.)
- Наредба №6 от 9.11.2000г. за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (обн. ДВ, бр. 24 от 23.03.2004г.)
- Наредба № 7 от 14.11.2000 г. за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места (Обн. ДВ. бр, 98 от 1.12.2000 г.)
- Наредба №9 от 16.03.2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели (изм. и доп. бр. 102 от 12.12.2014г.);
- Наредба №12 от 18.06.2002г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (Обн. ДВ. бр. 15 от 21.02.2012г.)
- Наредба №18 от 27.05.2009г. за качеството на водите за напояване на земеделски култури (Обн. ДВ, бр. 43 от 09.06.2009г. в сила от 09.06.2009г.)
- Наредба за реда и начина за оползотворяването на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието.
- Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители (Приета с ПМС № 256 от 1.11.2010 г., изм. и доп., бр. 97 от 11.12.2015 г., в сила от 11.12.2015 г.);
- Наредба за ползването на повърхностните води (Приета с ПМС № 352 от 14.12.2016 г., обн., ДВ, бр. 100 от 16.12.2016 г.);
- Наредба №37 от 10.11.2008г. за ползването на язовирите – държавна собственост, в рибостопанско отношение за извършването на стопански, любителски риболов и аквакултури в обектите – държавна собственост по чл. 3, ал. 1 от Закона за рибовъдството и аквакултурите (обн. ДВ, бр. 16 от 19.02.2013г.)

2.3. СЕКТОР „БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ“

- Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения.
- Наредба № 3 от 31.10.2008 г. за маркирането и етикетирането на екземпляри от видовете съгласно регламент 338/97 за опазване на видовете от дива фауна и флора чрез регулиране на търговията с тях;
- Наредба № 4 от 8 юли 2003 г. за условията и реда за издаване на разрешителни за въвеждане на неместни или повторно въвеждане на местни животински и растителни видове в природата (Обн. ДВ. бр. 29 от 30 март 2018г.);
- Наредба № 5 от 1.08.2003 г. за условията и реда за разработване на планове за действие за растителни и животински видове (Обн. ДВ, бр. 73 от 19.08.2003г.)
- Наредба № 5 от 19.07.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозагответелните пунктове и складовете за билки (обн., дв, бр. 85 от 28.09.2004 г.);
- Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони;

2.4. СЕКТОР „ПОЧВИ“

- Наредба №26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт;
- Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите;

- Наредба №4 от 12 януари 2009г. за мониторинг на почвите;
- Наредба за инвентаризация, проучвания на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мерки
- Наредба за реда и начина за инвентаризация, проучвания, извършване и поддържане на необходимите възстановителни мероприятия на площи с увредени площи;

2.5. СЕКТОР „ОТПАДЪЦИ“

- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградими отпадъци (приета с ПМС №20 от 25.01.2017г.);
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори (приета с ПМС №351 от 27.12.2012г.);
- Наредба за управление на строителни отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали (приета с ПМС №277 от 5.11.2012г.);
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени отпадъци и опасни отпадъци (приета с ПМС №53 от 1999г.);
- Наредба за опаковки и отпадъци от опаковки;
- Наредба №2 за класификация на отпадъците от 23.07.2017г.
- Наредба №7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;
- Наредба №6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци;
- Наредба за излезли от употреба моторни превозни средства (приета с ПМС №11 от 15.01.2013г.);
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води, чрез употребата им в земеделието (приета с ПМС № 201 от 4.08.2016г.);
- Наредба за отработени масла и отпадъчни нефтопродукти (приета с ПМС №352 от 27.12.2012г.);
- Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (приета с ПМС №256 от 13.11.2013г.);
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (приета с ПМС №221 от 14.09.2012г.)

2.6. СЕКТОР ШУМ

- Наредба №6 за показателите на шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт;
- Наредба за съществените изисквания и оценяване съответствието на машини и съоръжения, които работят на открито;

2.7. ПРЕВАНТИВНА ДЕЙНОСТ

- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (приета с ПМС №59 от 07.03.2003г.)
- Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (обн. ДВ, бр. 12 от 12.02.2016г., в сила от 12.02.2016г.);
- Наредба за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни

IV. ОБХВАТ И ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Общинската програма за опазване на околната среда на Община Велико Търново се разработва за териториалния обхват на цялата община, обхващайки времевия период 2022 -2027 г.

ОПООС е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана и/или променяна съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и други фактори със стратегическо значение. Програмата е разработена по метода на стратегическото планиране, с което е формирана адекватна екологична политика и визия за общината.

Общата дългосрочна генерална стратегическа цел е: **”Поддържане и подобряване на качеството на живот на населението в общината, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна околна среда и запазване на богатото природно наследство, чрез устойчиво управление на околната среда”.**

Реализирането на основната цел на програмата, следва да стане, чрез рационално съхранение на природните богатства и осигуряване на здравословна среда на жителите и гостите на община Велико Търново.

За изпълнението на основната цел, общинската програма за опазване на околната среда си поставя за изпълнение и следите подцели:

- да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на община Велико Търново, да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване;
- да насърчи и обезпечи разумното използване на територията на общината за развитие на икономическия потенциал;
- да открие приоритетите в разглежданата област;
- да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и бизнеса на територията на общината за решаване на съществуващите проблеми;
- да аргументира мерките и проектите на общината, които тя ще предложи за финансиране;
- да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, като ги съсредоточи за решаване на най-приоритетните проблеми.

V. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА И ТЕНДЕНЦИИ

1. ПРИРОДНО-ГЕОГРАФСКИ И ТЕРИТОРИАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

1.1. Географско разположение

Община Велико Търново е разположена на границата между две природо-географски области – Старопланинска и Дунавска равнина (нейният среден дял, разпростиращ се между реките Вит и Янтра). Старопланинската част е представена основно от Предбалкана, а само най-южните части на общината попадат в същинската старопланинска верига.

Водещият град на общината отстои на приблизително еднакво разстояние от Русе и Стара Загора и е разположен по средата между Варна и София. Град Велико Търново е в непосредствена близост до областния център Габрово и на равни отстояния в източно и западно направление от областните центрове Търговище и Ловеч. Общинският център гр. Велико Търново е част от Северния централен район и е разположен недалеч от административния център на района – гр. Русе.

Община Велико Търново споделя граници с общините Горна Оряховица, Ляковец, Златарица, Елена, Павликени, Полски Тръмбеш, Гурково (област Стара Загора), Трявна, Дряново и Севлиево (от област Габрово).

Местоположението на общината я превръща в пресечна точка между направленията изток-запад и север-юг. Направлението, успоредно на Стара планина и северно от нея се маркира от първокласен път I-4, а в перспектива и от трасето на АМ „Хемус“. Направлението север-юг се изразява от трансевропейски коридор №9 (от Хелзинки до Александруполис), представен в рамките на България основно от път I-5 (Русе – Велико Търново – Габрово – Стара Загора – Димитровград – Кърджали – Маказа). Общината се пресича от двойната електрифицирана жп линия Варна – Горна Оряховица – София.

1.2. Релефна характеристика на района

Релефът на общината е твърде разнообразен – на юг планински, в централните части хълмист и ниско планински, на север равнинен, разчленен от реките Янтра, Белица, Росица, Негованка и др. и техните притоци. Средната надморска височина е 208 м.

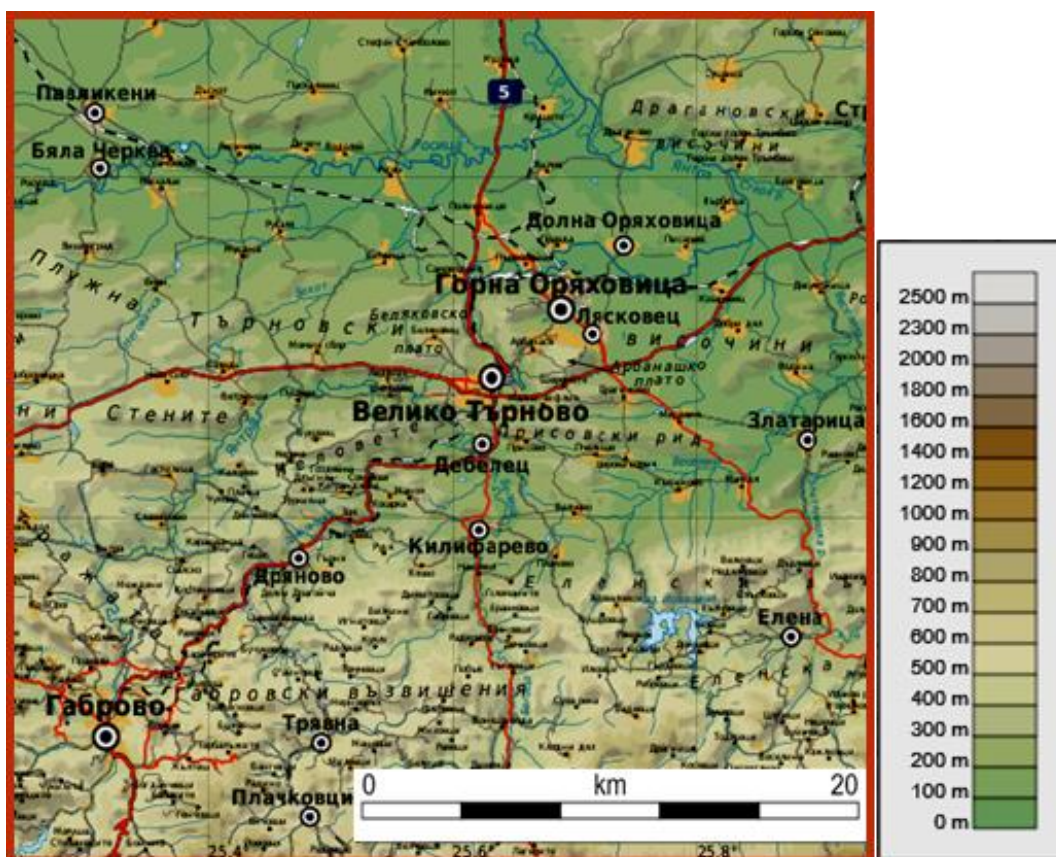
В морфографско отношение територията на община Велико Търново се намира на границата между Мизийската хълмисто-платовидна равнина и Старопланинската система. В релефа преобладават хълмистите междудолинни ридове, а в южната периферия на равнината, при преминаването ѝ в Старопланинската система, се

наблюдават широки, плоскоридови и платовидни пространства. От всичането си в тази периферия дунавските притоци (на места с каньоновидни долини със значително вертикално разчленение) я разкъсват и в релефа се очертават изолирани моноклинални височини и плата. Те очертават една издържана морфографска ивица с характер на стъпало, пространствено съвпадаща до голяма степен с т.нар. външна ивица на Предбалкана. Много често билните части на тези височини са бронирани от устойчиви на денудацията варовици и пясъчници, които формират стръмни откоси. Най-честата стойност на вертикалното разчленение на релефа е 50-100 м/км², но в отделни случаи то достига 300 м/км².

Територията на общината условно попада в три физикогеографски области на България – [Средна Стара планина](#), [Средния Предбалкан](#) и [Средната Дунавска равнина](#).

Към Старопланинската физикогеографска област се отнасят северните части на [Тревненска планина](#), заемаща най-южната част общината. Тук се намира и най-високата точка на общината – връх Чукара (946 m), разположен южно от село [Горановци](#). Източно от [Прохода на Републиката](#) в пределите на общината попадат най-северозападните разклонения на [Елено-Твърдишка планина](#) с максимална височина връх Главите 939 m.

Около 3/4 от територията на община Велико Търново попада в пределите на [Средния Предбалкан](#), като преобладаващият релеф е ниско планински и хълмист. Тук са обособени 9 броя възвишения, височини, ридове и плата, които попадат изцяло или частично в пределите на общината. Западно от долината на река [Белица](#) (десен приток на [Янтра](#)) се простират североизточните разклонения на [Габровските възвишения](#) – връх Йовчевски рът (716 m). Югоизточната част на общината, източно от долината на река [Белица](#) се заема от западните и северни склонове на [Еленските височини](#) – връх Вятърницата (743 m).

Фигура 1.2.1. Географска карта на района на община Велико Търново

Цялата средна част на общината е заета от ниски възвишения и плата. От изток на запад се редуват: Западната част на Присовския рид (409 m). На север от него и източно от Търновския пролом на река Янтра – западните и югозападните склонове на Арбанашкото плато (440 m). На запад от пролома – Беляковското плато (440 m) и неговото западно продължение – Търновските височини (440 m). Югозападно от областния център Велико Търново, между долината на Янтра на север и Дряновска река на югоизток – полупланинският рид Меловете (връх Бакладжия 477 m). Западно от него, след Ветринския пролом на Янтра – северната част на рида Стените (връх Гюнето 510 m). И накрая, в най-западната част на общината, северозападно от горното течение на река Негованка (десен приток на Росица) – най-югоизточните склонове на платото Плузна (връх Картала 394 m). Най-северната част на общината, северно от [Търновските височини](#), е заета от южните части на [Средната Дунавска равнина](#) и конкретно широката долина на река [Росица](#), като тук източно от село [Ресен](#) е и най-ниската точка на общината – 54 m н.в.

Характерна особеност е наличието на лъс, покриващ почти изцяло ниско разположените скали.

Характерни са хълмисти възвишения, плата, асиметрични и каньоновидни речни долини.

1.3. Климатична характеристика на района

Макроклиматично положение и общи циркуляционни фактори

Община Велико Търново се намира в умерено-континенталната климатична зона на страната (фигура № 1.3.1.). Тази зона е разположена северно по отношение на останалите две зони (Преходно-континенталната и Континентално-средиземноморската) от територията на България. Това географско положение определя общите параметри на факторите, обуславящи макро-климатичните черти на територията на общината - слънчевата радиация и атмосферната циркуляция. Подстилащата повърхнина със своята физико-географска специфика - топография, ориентация спрямо въздушния пренос, експозиция спрямо географските посоки, надморска височина, пресеченост на терена и др., обуславя мезо-и микро-климатичните особености на тази територия. Със своята значителна меридионална пространност, тя влиза в обхвата на две климатични под-зони (в границите на умерено-континенталната зона), а именно: Предбалкан и Западна и Средна Стара планина. Основната част от общинската територия попада в първата под-зона – Предбалкана, продължавайки на север до климатичната зона Средна Дунавска равнина.

Фигура № 1.3.1. Картохема на част от климатичните зони и под-зони в България (територията на община В.Търново попада в А.5 и А.6):

- А. Умерено-континентална климатична зона
- А.5. Под-зона „Предбалкан“
- А.6. Под-зона „Западна и Средна Стара планина“

Макро-климатичното положение на този локалитет определя като негови най-характерни белези на климата топлото лято и студената зима, голямата годишна амплитуда на температурата на въздуха, пролетно-летния максимум и зимния минимум на валежите и ежегодната, сравнително устойчива снежна покривка.

През лятото над умерено-континенталната климатична зона преобладават субтропични въздушни маси, поради което температурите на въздуха са високи и не се различават съществено от температурите в равнинните части на Южна България. По-интензивни захладдания настъпват през първата половина на сезона, когато нахлуванията по студените фронтове на атлантическите циклони са най-чести.

Пролетта и есента са с приблизително еднакви температури в равнинните и хълмистите райони на областта. Разликите между температурите на м.април и м.октомври са няколко десети от градуса, като най-често октомври е по-топъл.

Студената и сравнително суха зима на тази климатична зона се обуславя от преобладаването на синоптични обстановки на разрито барично поле с относително високо налягане (антициклон), когато в условията на радиационно изстиване и температурни инверсии в котловините и в речните долини температурите на въздуха са най-ниски за съответната надморска височина.

Валежите за цялата климатична зона са максимални през май-юни, и минимални през февруари-март. Този вътрешногодишен ход не зависи от надморската височина. Годишните суми в равнинните и хълмистите райони са около 520 - 650 мм, а с увеличаване на надморската височина нарастват до над 1000 мм. Повишаването на валежното количество не е свързано само с надморската височина, но и с орографското изложение на склоновете. По северните склонове на Стара планина и Предбалкана валежите са по-високи поради добре изразения орографски ефект върху нахлуващите през топлото полугодие от северната половина на хоризонта хладни и влажни въздушни маси.

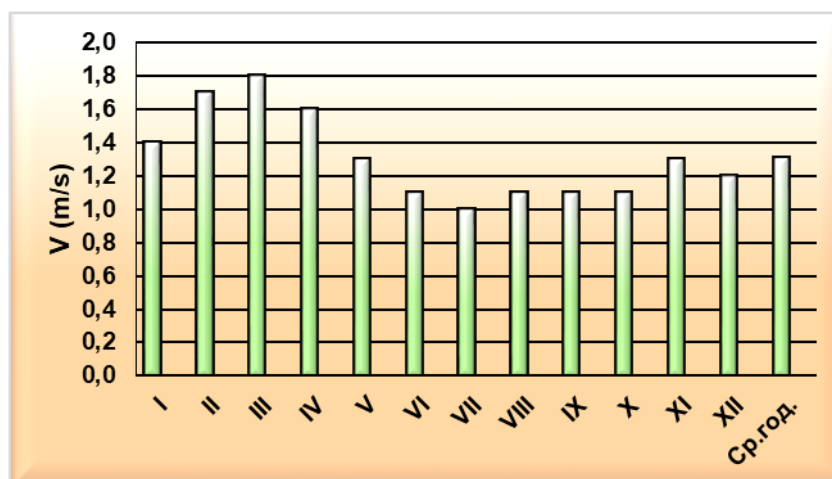
Преобладаващите ветрове са западните и северозападните, следвани от източните и североизточните, особено през преходните сезони. В речните долини, в негативните земни форми и по склоновете на хълмовете и планините посоката на вятъра се модифицира под влияние на релефа и обикновено съвпада с надлъжната ос на долината, или е противоположна на изложението на склона.

Местни климатични фактори

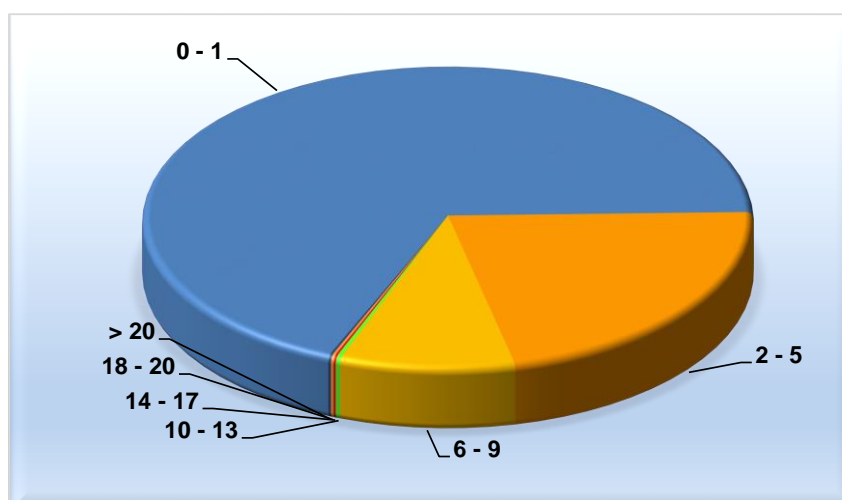
Изложенията по долу-данни и анализи се отнасят в едър мащаб за най-урбанизираната част от територията на общината – самия град Велико Търново. Източник на данните са официално публикуваните справочници на НИМХ- БАН с многогодишни наблюдателни периоди, както и високорезолуционни данни от интернет източници.

Средната годишна скорост на вятъра в метеорологична станция Велико Търново е 1,3 m/s (двойно по-ниска от тази, в съседно разположената мет. станция Горна

Оряховица, където скоростта е 2,2 m/s). Годишната ѝ амплитуда е слабо изразена - около 0,8 m/s. Средната месечна скорост е най-висока през март (1,8 m/s) и най-ниска през юли (1,0 m/s), и август, септември и октомври (с по 1,1 m/s) (фигура № 1.3.2). Най-висок относителен дял през годината имат слабите ветрове със скорост от 0,1 до 1,9 m/s, както и тези, със скорост между 2,0 и 5,9 m/s. Те представляват съответно по 71,3% и 23,4% от всички случаи с вятър. На трето място (едва с 3,1%) се нареждат ветровете със скорост от 6 до 9,9 m/s. Всички останали ветрове, със скорост > 9,9 m/s, представляват под 1% от всички случаи с вятър (фигура № 1.3.3.). Много силните ветрове, над 20 m/s, имат пренебрежимо нисък процент от случаите с вятър – 0,2%. Тихото време има много висок относителен дял – около 63%, при 37% случаи с вятър. В близката станция Г.Оряховица това съотношение е доста по-добро (съответно 43% към 57%) по отношение възможностите за очистване на въздушния басейн от замърсители.

Фигура № 1.3.2. Годишен ход на скоростта на вятъра (V), ст. В.Търново

Фигура № 1.3.3. Честота (%) на вятъра по скорост в градации (m/s) (ст.В.Търново):

0-1; 2-5; 6-9; 10-13; 14-17; 18-20; >20 m/s

Средната годишна посока на вятъра има най-висока честота от запад (33,4%), следвана от север (28,2%) и северозапад (20,6)%. Останалите посоки имат малък относителен дял, достигайки най-много 6,1% (от юг), с което допринасят за една монопосочна структура на вятъра от запад-северозапад-северната четвърт на хоризонта (фигура № 1.3.4). Според средногодишната си скорост, по-силни ветрове духат най-често от югоизток (ср. год.скорост 3,8 m/s), следвани от тези, от запад (3,6 m/s) и от юг (3,2 m/s). От останалите географски посоки скоростта на вятъра се движи от 2,6 до 3,1 m/s средно годишно. Така, по този показател ветровете във Велико Търново оформят една сравнително равномерно оформена роза (фигура № 1.3.5.). Противоположно на това, най-силните ветрове (със скорост ≥ 14 m/s) оформят роза със силно деформирана, монопосочно ориентирана структура. Те духат най-често от запад (63,2%). От останалите посоки с относително по-висока честота (19,1%) са ветровете от юг (фигура № 1.3.6). Силните ветрове се проявяват най-много през февруари, март и ноември, като общият годишен брой на дни с такива ветрове (>14 m/sec) е около 14,5 (спрямо 11,3 дена в Г.Оряховица) (фигура № 1.3.7.).

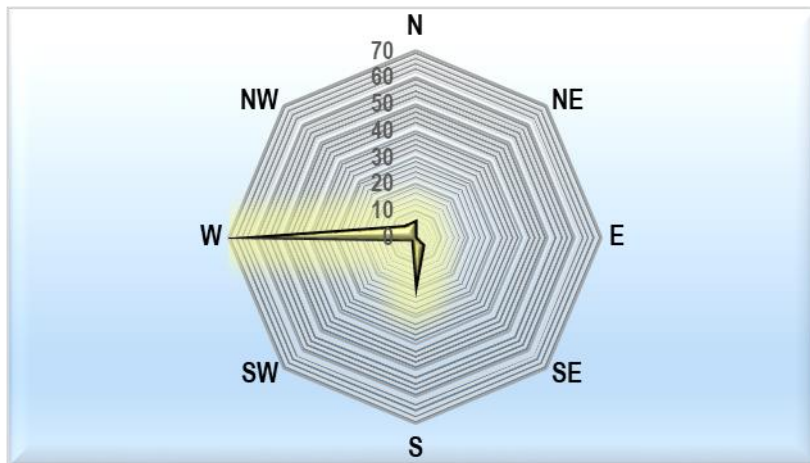
Веднъж годишно може да се прояви вятър със скорост 17 m/s, веднъж на 5 години – със скорост 23 m/s, веднъж на 10 години – със скорост 24 m/s, и т.н., а веднъж на 100 години – със скорост 35 m/s (фигура № 1.3.8.).

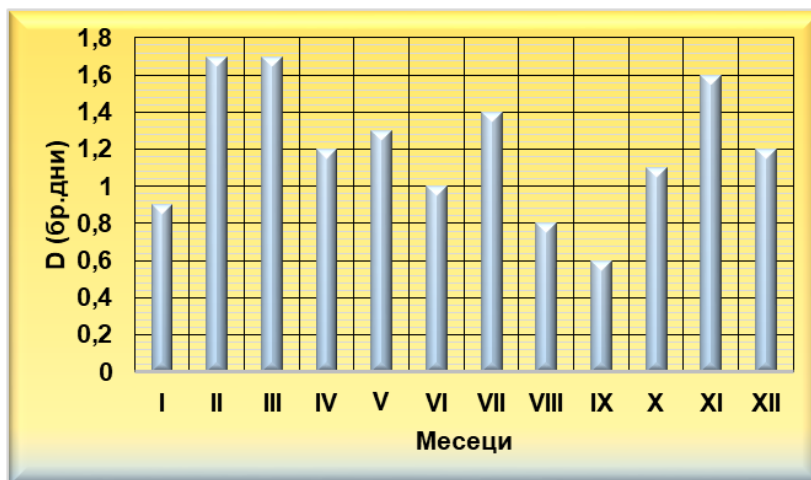
Фигура № 1.3.4 Средна годишна честота (%) на вятъра по посока, ст. Велико Търново

Фигура № 1.3.5. Средна годишна скорост (m/s) на вятъра по посока, ст. Велико Търново

Фигура № 1.3.6. Честота (%) на силните ветрове (>14 m/s) по посока, ст. Велико Търново

Фигура № 1.3.7. Годишен ход на дните (D) със силен вятър (> 14 m/s), ст. Велико Търново

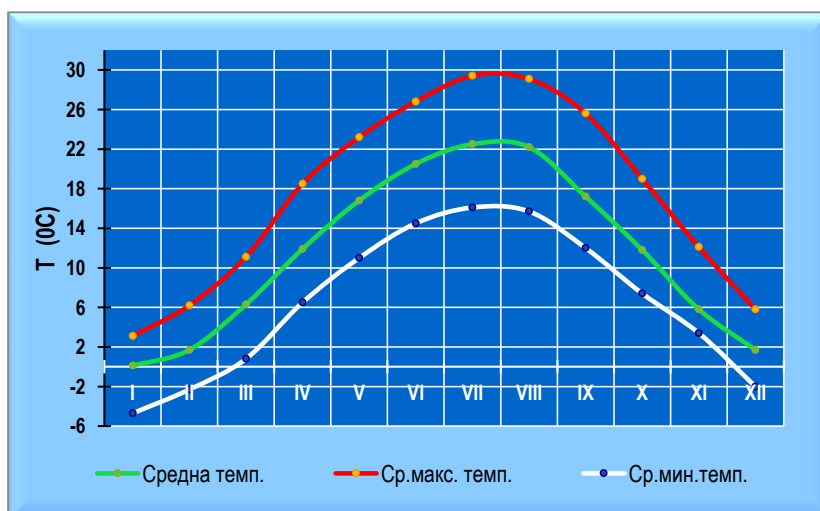
Фигура № 1.3.8. **Максимална скорост на вятъра (V), възможна 1 път на определен период от години, ст. Велико Търново**

Температурата на въздуха във Велико Търново има средна годишна стойност $11,5^{\circ}\text{C}$. Характеризира се с добре изразен годишен ход, с максимум през юли ($22,5^{\circ}\text{C}$) и минимум през януари ($0,1^{\circ}\text{C}$) (фигура № 1.3.9.). Средната годишна температурна амплитуда е значителна ($22,4^{\circ}\text{C}$), но тя е по-ниска от тази, в близко разположената метео-станция Горна Оряховица ($25,2^{\circ}\text{C}$).

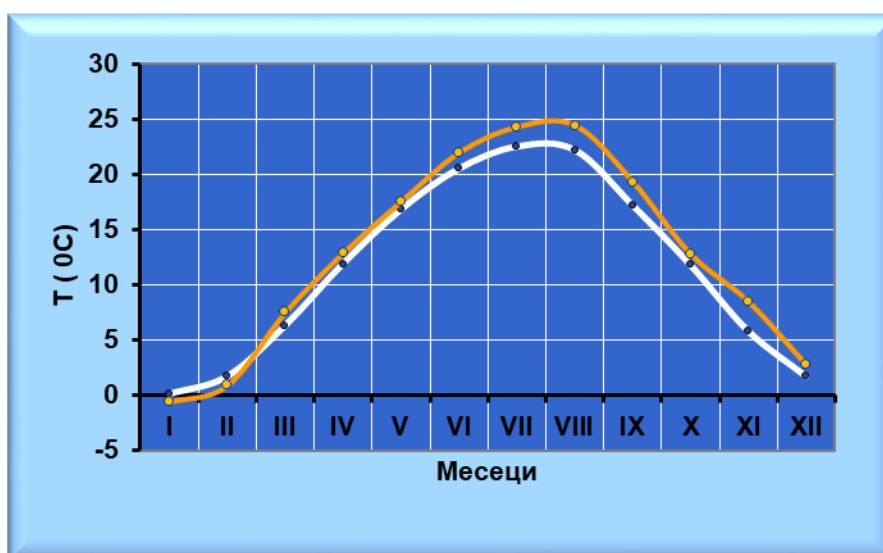
Максималната температура следва същия годишен ход, но стойностите ѝ са по-високи спрямо средните с около $6,9^{\circ}\text{C}$ през м.юли и с 3°C през м.януари. Абсолютният максимум на температурата във Велико Търново е $41,1^{\circ}\text{C}$. Годишната амплитуда на абсолютната максимална температура е $20,7^{\circ}\text{C}$.

Минималните температури също следват годишния ход на средните, но са по-ниски от тях средно с $4,8^{\circ}\text{C}$ през януари, с $5,4^{\circ}\text{C}$ и $4,4^{\circ}\text{C}$ съответно през април и октомври, и с $6,5^{\circ}\text{C}$ през август. Абсолютният минимум за Велико Търново е минус $28,1^{\circ}\text{C}$. Годишната амплитуда на абсолютните минимални температури е изключително висока ($37,9^{\circ}\text{C}$) (но е по-ниска в сравнение с тази, в ст. Г.Оряховица - $42,7^{\circ}\text{C}$), което подчертава континенталността на климата в този локалитет.

По данни за по-нов наблюдателен период, средната годишна температура на въздуха във Велико Търново е по-висока с $1,2^{\circ}\text{C}$ спрямо тази, за по-ранен 30-годишен наблюдателен период (1979÷2008) (фигура № 1.3.10). През някои отделни месеци и периоди от годината тази разлика е доста по-ниска, или по-висока. Така напр., през януари тя е $0,7^{\circ}\text{C}$, но през август е $2,2^{\circ}\text{C}$, а през ноември е $2,7^{\circ}\text{C}$). Във връзка с това, препоръчваме на вниманието на община Велико Търново изграждане на собствена метео-мониторингова система (в случай, че това все още не е направено), с оглед детайлно и специализирано проследяване на тези и други местни климатични особености, и обезпечаване на надеждна собствена база от метеорологични и климатични данни, в условията на климатичните промени.

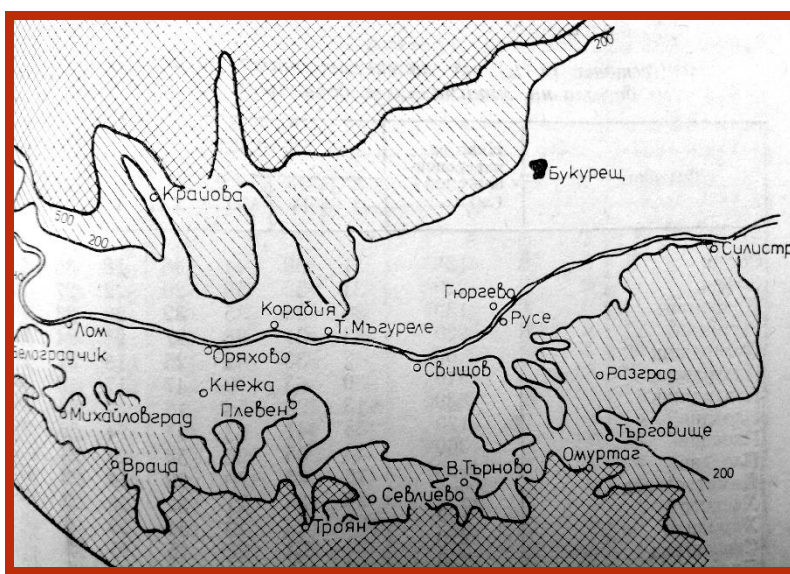
Фигура № 1.3.9. Годишен ход на средната, средномаксималната и средноминималната температура на въздуха, Велико Търново

Фигура № 1.3.10. Годишен ход на температурата на въздуха (Т) в ст. В.Търново за два различни наблюдателни периода: 1979-2008 (бяла линия) и 2008-2012 (жълта линия)

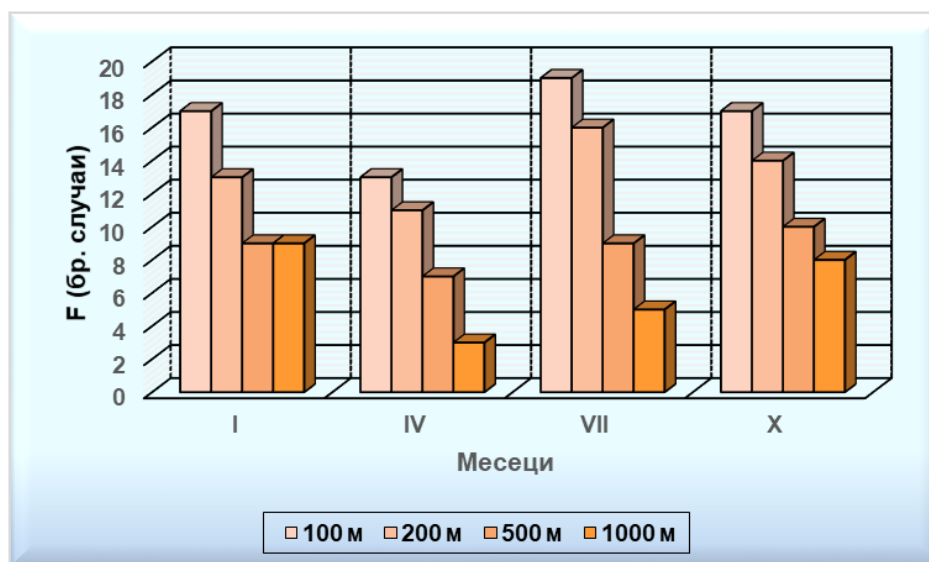
Температурни инверсии. Инверсиите се формират най-често в негативни земни форми – котловини, речно-долинни разширения, обширни, орографски засенчени равнини и низини, и др. Известно е, че земите, разположени между р. Дунав и северните склонове на Предбалкана и Стара Планина, са част от значително по-обширната Долнодунавска низина, затворена между Централните и Южните Карпати, и Стара планина. Източно от р. Янтра тази низина се «запушва» от по-високо издигнати платовидни земи, превишаващи височината ѝ със 100-200 м, а на някои места и повече. По такъв начин Дунавската равнина, заедно с Влашката низина на север, оформя едно огромно

«корито», задържащо значителни по обем студени и тежки въздушни маси, в резултат на формиращите се в него широкообхватни, приземни термични инверсии (фигура № 1.3.11). Така, инверсиите по територията на Великотърновска община, формирани главно в долинни разширения на р.Росица, р.Янтра и техните притоци, се разглеждат като частни случаи на инверсиите, свързани климатогенно с Долнодунавската низина. Те се формират най-често в по-ниските места от територията на общината, като част от единния процес, засягащ Долнодунавската низина. Местните физикогеографски особености на Велико Търново го поставят в относително неблагоприятно положение, в сравнение с други части на Северна България. Това се вижда на фигура № 1.3.12, представяща честотата на приземните термични инверсии (на база минимални денонощни температури) на различни хипсометрични нива в тази част на страната (100, 200, 500 и 1000 м н.в.). Фигурата показва, че честотата на приземните термични инверсии е най-голяма в местата с надморска височина 100-200 м. С увеличаване на надморската височина броят на инверсиите намалява. Наред с това, от фигурата се вижда, че инверсиите, разкрити по минимални денонощни температури на въздуха, имат най-голям брой през лятото. Те превишават значително броя на инверсиите, разкрити по средни денонощни температури. Това показва, че макар и много на брой, летните инверсии са с много по-малко вертикално разпространение и устойчивост. Те най-често са свързани с естествения денонощен термичен режим на приземния атмосферен слой. Затова се наблюдават само в ранните утринни часове, вследствие на радиационното изстиване през нощта, но с настъпване на деня и повишаване на температурите тези инверсии бързо се разрушават. Базиран на средноденонощните температури на въздуха, във Велико Търново, най-голям брой инверсии се откриват през зимния и есенния сезон (представени съответно от м. януари и м.октомври с по 13 и 11 случая), следвани от лятото (м. юли) – 9 случая, и пролетта (м.април) – 6 случая (фигура № 1.3.13).

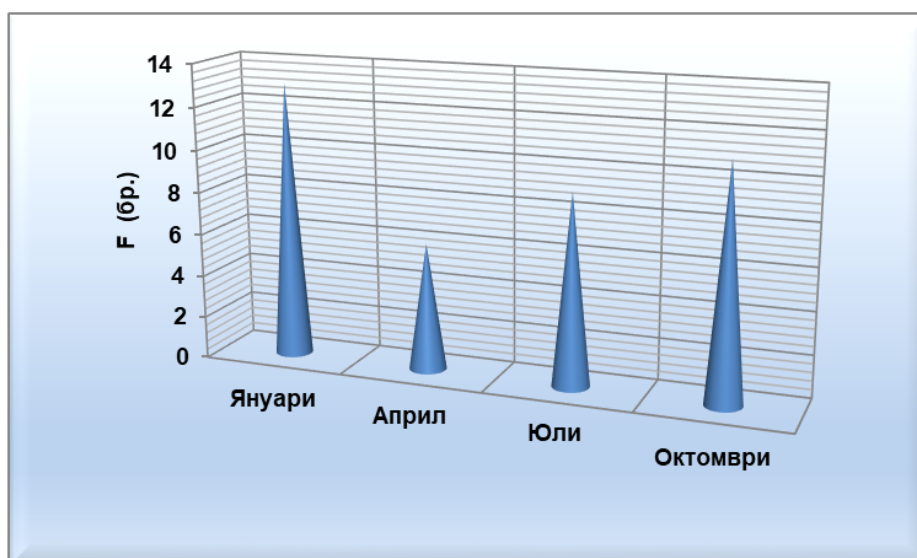

Фигура № 1.3.11. **Картосхема на Долнодунавската низина** (модификация по Х.Тишков, 1984)

В обобщение, локалните топлинни условия на общината се формират под влияние на добре изразената континенталност на климата в района, както и на граничното положение на района между Дунавската равнина и първите предпланински възвишения на Предбалкана и Стара планина. В планински условия, в южната част на общината, поради по-високите скорости на вятъра инверсните състояния са много по-рядко явление. Тук следва да изключим случаите на затворени вътрешноплатински полета и долинни разширения, които са преподставка за задържане и натрупване на студени въздушни маси и понижаване на атмосферната динамика. Прилежащите към планината по-ниски земи, като част от обширната Долнодунавска низина, са изложени много често на безветрени състояния, което следва да се има предвид при управление на КАВ, като се вземат под внимание и другите параметри на климатичната среда.

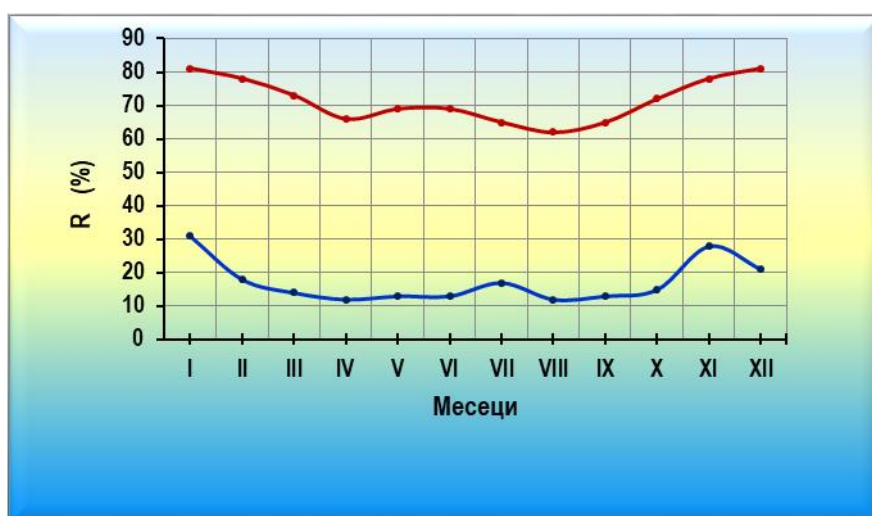
Фигура № 1.3.12 Честота (F) на приземните термични инверсии (на база мин.денон.температури на въздуха) на различни хипсометрични нива в Северна България (фигурата е генерирана по данни на Х.Тишков, 1984)

Фигура № 1.3.13 Честота (F) на инверсиите (на база ср.денон.темп. на въздуха) в Северна България на хипсометрична височина 200 м (фигурата е генерирана по данни на Х.Тишков, 1984)

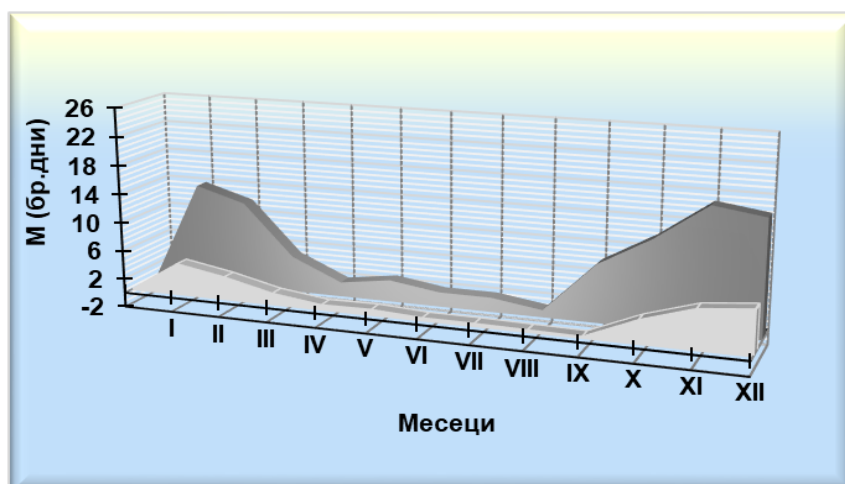
Валежно – влажностни фактори

Относителната влажност на въздуха в станция Велико Търново е 72% средно годишно, с най-високи стойности през декември и януари (с по 81% средно месечно) и най-ниски стойности – през август (62% средно месечно) и юли, и септември (съответно с по 65% средно месечно) (фигура № 1.3.14). Абсолютната минимална относителна влажност е 12% (през април и август). В 27% от дните в годината средната денонощна максимална температура на въздуха е равна, или по висока от 25 °С. От тези 27% около 11% са дни с относителната влажност, равна, или надвишаваща 55%. При подобни ситуации е възможно ускоряване на химичното взаимодействие между въздушните замърсители и формирането на нови, още по-токсични съединения. Това следва да се има предвид в програмите за оптимизиране на КАВ. Наличието на собствена, специализирана, по-детайлна база от многогодишни климатични данни на общината би позволило определянето и оценяването на честотата на подобни ситуации.

Фигура № 1.3.14 Годишен ход на средната (червена линия) и абс.минималната (синя линия; по Г. Оряховица) в ст. Велико Търново

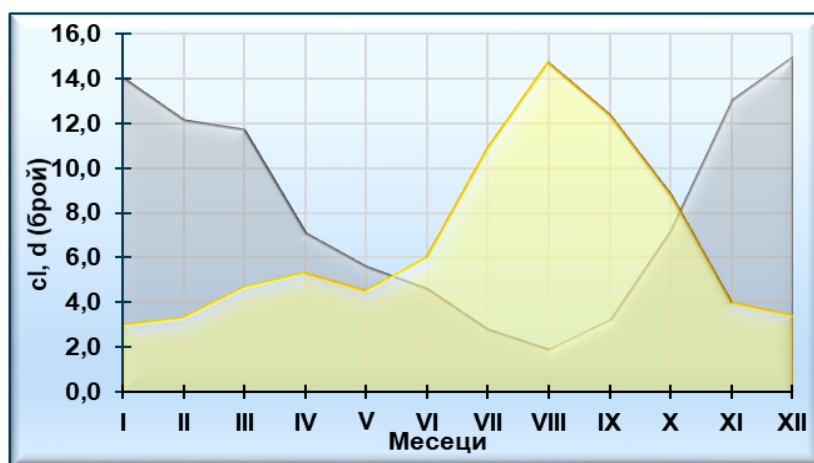
Мъгли. Метео-станция гр. Велико Търново е с не толкова висок брой на дни с мъгла (26 дена средно годишно), в сравнение с други, близко разположени места (напр. ст. Г.Оряховица – общо около 57 дена ср.годишно). Тези дни са разпределени неравномерно през годината, със значително по-висок брой през студеното полугодие. Така от м. октомври до м. март, вкл., общият брой на дни с мъгла достига 23. В останалата част от годината – от април до септември, дните с мъгла са само 2,2, с минимум през септември – средно около 0,1 дена, и през август – средно 0,2 дена (фигура № 1.3.15). Максималният годишен брой на дни с мъгла също е значителен - 94 (но доста по-нисък от този, в Г.Оряховица – 144 дена), с максимален месечен брой от 16-17 дена през декември и ноември, следван от януари – 14 дена, и февруари, и октомври – с по 12 дена. Тези стойности са около, или по-ниски от стойностите на други, близко разположени станции. Така напр., в Сухиндол максималният годишен брой на дни с мъгла е 89, в Павликени – 98, във Вардим – 101, в Севлиево - 140. Относително по-ниският брой на дните с мъгла във Велико Търново вероятно се дължи на специфични, локални морфографски, температурно-влажностни и ветрови параметри на района и заслужава специално по-нататъшно изследователско внимание.

Фигура № 1.3.15 Годишен ход на средния (в по-светло) и максималния (в по-тъмно) месечен брой на дни с мъгла (M), ст. Велико Търново

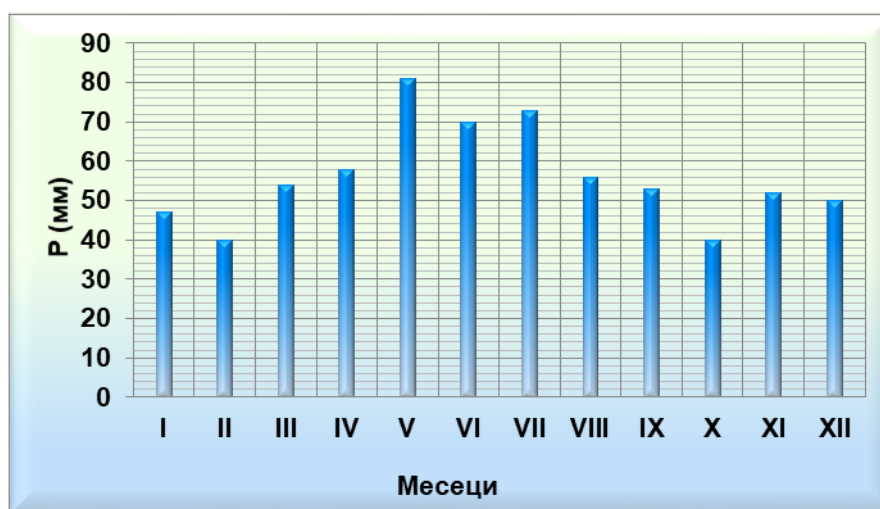
Облачност. Средната годишна обща облачност във Велико Търново е 5,1 бала (5,5 бала в Г.Оряховица) (при 10 бала – плътна облачност; при 0 – ясно небе), с по-значителни стойности през периода ноември – март (между 6,0 и 6,8 бала). Най-ниски са нейните стойности през август – 2,8 бала.

Годишният брой на мрачните дни във Велико Търново е 98,1 (в Горна Оряховица е 107,3), с максимум през декември – 14,9 дни, и минимум през юли и август – съответно 2,8 и 1,9 дни. Ясните дни през годината са по-малко от мрачните - общо 81 (в Г. Оряховица 74), с противоположен годишен ход спрямо този, на мрачните дни. Максимумът им се наблюдава през август – 14,7 дни, а минимумът – през януари – 3 дни средно месечно (фигура № 1.3.16).

Фигура № 1.3.16. Годишен ход на ясните дни (cl, в жълто) и мрачните дни (d, в сиво) по обща облачност, ст. В.Търново

Валежи. Годишната валежна сума във Велико Търново е 674 мм. Вътрешногодишното ѝ разпределение се характеризира с един главен максимум и един слабо изразен вторичен максимум. Минимумите също са два – един главен и един добре изразен вторичен. В сезонно отношение най-висока е валежната сума за лятото (юни, юли и август) – общо 199 мм, следвана от пролетта (март, април и май) – общо 193 мм, есента (септември, октомври и ноември) – общо 145 мм, и зимата – общо 137 мм. Разгледани по месеци, максималните валежни суми се регистрират през май и юли (първичен максимум) – съответно по 81 мм и 73 мм, и през ноември и декември (вторичен максимум) – с по 52 и 50 мм. Минималните валежни количества са двойно по-малки – 40 мм през февруари и 40 мм през октомври (фигура № 1.3.17). През месеца с максимално валежно количество – май, най-голяма повтаряемост (24%) има валеж от групата 61÷80 мм. На второ място - с 22%, са валежите от групата над 120 мм. През месеца с вторичен валежен максимум – ноември, най-голяма повтаряемост (24%) имат валежи от групата 21÷40 мм, следвани от валежи от група 41-60 мм с 22% честота. Последното говори за наличие на по-значителни извалявания по време на пролетния максимум на валежите. Средният максимален денонощен валеж е 27 мм (през юни), а абсолютният максимален денонощен валеж е достигнал 88 мм (през м. юни, 1957 г.), надвишавайки средната месечна валежна сума (70 мм) за този месец.

Фигура № 1.3.17. Годишен ход на месечните валежни суми (P), ст.В.Търново

Описаният вътрешногодишен режим на валежите отразява положението на разглежданата територия спрямо климатичните зони на страната, обединявайки главно черти на преходно-континенталната климатична зона (късно пролетен валежен максимум), със слабо застъпени черти и на континентално-средиземноморската климатична зона (късно-есенен валежен максимум). Най-нови научни изследвания установяват тенденция на увеличаване и на септемврийските валежи, обусловено от активизиране на средиземноморския циклогенез.

1.4 Население и населени места

Селищната структура на община Велико Търново обхваща 36 населени места от които три града (гр. Велико Търново, гр. Дебелец и гр. Килифарево), 23 села: Арбанаси, Буковец, Велчево, Вонеща вода, Ветринци, Войнежа, Вългевци, Габровци, Големаните, Дичин, Емен, Къпиново, Малки чифлик, Миндя, Момин сбор, Никюп, Плаково, Пушево, Райковци, Русаля, Хотница, Шереметя, Ялово и 10 махали.

СПИСЪК

на кметствата и населените места в Община Велико Търново

№ по ред	Кметства	Населени места към кметства
1.	Арбанаси	
2.	Балван	
3.	Беляковец	
4.	Буковец	
5.	Велчево	
6.	Ветринци	
7.	Водолей	
8.	Войнежа	к. Илиевци с. Кладни дял к. Поповци к. Продановци м. Суха река м. Тодоровци
9.	Вонеща вода	к. Белчевци к. Бойчевци к. Дойновци к. Долни м. Дамяновци к. Йовчевци к. Кисъовци к. Марговци к. Осенарите к. Рашевци к. Сърненци м. Терзиите к. Ушевци
10.	Вългевци	к. Бояновци к. Бранковци к. Гащевци
		к. Дечковци м. Дунавци м. Пожерник с. Радковци к. Самсиите
11.	Габровци	к. Бойчеви колиби к. Горен Еневец к. Деветаците к. Димитровци к. Долен Еневец к. Пъровци к. Шодековци
12.	Големаните	к. Варлинка к. Малчовци к. Нацовци
13.	Дебелец	
14.	Дичин	
15.	Емен	
16.	Къпиново	
17.	Килифарево	
18.	Леденик	
19.	Малки чифлик	
20.	Миндя	
21.	Момин сбор	
22.	Никюп	
23.	Ново село	
24.	Плаково	
25.	Присово	
26.	Пушево	

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

27.	Пчелище	
28.	Райковци	к. Бижовци к. Бочковци к. Виларе к. Горановци с. Мишеморков хан к. Димовци к. Ивановци к. Клъшка река к. Лагерите к. Пирамидата к. Русковци к. Сеймените к. Семковци

		к. Цепераните к. Цонковци
29.	Ресен	
30.	Русаля	
31.	Самоводене	
32.	Хотница	
33.	Церова кория	
34.	Шемшево	
35.	Шереметя	
36.	Ялово	

За 2020г. изчисленото постоянно население на община Велико Търново (според НСИ) е 85484 лица, или 37% от населението на Област Велико Търново. В общинския център гр. Велико Търново в края на 2020г. живеят 71948 лица, а останалото население в размер на 13536 души живеят в останалите населени места.

Към 2020г. населението на Област Велико Търново и Община Велико Търново по населени места и пол е представено в таблица № 1.4.1

Таблица № 1.4.1 Население на област Велико Търново и община Велико Търново

	Общо			В градове			В села		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Велико Търново	229 718	110 803	118 915	160 186	76 540	83 646	69 532	34 263	35 269
Велико Търново	85 484	40 639	44 845	71 948	33 925	38 023	13 536	6 714	6 822

Източник: НСИ, 2020г.

Текущата демографска ситуация в община Велико Търново се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на обща смъртност. За областния център-гр. Велико Търново за 2020 г. е отчетен отрицателен миграционен прираст и намаляващо население по данни на НСИ и Евростат. (Таблица № 1.4.2)

Таблица № 1.4.2. Население на град Велико Търново за 2018г. и 2020 г.

	2016г.			2018г.			2020 г.		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Град Велико Търново	74469	35528	38941	74721	35546	39175	71 948	33 925	38 023

Източник: НСИ, 2020 г.

В таблица № 1.4.3.е представено населението на община Велико Търново и гр. Велико Търново под, във и над трудоспособна възраст към 31.12.2018г.

Таблица № 1.4.3. Население под, във и над трудоспособна възраст на община Велико Търново

Възрастови групи	общо			в т.ч. градовете		
	Всичко	мъже	жени	Всичко	мъже	жени
Велико Търново	85 484	40 639	44 845	71 948	33 925	38 023
Под трудоспособна възраст	12 192	6 146	6 046	10 984	5 530	5 454
В трудоспособна възраст	53 419	26 966	26 453	46 064	22 906	23 158
Над трудоспособна възраст	19 873	7 527	12 346	14 900	5 489	9 411

Източник: НСИ, 2020 г.

2. АНАЛИЗ НА КОМПОНЕНТИТЕ И ФАКТОРИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Целта на настоящият раздел е да се определи и анализира съществуващото състояние на околната среда (по компоненти и фактори), което има съществено значение за разработването и по-нататъшното прилагане на програмата за опазване на околната среда. Състояние на околната среда по компоненти и фактори – атмосферен въздух, води, почви, защитени територии и биоразнообразие, шум, зелени площи и т.н. (в т.ч. и източници на замърсяване) е представено като отделни подточки. Анализи на текущото състояние и прогнозиране на бъдещото и изменение на компонентите и факторите на околната среда е представено по-долу, както следва:

2.1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на България е разделена на шест района и агломерации (с население над 250 000 души) за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) и тяхната категоризация в зависимост от степента на замърсяване.

Община Велико Търново е включена като район за оценка и управление на КАВ в „Агломерация Северен/Дунавски“, в която са регистрирани превишенията на нормите по показател – фини прахови частици (ФПЧ 2.5 и ФПЧ 10).

Състоянието и качеството на атмосферния въздух се анализира в Годишните доклади за състоянието на околната среда на съответната РИОСВ в България. В Годишния Доклад за състоянието на околната среда през 2020 г. на контролираната територия от РИОСВ – Велико Търново е направена кратка обобщена оценка за качеството на атмосферния въздух, включващ и територията на община Велико Търново:

Община Велико Търново има разработена „Програма за намаляване на емисиите и достигане на установените норми за фини прахови частици (ФПЧ 2.5 и ФПЧ 10) на Община Велико Търново” 2021 – 2025 г. Програмата е приета с Решение № 487/Протокол № 20 от 25.02.2021 г. от Общински съвет – гр. В. Търново.

2.2. ВОДИ

2.2.1. Описание на района за басейново управление на водите

Управлението на водите в Република България се осъществява на национално и басейново ниво. В България са определени четири района за басейново управление - Дунавски, Черноморски, Източнорломорски и Западнорломорски и са създадени съответно четири басейнови дирекции, които са част от държавната администрация на Министерство на околната среда и водите.

Управлението на водните басейни в Община Велико Търново се извършва от Басейнова дирекция Дунавски район с административен център гр. Плевен (Фигура 2.2.1.1.)

Фигура 2.2.1.1. Карта на район за Басейново управление

Дунавски район за басейново управление обхваща българската територия от международния басейн на река Дунав. Общата площ, която обхваща района е 47 235 кв. км. или 42,5% от територията на страната. Районът обединява речните басейни на 11 реки: Дунав, Реки западно от Огоста, Огоста, Искър, Вит, Осъм, Янтра, Русенски Лом, Дунавски добруджански реки, Ерма и Нишава.

Най- голямата водна артерия в общината е река Янтра с притоци река Росица, река Белица, река Дряновска, река Негованка и други. Водосборният басейн на реката е 86 кв. км.

Поречие на река Янтра Река Янтра води началото си от така наречената Голяма поляна под връх Атово падале. Водите си черпи от шест неголеми извора, които се събират в една глава (образуват общ извор) с дебит около 30 л/с. Дължината на р. Янтра е 285.5 км; водосборната ѝ площ е 7 861,9 км² , което представлява 1.0% от водосборния басейн на река Дунав. Поради малкия наклон (4.6%) на течението в Дунавската равнина, Янтра прави големи меандри (коефициент на извитост 3.1 — най-голям за територията на България). Гъстотата на речната мрежа за главната река е 0,7 км/км² , а за нейните притоци варира между 0,3 км/км² (р. Елийска) и 1,5 км/км² (р. Острешка). По-значителни притоци са: р. Росица – с дължина 164.3 км и водосборна площ 2261.9 км² ; р. Лефеджа – дължина 91.8 км, площ 2458.2 км² , р. Джулюница – дължина 85.3 км, площ 864.3 км² , и пр.

2.2.2. Реки и езера на територията на общината – проектна категория, замърсяване над ПДК по видове замърсяващи вещества и показатели

Водните обекти на територията на община Велико Търново се отнасят към категорията повърхностни води - реки.

Реката е вътрешно-териториален воден обект – естествен воден поток, протичащ в повечето случаи по повърхността на земята, но който може да протича и под земята за част от течението си (т.н. пониращи реки). Понорът дава началото на подземна река, която, преминавайки през подземни кухни и тунели, отново излиза на повърхността.

Приети са критерии за определяне принадлежността на язовирите към основните категории повърхностни води, а именно :

- язовирите изградени на река се определят като водни обекти от категория река;
- язовирите, които са със самостоятелен водосбор, т. е. не са образувани в резултат на преграждане на река, се определят като водни обекти от категория езеро.

На територията на Община Велико Търново няма водни обекти, които да се отнасят към категория езеро.

Водните ресурси на общината спадат към Черноморската отточна област, като се оттичат чрез р. Дунав. Основната река, която отводнява тези площи е р. Янтра, заедно с нейните притоци. Част от водосбора на р. Янтра, чието основно поречие преминава през община Велико Търново , обхваща водосборите на поречията на реките както следва:

- Поречие р. Янтра;
- Поречие р. Росица;
- Поречие р. Белица

Р. Янтра - Река Янтра е най-голямата река, преминаваща през територията на община Велико Търново и една от основните реки в Северна България. Река Янтра води началото си от така наречената Голяма поляна под връх Атово падале. Водите си черпи от шест неголеми извора, които се събират в една глава (образуват общ извор) с дебит около 30 л/с. Дължината на р. Янтра е 285.5 км; водосборната ѝ площ е 7 861,9 км², което представлява 1.0% от водосборния басейн на река Дунав. Поради малкия наклон (4.6‰) на течението в Дунавската равнина, Янтра прави големи меандри (коефициент на 162 извитост 3.1 — най-голям за територията на България). Преминаването ѝ през Търновските височини формира най-големия от проломите. Неговата дължина по права линия е 7 км, но реалната дължина на реката е доста по-голяма, заради силното ѝ меандриране. Реката е един от символите на старата столица и създава уникалната атмосфера на града.

Р. Росица - Другата основна река в общината е левият приток на р. Янтра – р. Росица. Тя води началото си от Калоферската планина, преминава през северните части на община Велико Търново, като тече в източна посока, и извън границите ѝ се влива в р. Янтра. Поречието на реката се характеризира с висок риск от наводнения. Десните притоци Негованка и Бохот през по-голямата част от течението си преминават през общината. Негованка преминава близо до селата Емен, Русаля и близо до с. Росен се влива в Росица. При село Емен образува дълбока каньоновидна долина. По поречието ѝ е изграден язовир Негованка. Река Бохот извира от възвишенията на Ново Село, което е в пределите на общината. Общата ѝ дължина е 6 км

Р. Белица - Друг голям ляв приток е р. Белица (Килифаревска). Тя води началото си от северните склонове на Тревненския дял на Стара Планина. Преминава край с. Вонеща Вода, известно с минералния си извор, където в реката се влива от изток и по-малката Райковска река. В близост до реката, на километър южно от Нацовци се намира легендарният Килифаревски манастир. При град Килифарево реката се отделя от пътя и малко след град Дебелец в нея се влива и подобната по големина Дряновска река. След още два километра река Белица се влива в река Янтра във Великотърновския квартал Чолаковци.

На територията на община Велико Търново в рамките на посочените по-горе реки са определени следните водни тела, разположени във водосбора на р. Янтра, от категория река – таблица . Посочените водни тела не съвпадат с административното делене и са разположени и на територии извън границите на общината. (Таблица 2.2.1.2)

№ по ред	Код на водното тяло	Описание на водното тяло	Екологично състояние	Химично състояние
1.	BG1YN400R010	р. Негованка от извор до вливане в р. Росица при Ресен	3	U
2.	BG1YN400R011	р. Бохот от извор до вливане в р.	3	2

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

		Росица		
3.	BG1YN400R1012	р. Росица от язовир Александър Стамболийски до вливане на р. Негованка при Ресен	U	U
4.	BG1YN400R1112	р. Росица от вливане на р. Негованка при Ресен до вливане в р. Янтра	2	2
5.	BG1YN600R1020	р. Веселина след язовир Йовковци до вливане в р. Златаришка, вкл. приток р. Казълдере	2	U
6.	BG1YN700R1017	р. Янтра от вливане на р. Белица при Велико Търново до вливане на р. Лефеджа при Горски долен Тръмбеш	3	2
7.	BG1YN800R1016	р. Дряновска от Трявна до вливане в р.Белица при Дебелец	3	2
8.	BG1YN800R1033	р. Белица от вливане на р. Райковска при Вонеща вода до вливане в р. Янтра при при Велико Търново вкл. приток - р. Еньовица	3	2
9.	BG1YN800R1133	р. Белица от извор до вливане на р. Райковска при Вонеща вода вкл. приток - р. Райковска	2	2
10.	BG1YN900R1015	р. Янтра от вливане на р. Козлята при Габрово до вливане на р. Белица при Велико Търново	4	2

Легенда:	
Екологично състояние	
1	отлично
2	добро
3	умерено
4	лошо
5	мн.лошо
U	неизвестно
Химично състояние	
2	добро
3	недостигащо добро
U	неизвестно

Таблица 2.2.1.2 – Източник ПУРБ ДР 2016-2021 г.

2.2.3. Анализ на качеството на повърхностните води

Пунктове за мониторинг, разположени по основно поречие река Янтра

- р. Янтра от вливане на р. Белица при Велико Търново до вливане на р. Лефеджа при Горски долен Тръмбеш с код BG1YN700R1017, наблюдавано с два пункта за монитроинг на територията на Общината:

- МП с код BG1YN00079MS190 и име р. Янтра след В. Търново, мост с. Самоводене;
- МП с код BG1YN00079MS200 и име р. Янтра след влив. на р. Белица, моста за Дебелец;

От сравнителния анализ на физикохимичните елементи за качество със СКОС за добро състояние, съгласно Наредба Н 4, повърхностното водното тяло се оценява в умерено състояние. Наблюдават се средни стойности над СКОС за добро състояние по показатели БПК5, азот нитритен, азот нитратен, общ азот, общ фосфор и ортофосфати /като Р/. По-голямо замърсяване се наблюдава в пункта при с. Самоводене, в сравнение с в пункта при гр. Дебелец. Това се дължи на заустването на потоци отпадъчни води от гр. Велико Търново, които също не са включени в ПСОВ. Възможно е и дифузно замърсяване от земеделски източници. При анализа на специфичните замърсители за периода 2016-2020 г. се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние по показател алуминий. Превишенията са еднократни през 2019 г. в пункта при с. Самоводене. Отчетеното превишението в пункта при с. Самоводене е минимално.

- р. Янтра от вливане на р. Козлята при Габрово до вливане на р. Белица при Велико Търново с код BG1YN900R1015, с един мониторингов пунктна територията на общината:

- МП с код BG1YN16421MS1110 и име р.Янтра при с. Леденик

При анализа на физикохимичните елементи за качество е установено, че състоянието на водното тяло не отговаря на изискванията за добро състояние и се оценява в умерено състояние. Констатирани са с отклонения от СГС-СКОС на на показатели БПК5, азот амониев, азот ниратен, азот нитритен, общ азот, общ фосфор и ортофосфати. Вероятната причина водното тяло да не постигне добро състояние по физикохимичните елементи за качество е факта, че пункта за мониторинг се намира след промишлената зона гр. Велико Търново, където все още има обекти, които не са включени към ГПСОВ.

Резултатите от мониторинг на приоритетни вещества не показват концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е добро.

Пунктове за мониторинг, разположени на водни тела от поречието на р. Росица

- *р. Бохот от извор до устие в р. Росица с код BG1YN400R011, наблюдавано с пункт:* - МП с код BG1YN00412MS070 и име р. Бохот, преди вливане в р. Росица при с. Хотница.

От анализа на физикохимичните елементи за качество за периода 2016-2020 г. е видно, че състоянието на водното тяло отговаря на умерено състояние, спрямо изискванията на Наредба Н4. Оценката се дължи на отклонения от СКОС за добро състояние по показателите общ азот, азот нитратен и общ фосфор. Всички измерени за периода стойности по показателите общ азот и нитратен азот са над СКОС, като максимална стойност по показател азот нитратен е регистрирана през м. ноември 2018 г., а отчетената максимална стойност за общ азот е установена през м. ноември 2017 г. Най-високата стойност по показател общ фосфор е измерена през м. май 2017 г., като следва да се отбележи, че в анализирания през 2019 г. и 2020 г. проби няма констатирани превишения.

При анализа на специфичните замърсители за периода 2016-2020 г. се наблюдава съответствие с изискванията на СКОС за добро състояние по всички анализирани показатели с изключение на показател алуминий. За посочения период двукратно са измерени високи концентрации в резултат, на които изчислената СГС от 16,2 µg/l превишава минимално СГС-СКОС от 15 µg/l

В това водно тяло за последно е провеждан хидробиологичен мониторинг през 2018 г. Според данните от анализираният БЕК (макрозообентос и фитобентос), тялото попада в добро състояние, което потвърждава получените резултати от проведения мониторинг през предходната година.

Анализите на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на водното тяло е добро

- *р.Негованка от извор до устие в р. Росица с код BG1YN400R010, с един мониторингов пункт:*

- МП с код BG1YN08421MS300 и име р. Негованка на устие с.Ресен.

От анализа на физикохимичните елементи за качество за периода 2016-2020 г. е видно, че състоянието на водното тяло отговаря на умерено състояние спрямо изискванията на Наредба Н-4. Оценката се дължи на отклонения от СКОС за добро състояние по показателите общ азот, азот нитратен и общ фосфор над СКОС.

При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние.

През 2019 г. не е извършван ХБМ в това водно тяло. През 2020 г. от биологичните елементи за качество е анализиран само макрозообентос. Данните показват, че състоянието на тялото се оценява като умерено. Това показва известно влошаване на състоянието, тъй като при мониторинга извършен през 2018 г. състоянието е било оценено като добро.

Анализите на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е добро.

- р. Росица от язовир Александър Стамболийски до вливане на р. Негованка при Ресен с код BG1YN400R1012, с един монитрингов пункт:

- МП с код BG1YN84311MS1160 и име р. Росица след яз. Стамболийски, на моста с. Дичин.

Анализът на физикохимичните елементи за качество за периода 2016-2020 г. показва, че водното тяло отговаря на изискванията за добро/отлично състояние по всички анализирани показатели. Показателите, определящи състоянието на водното тяло като добро, са БПК5, общ азот и азот нитратен. Максималната стойност по показател БПК5 е отчетена през м. февруари 2020 г. За периода са отчетени превишения на СКОС по показателите азот нитратен – през м. февруари 2017 г. и по показател общ азот – през 2016 г. и м. февруари 2017 г., след което се наблюдава подобрене на състоянието на водното тяло по тези показатели.

Резултатите от анализирани специфични замърсители за периода 2016-2020 г. класифицират водното тяло е в добро състояние. Концентрации над изискванията на СКОС са измерени през 2016 г. по показател желязо. При следващи изпитвания не са установени превишения.

През 2019 г. не е извършван ХБМ в това водно тяло. През 2020 г. от биологичните елементи за качество са анализирани макрозообентос и фитобентос. Данните показват, че състоянието на тялото се оценява като добро. Сравнението с данните от мониторинга проведен през предходните години показва подобряване на състоянието.

Анализите на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е добро.

Пунктове за мониторинг, разположени на водни тела от поречието на р. Белица

- р. Белица от вливане на р. Райковска при Вонеща вода до вливане в р. Янтра при Велико Търново вкл. приток - р. Еньовица с код BG1YN800R1033, с един пункт за мониторинг:

- МП с код BG1YN08211MS210 и име р. Белица преди вливане в р. Янтра.

Сравнителният анализ на данните от изпитване на физикохимичните елементи за качество за периода 2016-2020 г. показва, че водното тяло е в умерено състояние. Отклонения от СКОС за добро състояние са отчетени азот нитритен, общ фосфор и ортофосфати. Превишения по показател азот нитритен са отчетени през 2018 г. и м. август 2020 г., след което се наблюдава тенденция към подобряване на състоянието.

Средните стойности на анализирани специфични замърсители определят водното тяло в добро състояние.

През 2019 г. е извършен хидробиологичен мониторинг на БЕК макрозообентос и фитобентос. Според анализиранияте данни водното тяло попада в категорията на добро състояние. Сравнението с данните от мониторинга проведен през предходните години се наблюдава известно подобряване на състоянието.

Водното тяло се оценява в добро химичното състояние след анализа на изпитаните приоритетни вещества.

- р. Белица от извор до вливане на р. Райковска при Вонеща вода вкл. приток - р. Райковска с код BG1YN800R1133, с един пункт за мониторинг:

- МП с код BG1YN08859MS1190 и име р. Белица след с. Вонеща вода, мост за с. Войнежа

Водното тяло не е планирано за анализ през последните години. Оценката на състоянието е изготвена на база данните от 2017 – 2018 г., и е както следва:

- По физикохимични елементи за качество – отлична по всички показатели с изключение на показателите общ фосфор и ортофосфати, по които тялото е в добро състояние;

- По специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние;

- През 2019 г. не е извършван ХБМ в това водно тяло. През 2020 г. от биологичните елементи за качество са анализирани макрозообентос и фитобентос. Данните показват, че състоянието на тялото се оценява като добро. Тази оценка съвпада с оценката от мониторинга, проведен през предходна година;

- Анализът на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на тялото е добро.

- р. Дряновска от Трявна до вливане в р. Белица при Дебелец с код BG1YN800R1016, наблюдава се с един пункт за мониторинг, разположен на територията на общината:

- МП с код BG1YN00079MS220 и име р. Дряновска преди вливането ѝ в р. Белица. В периода 2016-2020 г. водното тяло е анализирано през 2016 г., 2017 г., 2018 г. и 2019 г. по физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества. На база наличните данни тялото е оценено, както следва:

По физикохимичните елементи за качество водното тяло отговаря на умерено състояние спрямо изискванията на Наредба Н-4, което се дължи на отклонения от СКОС по показателите азот нитритен, общ фосфор и ортофосфати. Стойности над СКОС са измерени и по показателите общ азот и БПК5 в пункта за мониторинг – преди вливане в р. Белица. Най-добро е състоянието на водното тяло в пункта след гр. Трявна.

Анализът на резултатите от изпитаните специфичните замърсители в периода 2016 – 2019 г., определя водното тяло в добро състояние. Отчетени са еднократни превишения по показател желязо през 2016 г. в пункта преди вливане на р. Дряновска в р. Белица.

За периода на 2019 г. е осъществен хидробиологичен мониторинг само в един от трите пункта, този на р. Дряновска преди вливането ѝ в р. Белица. От биологичните елементи за качество са анализирани макрозообентос и фитобентос. Данните показват, че състоянието отговаря на изискванията за умерено. Тази оценка съвпада с оценката от мониторинга проведена през предходна година. Водното тяло се оценява в добро химичното състояние след анализа на изпитаните приоритетни вещества.

Химично и екологично състояние на повърхностните води. Основни изводи

При определяне на химичното състояние на повърхностните водни тела се прилагат изискванията на Директива 2013/39/ЕС, транспонирана в Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители от 2010г. Химичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в два класа – добро и лошо, които се изобразяват съответно със син и червен цвят. Тези водни тела, които отговарят на средногодишните стойности на стандартите за качество на околната среда (СГС-СКОС) са в добро състояние, а за водните тела, в които се констатира превишаване на СГС-СКОС са определени в лошо състояние. Във водните тела, в които не се извършва мониторинг на приоритетни вещества поради липсата на идентифициран натиск, химичното състояние е определено като „неизвестно“.

Оценката на екологичното състояние/потенциал на повърхностните водни тела се извършва по класификационна система за биологични и физико-химични елементи за качество, и стандарти за качество на околната среда за химични елементи и специфични замърсители, включени в Наредба № Н-4 от 14.09.2012г. за характеризирание на повърхностните води. Екологичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в пет класа: отлично, добро, умерено, лошо и много лошо. Съгласно данни от актуализацията на плана за управление на речните басейни, химичното и екологичното състояние на повърхностните водните тела на територията на община Велико Търново са показани на таблица 2.2.1.2.

Изводи:

Анализът на данните от мониторинга за периода 2016-2020 г. показва, че водите на р. Янтра и повърхностните води от притоците на р. Янтра, които подлежат на мониторинг, като цяло са в нормите за проектната си категоризация.

Резултатът от физико-химичните анализи показва, че реките в басейна на р. Янтра в наблюдаваните пунктове са с добър кислороден режим и показатели, отговарящи на ПДК за проектната им категория почти целогодишно. Има единични отклонения вследствие на високи температури, маловодие, засилени биохимични процеси и др.

Основната причина за замърсяването на речните води е силното антропогенно въздействие, на което са подложени р. Янтра и нейните притоци като приемници на непечистени води – дъждовни, битови и промишлени отпадъчни води.

2.2.4. Подземни водни тела на територията на общината

Подземните води в България имат свои собствени басейни, като основните фактори, които определят условията за формиране на подземните води в България са следните

- Физико-географски – релеф, климат, хидрология, хидрография;
- Геоложки – геоложки строеж, литоложки състав на скалите и тектонски структури.

България се разделя на три хидрогеоложки региона: Мизийски, Балканиден и Рило-Родопски, като района на управление на Басейнова дирекция Дунавски район обхваща Мизийския и Балканидния хидрогеоложки регион.

Въз основа на тези фактори на територията на ДРБУ гр.Плевен са определени 50 броя подземни водни тела (ПВТ), разпределени в 6 водоносни хоризонта:

- първи слой – кватернерни и неогенски водоносни хоризонти с порови води
- втори слой – неогенски водоносни хоризонти с порови води
- трети слой – неогенски водоносни хоризонти с карстови и карстово-порови води
- четвърти слой – горно-кредни водоносни хоризонти
- пети слой – водоносни хоризонти от триас-юра-креда
- шести слой – горна юра – долна креда - Малм-валанжски водоносен хоризонт

За територията на Община Велико Търново са определени три подземни водни тела със следните кодове:

- BG1G0000QAL020 – Порови води в Кватернера – р. Янтра
- BG1G00000K1040 – Карстови води в Ловеч - Търново
- BG1G0000TJK045 – Карстови води в Централния Балкан

Оценка на състоянието на подземните води, се извършва чрез пробонабиране от изградени мониторингови пунктове, като пробите се анализират в РЛ – Велико Търново, към ИАОС.

На територията на общината се осъществява мониторинг в 2 пункта, а химичното състояние на подземните водни тела е представено на таблица 2.2.4.1

Подземни водни тела от слой пети – триас – юра - креда - водно тяло с код BG1G00000K1040 - „Карстови води в Ловеч-Търновския масив” – наблюдава се с един пункт в община В. Търново

→ Мониторингов пункт с код BG1G00000K1MP215 и име КИ "Крайната чешма" при с. Самоводене, община Велико Търново, област Велико Търново – и в резултатите от изпитване през 2020 г. се констатира отклонения от нормите по редица показатели, като амониеви йони, нитрати и нитрити, калций и ортофосфати. Прави впечатление, че в измерените стойности на концентрациите на амониеви йони, нитрити и ортофосфати има еднократни виски концентрации, както и резултати близки до граница на откриване на метода. Това е показателно за моментно залпово замърсяване. Замърсяването с нитрати е трайно и се констатира във всички измерени проби. Евентуалната причина за подобен тип замърсяване може да е извършваните интензивни земеделски дейности в района. Процентът на обработваемите земи на територията на община Велико Търново, където попада пункта, достига до 60 %.

- Мониторингов пункт с код BG1G0000TJKMP269 и име КИ "Главата" при с. Беляковец, община Велико Търново, област Велико Търново – водата в пункта запазва оценката за добро химично състояние от предходните години.

№ по ред	Код на водното тяло	Описание на водното тяло	Химично състояние
1.	BG1G0000QAL020	Порови води в Кватернера – р. Янтра	добро
2.	BG1G00000K1040	Карстови води в Ловеч - Търново	лошо
3.	BG1G0000TJK045	Карстови води в Централния Балкан	лошо

Таблица № 2.2.4.1

2.2.5. Питейни води и водоснабдяване

Основен питеен източник е ХВ “Йовковци” снабдяващ с питейна вода 25 населени места. Язовир "Йовковци", изграден на територията на община Елена по поречието на р. Веселина, е с обем 92 млн.куб.м, а пречиствателната станция за питейни води ПСПВ “Йовковци” е с проектен капацитет 2500 л/сек. ПСПВ е въведена в експлоатация през 1980 г., като е изграден само първият етап с 50% мощност от предвидената. Процента на населението, ползващо вода за питейно-битови нужди от ХВ “Йовковци” е 93.5 %.

Общият брой на населените места в Община Велико Търново, водоснабдени от подземни водоизточници – каптажи, дренажи и шахтови кладенци е 12 броя, а именно: Водолей, Войнежа, Вонеща вода, Вългевци, Големаните, Дичин, Мишеморков хан, Никюп, Райковци, Ресен, Русаля, Хотница.

На територията на Общината има 18 микро-язовира, карстови изворни пещери и термални води. Характерни за региона са карстовите изворни пещери. Подземните

минерални води се използват за пиене и балнеолечение. Термоминерални води има при село Вонеща вода и село Ресен.

Основните проблеми във водоснабдяването произтичат предимно от силно амортизираните мрежи и съоръжения, в резултат на което загубите на вода достигат до над 50%.

При определяне насоките за развитието на системите на техническата инфраструктура усилията са насочени към преодоляване на изоставането на изграждане и най-вече на канализацията на усвоените територии спрямо реализираното водоснабдяване, както и към бъдещото им синхронно развитие.

През 1982 г. е въведена в експлоатация Пречиствателна станция за отпадъчни води ПСОВ “Велико Търново” (местонахождение – местност “Дервеня”). ПСОВ работи по технологична схема за биологично пречистване по метода “продължителна аерация” на постъпващите отпадъчни води, като обслужва около 60 хил. души население, промишлени предприятия и фирми в града. Въведена е в експлоатация и нова технологична схема за пречистване с анаеробна стабилизация и механично обезводняване на утайките, което дава възможност за механично и биологично пречистване на цялото постъпващо водно количество от 700 л/сек.

Изводи:

В голямата си част населените места на Община Велико Търново са водоснабдени изцяло или частично. Слаба страна в тази насока е липсата на канализация и пречиствателни съоръжения за битови отпадни води. В големите населени места частично е изградена само отводнителна мрежа за повърхностни води. Тенденцията съобразно финансовите възможности на общината е за постепенно проектиране и реализиране на канализационни мрежи в населените места където такава липсва.

2.3. ПОЧВИ

Община Велико Търново се характеризира с разнообразна почвена покривка. Сложните връзки между скалната основа, хидроклиматичните характеристики на общината, биоразнообразието и антропогенната дейност са довели до наличието на различни видове почви.

Основните почвени типове са черноземни почви, сиви горски, алувиално-ливадни и хумусно-карбонатните.

Географското разпределение на черноземите определя тяхното разпространение в северните части на общината, като те са представени от различни подтипове. Тези почви се отличават с високо естествено плодородие. Тук основно се срещат излужени и деградирани черноземни почви.

Излужени черноземни почви - образувани са общо взето върху по-тежки льосо-водни и льосовидно-глинести материали, при по-влажни условия и при лесостепни условия(комбинирано влияние на степна и горска растителност).

Характеризират се с по-мощни хумустноакумулативен А хоризонт(60-80см.) и преходен Б хоризонт (40-50см.). Карбонатните са измити под А хоризонт и реакцията на орния хоризонт е слабокисела която е по-благоприятна за растенията. В сравнение с карбонатните черноземи имат по-тежък механичен състав и по-добра водосъдържаща способност,но по-слаба водопроницаемост. Притежават слабо проявена пластичност и лепливост при обработка във влажно състояние. При изсъхване образуват неплътна кора и при обработка се къртят на буци.

Според степента на излужване, определена по нивото на измиване на карбонатните, излужените черноземи се делят на: слабо, средно и силно излужени. С увеличаване степента на излужване се понижава почвеното рН и се засилват неблагоприятните физически свойства на почвите.

Излужените черноземи са най-плодородните почви в страната с голямо значение на българското земеделие. При правилна технология от тях могат да се получават високи и стабилни добиви от всички култури.

Деградираните (лесивирани) черноземи Заемат площи южно от излужените черноземи към Ст. Планина.

Образувани са в голяма степен под влияние на горска растителност (предимно различните видове дъбове) и представляват преход между черноземните и сивите горски почви.

Хумусния хоризонт е по-малко мощен(40-50см), а Б хоризонт е по мощен (60-70см)

Карбонатите са измити на голяма дълбочина (100-120 см.) и реакцията на повърхностният хоризонт е слабо до средно кисела. Те са по-слабо запасени с хумус, азот и фосфор в сравнение с предшестващите подтипове на чернозема.

Физичните свойства на деградираните черноземи са по-неблагоприятни в сравнение с останалите черноземи - имат по-слаба водопроницаемост, при висока влажност придобиват лепливост и пластичност, а при изсъхване-образуват плътна кора и се къртят на буци при обработка.

Естественото им плодородие е по-слабо от това на излужените черноземи, но при правилна агротехника от тях се получават добри и стабилни добиви на земеделските култури. За това допринася и по-голямата сума от валежи в района на разпространението им.

Те са особено подходящи за отглеждането на зърнени и технически култури, както и на различни видове зеленчуци.

Сивите горски почви са другият зонален почвен тип разпространен в общината. Те са разположени на юг от черноземните в по-високите части на Дунавската равнина, Лудогорието,западната част на Добруджанското плато и Предбалкана.

Образувани са предимно върху карбонати, главно под влиянието на широколистната горска растителност, но в по-ниските части се чувства влиянието на тревистата

растителност. При тези условия на почвообразуването за сивите горски почви е характерно развитието на по-слабо мощен А-хоризонт, които има характер на хумусноелувиален и силно развит и уплътнен илувиален В-хоризонт.

Сивите горски почви се разделят основно на два подтипа-дълбококарбонатни и плиткокарбонатни сиви горски почви. Към плиткокарбонатните се отнасят слабо мощни почви, развити върху карбонатни скали с линия на шупване 50-80см. Дълбококарбонатните сиви горски почви са с мощен профил, при който карбонатите се появяват под 100см.

Сивите горски почви се разделят на три вида-тъмносиви, сиви и светлосиви.

Хумусното им съдържание е по-малко от това на черноземите, което налага тяхното наторяване. Подходящи са за отглеждането на ечемик, овес, ръж, картофи, овощия и др.

От азоналните почвени типове, на територията на общината са разпространени алувиалноливадните и хумусно-карбонатните (рендзини) почви.

Алувиално-ливадните почви се срещат по поречията на почти всички реки в страната. Те се разполагат от двете страни на речните корита.

Тези почви се образуват върху речни наноси, както и върху материалите постъпили чрез пороите от околните склонове. В зависимост от наличието на Калций те се делят на:

- карбонатни-тези които са формирани върху богати на карбонати наноси
- безкарбонатни-тези които са формирани върху наноси с минимални количества карбонати

Почвите могат да се класифицират и според дебелеината на хумусният си слой. те биват:

- слаби - до 10см
- средно мощни-от 10 до 40 см
- мощни-над 40см

Характерна особеност за тези почви е, че не се формират ясно обособени почвени хоризонти. Образува се само добре обособен хумусен слой със съответната дебелина ,като под него се разполагат почво-образуващите материали - наносите. Под тях се разполагат подпочвените води.

Характерно за тези почви е, че подпочвените води са много близко до повърхността - около 60-80см. Друга особеност на почвите е добрата формация на хумус. При тях той е лек и зрял и с много добри качества. Добрите условия за формиране на хумусът се дължат на факта че почвите са с добра аерация и влажност. Дори при заливане от реките те не се заблътват. Това дава възможност за развитие на богата ливадна растителност, чиито органични остатъци са основната предпоставка за формиране на зрял хумус. Освен това почвите са добре запасени и с основните елементи необходими за растенията - Калий, Фосфор, Калций, Азот. Реакцията на почвите варира от кисела до алкална в зависимост от почвените наноси. Физичните им свойства също са много

добри - имат добра структура, рохкавост, слаба лепливост, не се сбиват и напукват, при изсъхване лесно се обработват

Те са плодородни почви, подходящи за отглеждането на разнообразни култури.

Рендзини- хумусно-карбонатни почви Наличието на карбонатни скали и карстовите процеси, развити на някои места от общината, са предпоставка за наличието на рендзините. Те се развиват на карбонатна основа, там където на повърхността излиза карбонатна скала. те са временни почви в процес на развитие и имат високо съдържание на хумус и карбонати. Много сухи, със силна алкална реакция, поради което няма микроорганизми.

Върху тях виреят някои зърнени и технически култури, както и овощни насаждения.

Замърсяване на почвите в община Велико Търново

Почвата като компонент на околната среда е незаменим, ограничен и практически невъзстановим ресурс, краен приемник на всички вредни въздействия, които се натрупват с течение на времето и видимо се забелязват твърде късно. Почвата и земеделските земи са основен природен ресурс, върху който се развива цялата жизнена и стопанска дейност на човека, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване. Съхраняването на екологичните и производствени функции на почвата е в тясна връзка с качеството на произвежданата селскостопанска продукция и рефлектира върху здравето на хората.

Най-разпространените форми на увреждане на почвата са химическото замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители, различни форми на деградационни процеси като ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, запечатване.

Оценка на състоянието на почвите се извършва в рамките на Националната система за мониторинг на почви, разработена и утвърдена от Министъра на околната среда и водите през 2004 година, изцяло съобразена с последните изисквания на Европейската комисия и Европейската агенция по околна среда, както и с националното законодателство, прието по-късно в периода 2007- 2009 година - Закон за почвите и Наредба №4 за мониторинг на почвите.

Мониторинга на почвите се провежда от РЛ – Велико Търново към ИАОС. От проведения мониторинг на почвите през 2019 – 2020 г. не са установени замърсявания на почвите с **тежки метали** и металоиди.

Пестицидите са химически средства за защита от вредители: насекоми, гризачи, паразитни гъби и плевелни растения. Употребата им води до рязко увеличаване на добивите от обработените с тях култури поради бързото унищожаване на вредители. Пестицидите трудно се разграждат по биологичен път и концентрацията им се увеличава многократно по дължината на хранителните вериги. Ако количеството на пестицида е било безвредно при първоначалното му прилагане, след време, при навлизане в последното звено на хранителната верига, то може да се окаже

смъртоносно. Пестицидите се натрупват в човешкото тяло, причинявайки тежки увреждания в различни органи.

Потенциалните източници за замърсяване на почвите с пестициди (складове за съхранение) са под непрекъснато наблюдение на РИОСВ – В. Търново.

Анализираните почвени извадки за **устойчиви органични замърсители**, които се следят в пунктовете за мониторинг (РАН, РСВ и ОСР), не показват данни за наличие на търсените анализи (по-малко от границата на количествено определяне на метода) или при отчетени за отделни анализи стойности, то те са много под МДК, определени с Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за допустимо съдържание на вредни вещества в почвата.

Ерозията на почвата е процес на разрушаване на горните слоеве на почвата, съпроводено с нарушаване на целостта им и изменение на техните физико-механични, химични и агротехнически свойства. Този процес е съпроводен с пренасяне на почвени частици или агрегати. Ерозия възниква и протича под въздействието на ветрове, вода, температурни, антропогенни, геоложки въздействия и други въздействия с разнообразен произход. Най-широко разпространени са ветровата и водната ерозия - механично разрушаване и отнасяне на почвената маса под действието на водата и вятъра. При този процес се активизира йонния обмен, което води до постепенно намаляване на хранителните вещества и хумуса в почвата. Ерозираните земи са със скъсен почвен профил, изсветлена повърхност, често набраздена от линейни ерозионни форми и води до силно намаляване на плодородието на почвата. Поради това тя е един от най-сериозните глобални фактори за деградация и опустиняване на почвите.

Ерозирали терени в общината се наблюдават предимно в полупланинската част с наклони и обезлесени райони. Скоростта на ерозия е различна при различните типове растителна покривка. Човешката дейност много често усилва естествената ерозия. Площите в Община Велико Търново не се характеризират с висок ерозионен риск. Реални резултати за ограничаване на процеса се получават при извършване на залесяване и прилагане от земеделските производители противоерозионни дейности - агротехнически мероприятия, като подходящи почвообработки, засяване и поддържане на култури, имащи за цел нейното укрепване - постоянна тревна покривка и т.н.. Незасетите обработваеми земи са подложени на около 30 пъти поинтензивни ерозионни процеси в сравнение с почви под горска покривка. Широколистните насаждения в горския фонд, със своите водозадържащи функции имат изключителна роля за предотвратяване на ерозионните процеси.

Обикновено на няколко години веднъж през пролетта силни ветрове и суховеи отнасят стотици тонове плодородна почва, което довежда до загуби на хумус, торове и засети култури. В полупланинската част на региона на наклонени терени, водната ерозия е в по-малка степен изразена поради естественото затревяване и самозалесяване на земите, които не се обработват.

Вкисляването на почвите се дължи на емисии от промишлени процеси, природни биохимични цикли, а за обработваемите почви - и от едностранчивото (без фосфор и калий) торене с азотни торове. За ограничаване на развитието на процеса на вкисляване при обработваемите почви е необходимо прилагане на подходящи модели на торене. При изоставените терени се налага ограничаване на процесите на ерозия, прилагане на стопански решения за увеличаване на почвеното плодородие и извършване на варуване, съобразно конкретните условия на засегнатите площи. До осемдесетте години на миналия век държавата предприемаше действия, чрез финансиране на мероприятия целящи намаляване и ограничаване на вкислените почви (варуване, гипсуване) на засегнатите райони и прилагане на подходящо екологосъобразно земеделие. Понастоящем тези мерки са силно ограничени.

Почвите в община Велико Търново са слабо до среднокисели. През 2020 г., в изпълнение на програмата за почвен мониторинг II ниво, за община В. Търново е извършено пробонабиране от пункт в село Балван.. Резултатите от анализите на провеждания мониторинг II ниво (вкисляване) през годините показват промени в стойностите на вредна киселинност на почвата в пункта, изразяваща се в намаляване стойностите на вредна киселинност. Въпреки това, тя остава висока. Степента на наситеност с бази през годините също се изменя в положителна посока, като стойностите ѝ, изразени в процентно съдържание, се увеличават.

Свълачищните процеси са често явление на територията на общината - предпоставка за тях е значителното разпространение на мергели, особено в югоизточната част. На територията на общината най-значимото срутище е при Преображенския манастир (със сериозни материални щети).

Нитратно замърсяване

Основен източник на нитратно замърсяване на **почвите и подземните води** е отрасълът селско стопанство, на който се падат около 45% от общото замърсяване с азот. Прекомерното или неправилното използване на органични и минерални торове допринася излишъка от азот да бъде отнесен в близките водни течения или подземните води. Проблемът е свързан с количеството на използваните торове, с почвените условия и с валежите (също и с топенето на снеговете, тъй като торовете се разпръскват през зимата), както и с почвената ерозия. Използването на торове е най-интензивно във високо продуктивните равнини и низини -площи, от които най-много зависи питейното водоснабдяване от подземни водоизточници. Много често торовете се складират на купчини, което също води до замърсяване на водите. Друг източник на замърсяване с нитрати са отпадните води от действащите животновъдни стопанства и комплекси. Причините за замърсяването на водите с нитрати от земеделски източници могат да се обобщят по следния начин:

- Получаване на по-високи добиви от отглежданите земеделски култури;
- Недобро познаване на запасеността на почвата с азот, както и на съдържанието на усвоими за растенията форми на фосфор и калий;

- Пренебрегване съдържанието на азот в органичните торове (оборски тор, овчи тор, птичи тор, компости, силажи) при торене на почвите с тях;
- Неравномерно внасяне на торове в почвата;
- Неправилно съхранение на торовете.

Особено опасно е натрупването на нитрати в подпочвените води, които при сега съществуващите технологии не могат изобщо да бъдат пречистени. В резултат на разграждането на нитратите до нитрити в животинския организъм настъпва преобразуване на двувалентното желязо от хемоглобина в тривалентно, при което се получава метхемоглобин, който не може да пренася кислорода в кръвта. Налице е така наречената болест „сини бебета” - децата се раждат мъртви с характерен посинял вид. При възрастните настъпват необратими промени в дихателната система, стомашно-чревния трактат, а при децата, често настъпва и смърт поради дихателна и сърдечна недостатъчност.

Селското стопанство оказва въздействие върху качеството на почвите предимно чрез неправилно проведените агротехнически мероприятия. Ежегодно с произведената продукция от земеделските земи необратимо се изнасят хиляди тонове хранителни вещества, чийто недостиг се компенсира чрез внасяне на минерални и органични торове. Доказано е, че във високи дози азотът има фитотоксичен ефект. Животновъдството също оказва негативно въздействие върху почвите. Неправилното съхранение на оборския тор, липсата на специално отредени площадки за складирането му, са сериозна заплаха за почвите и водите.

Най -често срещания замърсител в подземните води са нитратите.

За Община Велико Търново, като уязвими зони за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници са определени всички територии/земи, разположени до 200 м надморска височина.

За минимизиране влиянието на нитратите и концентрацията им в почвите и подземните води е необходимо, при внасянето им да се съобразяват:

- Периодите, през които внасянето на торове е забранено.
- Внасянето на торове върху наклонени терени.
- Внасянето на торове върху водонаситени, наводнени, замръзнали или покрити със сняг терени.
- Обема и характеристиките на депата за съхранение на органични торове, включително мерки за предотвратяване на замърсяването на подземните и повърхностните води с течности, произхождащи от тях или от складирани фуражи.
- Условието за внасяне на торове в близост до водни обекти.

- Условията и реда за внасяне на торове, включително честотата и начина на разпръскване на разтвори на минерални и органични торове с цел поддържане на загубите на хранителни съставки от разтвора на приемливо равнище

Изводи:

Според резултатите от анализи, почвите на територията на община В. Търново са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи (органично вещество), оценена чрез измерени концентрации на общ азот, органичен въглерод и общ фосфор, а съотношението C/N показва благоприятни условия за разграждане (минерализиране) на органичното вещество.

Не са отчетени замърсявания на почвите тежки метали и металоиди и устойчиви органични замърсители, което се дължи основно на въведените изисквания в българското земеделие през последните години при употреба на продукти за растителна защита и торове. През последните години се налага тенденция за устойчиво ползване, предотвратяване и ограничаване на увреждането на почвите, както и трайно запазване на функциите им. С прилагането на добри земеделски практики от земеделските производители в региона, тенденцията към влагане основно на органични торове в почвата, провеждането на балансирано, неедностранно и непрекомерно торене, спазването на технологичните изисквания при употребата на пестициди, както и пестеливото им използване в земеделието, отказът от опожаряване на стърнищата след прибиране на реколтата, се постигат целите за съхраняване на почвеното плодородие, опазване на почвата и земеделските земи от увреждане, замърсяване и други деградационни процеси. Промяната на предназначението на земеделски земи за неземеделски нужди се разрешава в зависимост от продуктивните качества на земята и целите на промяната от комисия към ОД „Земеделие“, като се следи за недопускане на необосновано изземване на плодородни земи за строителство и други неземеделски нужди

2.4. ПОДЗЕМНИ ПРИРОДНИ БОГАТСТВА И ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ.

В някои участъци на реките Росица, Янтра, има значително изземване на чакъл и пясък, вследствие на което се образуват различни по размер котловани. Сериозен проблем представлява рекултивирането на изоставените варовикови кариери главно в северната ивица на Предбалкана (Драгижево, Русаля).

2.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ, ГОРИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ

Защитени територии

Според Закона за защитените територии, защитените територии (ЗТ) са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. Опазването на природата в защитените територии има предимство

пред другите дейности в тях. В много от тях се разреждат определени стопански дейности, при условие, че тяхното осъществяване не уврежда защитените обекти, не нарушава тяхното естествено състояние, не застрашава и не възпрепятства целите на опазването им.

В България категориите защитени територии са шест:

1. Резерват – обявяват се образци от естествени екосистеми, включващи характерни и/или забележителни диви растителни и животински видове, както и местообитанията им. Строго защитена територия, забранена е всякаква човешка дейност, с изключение на охрана, посещения с научна цел, регламентирано преминаване на хора.
2. Национален парк – обявяват се територии, които включват естествени екосистеми с голямо разнообразие на растителни и животински видове и местообитания, с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа. Силно защитена територия, позволени са някои дейности – туризъм, екологосъобразна стопанска дейност и др.
3. Природна забележителност – обявяват се характерни или забележителни обекти на неживата и живата природа. Забраняват се някои дейности, в зависимост от конкретния обект.
4. Поддържан резерват – обявяват се екосистеми, включващи редки и/или застрашени диви растителни и животински видове, както и местообитанията им. Забранена е всякаква човешка дейност, с изключение на охрана, посещения с научна цел, регламентирано преминаване на хора и провеждане на поддържащи, направляващи, регулиращи или възстановителни мерки с консервационна цел.
5. Природен парк – обявяват се територии, включващи разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове, както и на техните местообитания, характерни забележителни ландшафти и обекти на неживата природа. Разрешени са производства и дейности, които не замърсяват околната среда.
6. Защитена местност – обявяват се територии с характерни или забележителни ландшафти и местообитания на застрашени, редки или уязвими растителни и животински видове и съобщества. Забраняват се някои дейности, в зависимост от конкретния обект.

Към края на 2020 г., на територията на община Велико Търново, изцяло или частично, попадат 14 защитени територии: 1 резерват; 9 защитени местности; 4 природни забележителности.

№ по ред	Наименование	Категория	Територия (ха)	Местонахождение
1.	Савчов чаир	поддържан резерват	102.30	с. Кладни дял

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

2.	Преображенски манастир	защитена местност	17.1	с. Самоводене
3.	Николински кладенец	защитена местност	0.2	с. Ветренци
4.	Косово	защитена местност	2.0	с. Балван
5.	Манастирското	защитена местност	21.3	с. Къпиново
6.	Дервента	защитена местност	15.3	с. Самоводене
7.	Главите	защитена местност	73.36	с. Войнежа, общ. В. Търново с. Дрента, с. Тодювци, общ. Елена
8.	Еменски каньон	природна забележителност	25.6	с. Емен, общ. В. Търново с. Михалци, общ. Павликени
9.	Къпиновски водопад	природна забележителност	0.2	с. Велчево
10.	Кая бунар	природна забележителност	9.0	с. Хотница
11.	Дрянков хълм	природна забележителност	5.7	с. Пушево
12.	Река Веселина	защитена местност	98.6	с. Къпиново, с. Миндя
13.	Средно поречие на река Негованка	защитена местност	52.19	с. Емен, с. Ново село
14.	Студеният кладенец	защитена местност	64.3	с. Райковци, общ. В. Търново, с. Станчов хан, общ. Трявна

Таблица № 2.5.1.

Поддържан резерват „Савчов чаир”

Местоположение – землището на село Кладни дял, Община Велико Търново, на 650 – 800 м н. в.

Обявен със заповед № 508/28.03.1968 г. за резерват с площ 82,9 ха на МГПП.

Разширен със заповеди № 3818/12.12.1974 г. на МГОПС на 102,3 ха, от които 100,9 ха залесена и 1,4 ха незалесена площ; № РД-643/05.09.2006 г. с обща площ 1034,978 дка

Прекатегоризиран в поддържан резерват със същото име със Заповед № РД-388/15.10.1999 г. на МОСВ.

План за управление – приет със Заповед № РД 164/30.03.2016 г. на МОСВ

Резерватът се създава с цел запазване на високопроизводителна девствена букова гора. Голямото му значение е, че е единствената територия с добре опазени вековни букови гори в района на ДГС „Болярка”. Средната възраст на буковите насаждения е 110 – 130

години, но сред тях се намират петна със значително по-висока възраст, със запазени стъбла, с ценни генетични качества, останали от миналите поколения на гората. Средната височина на дърветата е 25 м.

Интерес за науката е, че по-възрастни букови групи се срещат често и по възвишенията на пресечения терен от територията на резервата. Освен това в насажденията има разновъзрастни групи и от други дървесни видове: габър, трепетлика, явор, шестил, череша и т.н. До обявяването на резервата местата под склона и на голите петна сред насажденията са били засадени с бял бор и смърч. Дори е имало черен горски път.

В резервата „Савчов чаир” растат типични за горските съобщества тревисти видове. Затова с право може да се нарече „оазис” за опазване на генетичното растително богатство, останало в този район до наши дни. Тук постоянно обитават елени, сърни, диви свине, зайци, лисици, язовци, бялки, дневни и нощни грабливи и пойни птици и други редки животни.

Буферната зона на резерват „Савчов чаир” е обявена със заповед № 311/10.04.1986 г. на КОПС при МС с обща площ 291 ха. Създава се с цел по-добро съхранение на природните дадености в резервата. Със заповед № РД-510/12.07.2007 г. на Министъра на Околната среда и водите буферната зона е прекатегоризирана в защитена местност „Главите”.

Защитена местност "Преображенски манастир"

Местоположение – село Самоводене, Община Велико Търново.

Обявена за природна забележителност със Заповед № 3039/03.10.1974 г. на МГГП с площ 17,1 ха. Обявява се с цел запазване на естествено находище на дървовидна леска в местността „Преображенски манастир”.

Прекатегоризиран в защитена местност със Заповед № РД-1307/27.12.2002 г. на МОСВ, с площ 17,1 ха.

Обхваща част от горите около едноименния манастир, на 5 - 6 км северно от Велико Търново. Намира се в живописния пролом на р. Янтра, наречен "Дервента".

Преображенския манастир е основан около 1360 год. и има богата история. Част от строителните работи тук са извършвани от именития майстор Кольо Фичето, а някои стенописи са рисувани от прочутия възрожденски живописец Захари Зограф.

Поради специфичният климат на пролома растителността е изключително богата. Под защита се намира естествено находище на дървовидна турска леска. Освен това доминират различни видове липи, дъбове, габър, шестил, клен, бряст, мъждрян, орех и др. Голямо разнообразие се наблюдава при птиците - срещат се защитени видове като черен щъркел, египетски лешояд, бухал, мишелови, соколи, бързолети и др. В пещерите и скалните цепнатини са разпространени различни видове прилепи.

Красивата местност и удобното разположение правят манастира място за чести посещения и отдиш от туристи и жители на околността.

Защитена местност “Николински кладенец”

Местоположение – местността “Алтъновци”, село Ветринци, община Велико Търново

Обявен за природна забележителност със заповед №2109/20.12.1984 г. на КОПС при МС с площ 0,2 ха. Обявена е с цел запазване на група вековни церови и дъбови дървета.

Прекатегоризиран в защитена местност със Заповед № РД – 1306/27.12.2002 г. на МОСВ, с площ 0,2 ха.

Цел на обявяване: Опазване на характерна вековна дъбова гора

Защитена местност “Косово”

Местоположение – с. Балван, с. Ветринци, с. Ново село, община Велико Търново

Обявена за историческо място със Заповед № 2344/09.02.1973 г. на МГОПС, с площ 2 ха.

Прекатегоризиран в защитена местност със Заповед № РД – 1318/27.12.2002 г. на МОСВ, с площ 178,9 ха.

Цел на обявяване: опазване на характерна дъбова гора.

Защитена местност “Манастирското”

Местоположение – село Къпиново, община Велико Търново

Обявена за историческо място със заповед № 158/04.03.1985 г. на КОПС при МС, с площ 21,3 ха

Прекатегоризиран в защитена местност със Заповед № РД – 1308/27.12.2002 г. на МОСВ, с площ 21,3 ха.

Цел на обявяване: опазване на характерна дъбова гора

Защитена местност “Дервента”

Местоположение – село Самоводене, община Велико Търново

Обявена за историческо място със заповед № 2344/26.05.1971 г. на МГОПС, с площ 15,3 ха.

Прекатегоризиран в защитена местност със Заповед № РД – 1323/27.12.2002 г. на МОСВ, с площ 15,3 ха.

Цел на обявяване: опазване на характерна смесена широколистна гора в района на Преображенски манастир.

Защитена местност “Главите”

Местоположение – с. Войнежа, община Велико Търново, с. Дрента, с. Тодювци, община Елена

Обявена за буферна зона на поддържан резерват “Савчов чаир” със Заповед № 311/10.04.1986 г.

Прекатегоризиран в защитена местност със Заповед № РД – 510/12.07.2007 г. на МОСВ.

Защитена местност „Река Веселина“

Местоположение - с. Къпиново, с. Миндя, община Велико Търново

Площ: 98.62 хектара

Обявена със заповед № РД-359 от 04.05.2012 г. на МОСВ, бр. 37/2012 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване на крайречни гори от елши (*Alnus spp.*), върби (*Salix spp.*) и тополи (*Populus spp.*), смесени термофилни дъбови гори и стари речни корита, със съобщества от влаголюбива растителност по поречието на река Веселина;
2. Опазване на местообитания на защитени, редки и уязвими растителни и животински видове, като: елвезиево кокиче (*Galanthis elwesii*), балкански щипок (*Sabanejewia balcanica*), дъждовник (*Salamandra salamandra*), обикновен (малък) тритон (*Triturus vulgaris*), голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), жаба дър- весница (*Hyla arborea*), обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*);
3. Опазване на местообитания на защитени, редки и уязвими животински видове, като: сива чапла (*Ardea cinerea*), малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), черен щъркел (*Ciconia nigra*), обикновен мишелов (*Buteo buteo*), малък ястреб (*Accipiter nisus*), сокол орко (*Falco subbuteo*), ливаден дърдавец (*Crex crex*), зеленоножка (*Gallinula chloropus*), голям горски водобегач (*Tringa ochropus*), чухал (*Otus scops*), земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), сив кълвач (*Picus canus*), тръстиково шаварче (*Acrocephalus arundinaceus*), ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), видра (*Lutra lutra*) и др.

Защитена местност „Средно поречие на река Негованка“

Местоположение: с. Емен, с. Ново село, община Велико Търново

Площ: 52.19 хектара

Обявена със Заповед No.208 от 05.03.2020 г. на МОСВ, бр. 40/2020 на Държавен вестник

Цели на обявяване:

1. Опазване на характерен карстов ландшафт, крайречни гори и групи вековни дървета по поречието на река Негованка;
2. Опазване на находища на застрашени и защитени растителни видове – елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii*) и снежно кокиче (*Galanthus nivalis*);

3. Опазване на местообитания на застрашени, уязвими и защитени животински видове, като: черен щъркел (*Ciconia nigra*), обикновен мишелов (*Buteo buteo*), бухал (*Bubo bubo*), гарван гробар (*Corvus corax*), видра (*Lutra lutra*), европейска дива котка (*Felis silvestris*) и др.

Защитена местност „Студеният кладенец“

Местоположение: с. Райковци, община Велико Търново, с. Станчов хан, община Габрово

Площ: 64.3 хектара

Обявена със Заповед No.25 от 09.01.1989 г., бр. 7/1989 на Държавен вестник

Цели на обявяване: Опазване местообитание на редки и застрашени растения и животни.

Природна забележителност “Еменски каньон на река Негованка”

Местоположение – с. Емен, Община Велико Търново и с. Михалци, Община Павликени

Обявена със заповед № 880/25.11.1980 г. на КОПС при МС с площ 25,6 ха.

Цел на обявяване: да се запазят характерни карстови образувания (пещери, скални ниши и др.) със специфична растителност и животински свят в района на Средния Предбалкан.

Каньонът е интересен преди всичко от геоложка гледна точка, тъй като попада в голямата структурна единица Централен Предбалкан. Земите около село Емен имат долнокредна възраст, като образуват т. нар Еменска варовикова задруга, която е пресечена от пролома на река Негованка. Това е типичен каньон, рядък за нашата страна, с дължина 3 – 3,5 км. На места скалните откоси достигат до 100 – 150 м, а реката прави множество красиви разливи с малки вирчета и неголеми речни прагове.

Благодарение на позитивните колебателни движения на земната кора, през плейстоцена е започнала активна карстификационна дейност. В резултат на това се образуват карстовите пещери, една от най-големите които е Еменската пещера. Предполага се, че нейната дължина е около 1800 м и се нарежда на 18 място в света. Разположена е на 240 м надморска височина в основата на скален откос (на 18 м над съвременното легло на река Негованка). В началото пещерата е суха, а в крайните ѝ части тече подземна река. Първите данни за нея са от българския археолог Рафаил Попов през 1926 г.

Според проучвания на БАН външните сезонни температурни колебания изчезват на 180 м от входа на пещерата, където температурата остава целогодишно постоянна: + 16°C. На тази дълбочина се запазва и постоянната относителна влажност: 93 %. Поради тези факти в миналото са правени опити пещерата да бъде превърната в гъбарник, а през 1975 г. – в първокласен ресторант със 160 места на “Балкантурист”. Строежът започва, но впоследствие е изоставен.

Растителният свят на Еменския каньон е доста богат. Срещат се чашкодрян, глог, джанки, келяв и обикновен габър, леска, ясен, цер и др. От тревната растителност най-разпространено е безсмъртничето, следвано от садината, дивата ягода, подбичето, усойничето, жълтия и червения кантарион, лопена, дивия карамфил и др. Интересна находка е самодивската трева.

Голям интерес представлява животинският свят. Установени са 14 вида пеперуди, от които по-интересни са малкият и големият полумесец, венерината седефка и др.; в реката – мидата Унио пикторум, речният рак, речният крив рак (показатели за все още чиста и незамърсена вода), черната мрена, слънчевата рибка, речният кефал, кротушката, каракудата и горчивката. По скалистите места могат да се видят дългокраката жаба, дървесницата, зеленият и стенният гущер. Разпространена е отровната пепелянка, жълтоухата водна змия, смокът голям стрелец.

Най-голямо е разнообразието на птичия свят. Каньонът се населява от около 40 вида прелетни, постоянни и скитащи птици – бяла въртиопашка, сива чапла, червен щъркел (рядък за района), синигер, голям пъстър кълвач и др. Забелязани са скални гълъби, орел-змияр, черна каня, обикновен мишелов и керкenez. Над самия водопад в скалите са гнездили белоглав лешояд и кръстат орел.

В Еменската пещера са установени 7 вида прилепи – средиземноморски подковонос, малък вечерник и трицветен нощник.

Израз на признанието за уникалността на Еменския каньон е обявяването му за природна забележителност. Това е свързано с ограничаването на редица дейности като късане на растенията, сечи на дървета, безпокоене на животните, строителство и др. Стриктното спазване на тези забрани ще позволи устойчиво да се съчетаят опазване на природните дадености с активния туризъм. Еменският каньон е част от програмата на Българската асоциация за селски и екологичен туризъм (БАСЕТ) за създаване на екопътеки. Изградените в скалите на пролома стъпала и мостове улесняват желаещите да се запознаят с красотите на района.

Природна забележителност “Капиновски водопад”

Местоположение – село Велчево, при Капиновския манастир, община Велико Търново

Обявена със заповед № 3796/11.10.1965 г. на КГГП при МС. Представлява водопад на река Веселина с височина на пада 4,5 м, разположен на 200 м надморска височина с площ 0,2 ха около него.

Реката е дълбала скалите на Еленския балкан, провирала се е през потънали в зеленина склонове, през много тесни завои, за да образува безброй водопади. Преди да навлезе в равнината тя е създала неголемия, но красив Капиновски водопад, под който е образуван вир. Обектът е едно от любимите места за отдих и отмора.

Природна забележителност “Кая бунар”

Местоположение – село Хотница, община Велико Търново

Обявена със заповед № 995/21.04.1971 г. на МГГП. Представлява водопад и пролом на река Бохот в местността “Кая бунар” с височина на пада 17 м, разположен на 200 м надморска височина с площ 9 ха около него.

Районът на водопада обхваща извора и живописното дефиле на река Бохот с дължина 1600 м и ширина по 25 м от двете страни на венеца на скалата, отличаващ се с интересни скални образувания и забележителен изглед.

Водопадът е от типа травертинови водопади. Образуван е от отлагането на калциев карбонат около влаголюбивите растения, покриващи стените на водопада, при което се образува шуплест варовик – травертин (бигор). Той постепенно покрива целия скален откос, придавайки му особена пластичност.

Водите на река Бохот са отложили значително количество бигор във форма на конус с височина 25 м. В източната му част има вход на малка пещера. По време на пролетното пълноводие част от речните води се процежда през входа на пещерата, а друга облива травертиновия конус.

В основата на водопада е образуван малък вир, брегът е обрасъл със зеленика, а скалите са покрити с бръшлян.

В района на водопада има изградена екопътека, която показва красотата на ждрелото на р. Бохот, което представлява каскада от водни прагове и малки водопади. Река Бохот е непресъхваща, благодарение на карстовия извор Каябунар, маркиращ началото на всичане на реката, до който достига екопътеката.

Природна забележителност “Дрянков хълм”

Местоположение – село Пушево, община Велико Търново

Обявена със Заповед № 83/08.02.1991 г. на МОС с площ 8,9 ха.

Цел на обявяване: запазване на уникално палеонтоложко находище на вкаменени останки от древни морски организми.

Този уникален природен обект представлява изключително богато и разнообразно находище от вкаменени останки на древни морски организми: корали, миди, охлюви, брахиоподи, морски таралежи, наutilusи, амонити и др. Вкаменелостите от Пушевското находище отразяват по изключително пълен начин картината на морския животински свят преди милиони години, когато България е била дъно на море. Те представляват забележителен прозорец към минали геоложки епохи. Подобно находище е познато само в южна Франция.

На територията на Община Велико Търново има обявени 8 броя вековни дървета в т.ч. 4 броя в м. “Зеленика” в землището на гр. В. Търново, 1 летен дъб в гр. В. Търново и 5 броя дървета в с. Вонеща вода.

НАТУРА 2000 представлява единна европейска мрежа на зони под специална защита, която гарантира поддържането и където е необходимо възстановяването на

благоприятния природозащитен статус на природните местообитания и местообитанията на съответните видове в естествената им област на разпространение. Защитените зони, които попадат на територията на Община В. Търново съгласно критериите на Директивата за хабитатите на ЕС са:

1. Дряновска река BG0000282

Категория: Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Документи за обявяване:

Решения на Министерски съвет № 122/02.03.2007 г и № 588/06.08.21 г.

Местоположение:

1. Област: Велико Търново, Община: Велико Търново, Населено място: гр. Дебелец
2. Област: Габрово, Община: Дряново, Населено място: гр. Дряново, с. Ганчовец, с. Геша, с. Длъгня, с. Зая, с. Косарка
3. Област: Габрово, Община: Трявна, Населено място: гр. Плачковци, гр. Трявна, с. Бангейци, с. Черноврѣх

2. Емен BG0000216

Категория: Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Документи за обявяване:

Заповед No.РД-687 от 25.08.2020 г., бр. 79/2020 на Държавен вестник 2-2-216-687-2020

Местоположение:

1. Област: Велико Търново, Община: Велико Търново, Населено място: с. Емен
2. Област: Велико Търново, Община: Павликени, Населено място: с. Вишовград, с. Михалци, с. Мусина

В нея са включени природни забележителности „Каньон на река Негованка“ и „Момин скок“. Предмет на опазване са 11 типа природни местообитания и местообитания и популации на 20 животински вида.

3. Река Белица BG0000281

Категория: Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Документи за обявяване:

Решения на Министерски съвет № 122/02.03.2007 г и № 588/06.08.21 г.

Местоположение:

1. Област: Велико Търново, Община: Велико Търново, Населено място: гр. Дебелец, гр. Килифарево, с. Войнежа, с. Вонеща вода, с. Вългевци, с. Габровци, с. Големаните, с. Присово, с. Райковци
2. Област: Габрово, Община: Трявна, Населено място: с. Белица, с. Станчов хан, с. Фъревци

4. Река Росица BG0000609

Категория: Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Документи за обявяване:

Решение на Министерски съвет № 122/02.03.2007 г.; Заповед на МОСВ № РД-331 от 31 март 2021 г.

Местоположение:

1. Област: Велико Търново, Община: Велико Търново, Населено място: с. Водолей, с. Дичин, с. Никюп, с. Ресен
2. Област: Велико Търново, Община: Горна Оряховица, Населено място: с. Поликраище
3. Област: Велико Търново, Община: Павликени, Населено място: гр. Бяла черква, с. Лесичери, с. Михалци, с. Росица, с. Стамболово
4. Област: Велико Търново, Община: Сухиндол, Населено място: гр. Сухиндол, с. Бяла река, с. Горско Косово, с. Красно градище

5. Река Янтра BG0000610

Категория: Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Документи за обявяване:

Решение на Министерски съвет № 122/02.03.2007 г.; Заповед на МОСВ No РД-401 от 12.07.2016 г.

Местоположение:

1. Област: Велико Търново, Община: Велико Търново, Населено място: гр. Велико Търново, с. Ветринци, с. Леденик, с. Никюп, с. Пушево, с. Самоводене, с. Шемшево
2. Област: Велико Търново, Община: Горна Оряховица, Населено място: гр. Горна Оряховица, гр. Долна Оряховица, с. Върбица, с. Горски долен Тръмбеш, с. Драганово, с. Крушето, с. Писарево, с. Поликраище, с. Правда, с. Първомайци, с. Янтра
3. Област: Велико Търново, Община: Лясковец, Населено място: гр. Лясковец, с. Козаревец
4. Област: Велико Търново, Община: Полски Тръмбеш, Населено място: гр. Полски Тръмбеш, с. Каранци, с. Куцина, с. Петко Каравелово, с. Раданово
5. Област: Велико Търново, Община: Стражица, Населено място: с. Бряговица
6. Област: Габрово, Община: Габрово, Населено място: гр. Габрово, с. Гръблевци, с. Мичковци
7. Област: Габрово, Община: Дряново, Населено място: с. Гостилица, с. Каломен, с. Скалско, с. Славейково, с. Чуково, с. Янтра
8. Област: Русе, Община: Борово, Населено място: с. Брестовица
9. Област: Русе, Община: Бяла, Населено място: гр. Бяла, с. Ботров, с. Пейчиново, с. Полско Косово, с. Стърмен
10. Област: Русе, Община: Ценово, Населено място: с. Белцов, с. Беляново, с. Джулюница, с. Долна Студена, с. Кривина, с. Новград, с. Ценово

6. Търновски височини

Категория: Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна

Документи за обявяване:

Решение на Министерски съвет № 122/02.03.2007 г., Заповед на МОСВ № РД-325 от 31 март 2021 г.

Местоположение:

1. Област: Велико Търново, Община: Велико Търново, Населено място: гр. Велико Търново, гр. Дебелец, с. Арбанаси, с. Беляковец, с. Малки чифлик, с. Присово, с. Самоводене, с. Шереметя
2. Област: Велико Търново, Община: Горна Оряховица, Населено място: гр. Горна Оряховица, с. Първомайци

На територията на Община В. Търново няма защитени зони съгласно критериите на Директивата за птиците на ЕС.

Горски ресурси

Горският фонд в общината е предимно от широколистни дървесни видове.

По долните течения на реките Янтра и Росица при надморска височина до 400 м преобладават върбовите и тополовите гори.

Дъбовите гори, покриващи голяма част от равнинно хълмистите територии до 400 м н.в. са съставени от благун, цер, липа, акация, клен. Хълмистопредпланинският пояс на смесени широколистни гори е от 400 до 600 м. н.в. и е съставен от зимен дъб, габър, цер, благун, липа и др.

Иглолистните гори, които са създадени предимно по изкуствен начин са сравнително малко. Горите в поречието на р. Янтра заемат 28 % от цялата водосборна област, т. е. към 2250 км². Те са предимно два вида – букови гори и широколистни нискостеблени. Буковите стари вековни и непроходими гори образуват един непрекъснат пояс, широк от 3 - 10 км, който се простира по цялото било и по високите склонове на Стара планина.

Другият вид преобладаващи гори, именно нискостеблените, заемат понископланинските и предпланински дялове на Стара планина и равнинните части на водосборната област.

Ерозията в горския фонд не е с големи размери. За ограничаването ѝ трябва да се провеждат лесотехнически мероприятия за подобряване на горскорастителната покривка – главно условие за защита на почвата.

Развитието на горските територии се предопределя от лесоустройствените проекти на лесничествата. Проектите осигуряват необходимите предпоставки за стопанисване и ползване на горския фонд. Най-практикуваните дейности са свързани със залесяването: след сечи, ново залесяване, при реконструкция на насажденията, попълване на редини, подпомагане на естественото възобновяване. Тези дейности са изцяло съобразени с екологическите условия на района. Съгласно административнотериториалната подялба на страната, РДГ Велико Търново осъществява контрол върху горите на територията на област Габрово и област Велико Търново, в които попадат следните общини: Велико Търново, Горна Оряховица, Павликени, Елена, Полски Тръмбеш, Златарица, Лясковец, Стражица, Сухиндол, Свищов, Габрово, Трявна, Севлиево, Дряново.

През 2020 г. са издадени 61 бр. разрешителни за сеч от Общински горски фонд, добита дървесина в размер на 7748 м³, от които 1159 м³ – едра строителна, 296 м³ – средна строителна, 29 м³ – дребна строителна и 6264 м³ – дърва за огрев.

Изпълнение на мерки, заложи в лесоустройствените проекти – Съставен е план за противопожарни мероприятия за 2020 г. и е извършено маркиране на насаждения за сеч като част от мероприятията по стопанисването на горите.

Общата площ на горите е 5632.0 хка, като общия запас с клони е 694 425 плътни м³. Средния запас с клони на 1 ха е 126 м³, средния годишен прираст е 2.88 м³ на 1 хка при средна възраст 46 г. Преобладаващата част от насажденията са смесени издънкови насаждения - 1931.0 хка, нискостъблени - 2138.1 хка, иглолистни култури – 615.3 хка, широколистни високостъблени – 730.4 хка и тополови – 109 хка. Горите със защитни функции са 1072.2 хка или 19% от общата площ.

Общото ползване за десетилетието с клони е 144 460 м³, като средно годишното ползване с клони е 14 446 м³. За десетилетието е предвидено да се залесява върху 100.5 ха редуцирана площ.

Наред с лесокulturните дейности основни дейности са и запазване и обогатяване на видовото разнообразие на дивеча на територията на общината; изграждане на ловностопански съоръжения и провеждане на необходимите биотехнически мероприятия; възпроизводство, опазване и охрана на дивеча; ползване на дивеча и дивечовите продукти.

Основните проблеми за подобряване на горския сектор са свързани с трудности при управлението на горския фонд поради ограничените налични ресурси за лесовъдни мероприятия, ниското ниво на защита от пожари и други бедствия, и лошото състояние на горските пътища.

Лечебни растения

Билките, още наричани лечебни растения и лечебни треви, обхващат голяма група растения, които се използват в медицинската и ветеринарномедицинската практика за профилактика и лечение на болести. В България съществува голямо богатство и разнообразие на растителни видове, които са около 3600 на брой. Като лечебни растения се употребяват около 650 от тях, а ежегодно се събират 300 вида.

Макар и в малки количества, билките съдържат лекарствено-активни вещества, които благотворно влияят на човешкия организъм. Това са разнообразни химични съединения: алкалоиди, гликозиди, сапонини, полизахариди, танини, флавоноиди, лигнани, кумарини, етерични и тлъсти масла, витамини, микроелементи и др. Наред с тях съдържат и придружаващи вещества, които могат да подсилят ефекта на лечебното вещество или да окажат вредно влияние. На много от билките е изучено фармакологичното и лечебното действие и приложение.

Във връзка с това е необходимо да бъдат опазени, както самите лечебни растения, така и техните естествени находища. За опазването им е приет Закон за лечебните растения, който цели, чрез контролирано и организирано използване на лечебните ресурси да се следи за тяхното състояние и количество. В обхвата на Закона е включен списък с лечебните растения, които подлежат на контрол и опазване. Находищата на лечебните растения се определят от почвените (типозите месторастения) и климатичните условия, наличието на естествена и изкуствена хидрогравска мрежа, надморската височина, наклона на терена, и други биотични и абиотични фактори. Антропогенните фактори са свързани с ползването от горския фонд (сечите), залесяванията, прокарване на нови горски пътища, пашата от дребен и едър домашен добитък, построяването на изкуствени водоеми, сезонното събиране на билки, цвят, горски плодове, добив на сено и др., които в своята съвкупност дават пряко или косвено отражение върху популациите от лечебни растения.

Съгласно Закона за лечебните растения отделни видове диворастящи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване и ползване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване, или има опасност от появяването на такава тенденция. Специалният режим се определя всяка година със заповед на министъра на околната среда и водите, като този режим обхваща забрана за събиране на билки за определен период от естествените находища на видовете от територията на цялата страна, отделни райони или единични находища; определяне на допустимото за събиране количество билки; разработване и прилагане на мерки за възстановяване на популациите и на техните местообитания.

Благодарение на разнообразните климатични и почвени условия българските билки съдържат висок процент биологично активни вещества, на които се дължи тяхното лечебно действие. Често богатият опит от народната медицина е служил като отправен момент за откриване на потенциални лечебни средства от растенията.

В резултат на нарасналия през последните години интерес, се увеличава както броят на видовете билки, които се събират, така и тяхното количество. Това може да доведе до намаляване или унищожаване на редица билкови находища. Опасността се засилва от факта, че някои „любители на природата“ берат билките като ги отскубват с корените им или ги изкопават. С цел да се ограничи безотговорното събиране на лечебни растения е въведено райониране на билкосъбирането, за да се даде възможност за съхраняване и възстановяване на естествените находища.

На територията на Община Велико Търново са разпространени следните лечебни растения: бял равнец, горска ягода, мащерка, жълт кантарион, шипка, къпина, глог, липа, риган, смрадлика, коприва и др.

В общината има регистрирани 2 пункта за изкупуване на лечебни растения в следните населени места: с. Балван – 1 пункт на “Биопрограмата” и гр. Дебелец.

Съгласно Закона за лечебните растения отделни видове диворастящи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване и ползване, когато

биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване, или има опасност от появяването на такава тенденция. Специалният режим се определя всяка година със заповед на министъра на околната среда и водите, като този режим обхваща забрана за събиране на билки за определен период от естествените находища на видовете от територията на цялата страна, отделни райони или единични находища; определяне на допустимото за събиране количество билки; разработване и прилагане на мерки за възстановяване на популациите и на техните местообитания.

2.5. ОТПАДЪЦИ

Община Велико Търново има разработена „Регионална програма за управление на дейностите по отпадъците” 2021 – 2028 г. Програмата е внесена във Великотърновски общински съвет за разглеждане и приемане.

В нея са отразени всички мерки и действия касаещи управлението на отпадъците и подобряването на екологичната обстановка в населените места.

2.6. ШУМ

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично, повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно. Основният аспект на вредното въздействие на шума, разгледан в настояща програма е свързан с влиянието му върху човешкия организъм и здраве. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др.

Шумът все повече се утвърждава, като един широко разпространен, агресивен към човешкото здраве физически фактор, характерен предимно за градската среда. Здравният ефект от въздействието му е свързан със стресогенния му характер и засягането на всички органи и системи. Доказаната роля на шума, като рисков фактор за развитие на хронични незаразни болести, налага необходимостта от контрол и мерки за намаляване и ограничаване на градския шум.

Подлежащите на контрол обекти са източниците на шум, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Приоритетни са тези, които се намират в жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части на денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението. (посл. изм. и доп.).

Шумовата характеристика отразява шумовите нива, създавани от основния източник на шум в условията на градска среда – автомобилният транспорт. Този сложен и многообразен проблем изисква провеждането на редица комплексни мероприятия – архитектурно-благоустройствени, технически, транспортни, организационни и др.

- източници на шум

Основният източник на шум в градска среда е **автомобилният транспорт**, чиято интензивност нараства през последните години. В град Велико Търново най-натоварени са участъците: бул. „Васил Левски“, ул. „Стефан Стамболов“ и продължението в посока път III-514; бул. „Никола Габровски“; бул. „Христо Ботев“, ул. „Магистрална“ и някои по малки улици основно в направление север – юг. През периода 2014-2020 са извършени значителни инвестиции в подобряване на транспортната инфраструктура в границите на общината, с което е подобро експлоатационното състояние и достъпността на част от населените места и пътищата водещи до тях. Въпреки тези финансови инвестиции цялостното състояние на общинските пътища е незадоволително и за неговото подобряване са необходими значително средства. Железопътният транспорт оказва слабо влияние върху шумовото натоварване на територията на общината, която се пресича от двойната електрифицирана жп линия Варна - Горна Оряховица - София, а гарите в Ресен и Самоводене са разпределителни. РЗИ –Велико Търново, ежегодно извършва мониторинг и оценка на шумовото натоварване в град Велико Търново, причинено от основния източник на шум в урбанизираната среда – автомобилния транспорт. За 2019 г., наблюдаваните пунктове в гр. Велико Търново са общо 18, от които за 12 са отчетели отклонения от допустимите норми. Съгласно информация от РЗИ – Велико Търново, най-интензивен е трафикът до южния пътен възел на улица „Магистрална“, която е част от републикански път I-4, посока Велико Търново – Лясковец. Първокласен път I4, изпълнява функцията на вътрешна връзка между София и Варна и поради това е с много висока целогодишна интензивност на трафика. В близост до пункта за мониторинг на РЗИ в направление север-юг се намира и първокласен път I-5, който свързва северната граница на Република България при град Русе с някои от големите ни градове. Средно на час, в този участък от гр. Велико Търново преминават по 2000 автомобила. Преобладаващата част са от леки автомобили, следвани от тежкотоварните и мотоциклетите

На второ място по отношение на източниците на шум в общината са **локалните източници от битов характер** – строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, сметоизвозване, игри на деца (училища, детски градини, детски площадки) и др.

Следващият по значение фактор, който влияе върху акустичната среда на града е **шума, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, различните сервиси и авторемонтни работилници**, разположени в непосредствена близост до жилищни сгради. С най-висока интензивност, шумът се проявява в централната градска част, основно през работно време и делнични дни. В централната

градска част, където са съсредоточени повечето обществени и увеселителни заведения шумът е с по-висока интензивност. В крайните жилищни квартали битовия шум е с по-високи нива в извънработно време, но те са сравнително ниски по отношение на централната част. Шумът, породен от строителни дейности е характерен за районите в които се извършва строителство. Към настоящия момент значителни интензивни строителни мероприятия в общината не се осъществяват и поради това не се генерира сериозен строителен шум. Освен това този вид шум е ограничен по време (предимно в светлата част на денонощието) и е с невисок интензитет. Шумът от производствените дейности заема трето място. В голямата си част производствените дейности в община Велико Търново са обособени в промишлените зони и/или са извън границите на населените места. Проблем биха могли да създават малки производствени предприятия, разположени в близост до жилищни сгради.

На територията на РИОСВ – Велико Търново се контролират общо 40 промишлени източника на шум. През 2019 г. са извършени 2 планови проверки на промишлено предприятие с източници на шум в околната среда – „ПЕРЛА-ОИЛ“ ЕООД и „Кроношпан България“ ЕООД“. При измерванията не са констатирани превишения на нормите и не са давани предписания за отстраняване на несъответствия с нормативната уредба.

За подобряване на акустичната обстановка на територията на общината ежегодно се извършват дейности, които се състоят в:

- реконструкция на уличната мрежа;
- засаждане на широколистна дървесна растителност по улиците;
- провеждане на озеленителни и залесителни мероприятия;
- поддържане на озеленените площи;

- търси се оптимизация на създадената организация на движението с оглед подобряване пропускливостта на основните транспортни артерии за автомобилния трафик.

За подобряване на акустичната обстановка могат да се предприемат мерки, които са насочени към оптимизиране на градския трафик, изграждане на велоалеи и на зелени защитни зони. Може да се приложи акустично планиране на урбанизираните територии и осъществяване на контрол относно наличие на част „Озеленяване“ кум изработените подробни устройствени планове за обекти, разположени на територии с усложнена акустична обстановка и др.

2.7. ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА

Общата площ на парковете в гр. Велико Търново е около 263 дка, а общата площ на всички паркове, градини и междублокови пространства е около 1 320 дка.

Извършва се ежедневна поддръжка на следните зелени зони:

- Паркове: „Майка България“, „Марно поле“, „Дружба“, парк „Света гора“, „Никола Габровски“, „Колю Фичето“, „Бузлуджа“, „Картала“, „Акация“, „Руски“, парк-паметник „Асеневци“, парк с детска площадка в кв. „Зона В“, благоустройство на междублоково пространство в кв. Чолаковци;

- зелени площи в централна част – паметника на Васил Левски, пред МДТ, пред Факултета по изобразително изкуство, кино „Чаплин“ и др.; градинката пред ОДК бул. „България“, градинката пред музей „Възраждане“;

- зелените площи по протежение на основните главни улици: бул. „България“ до разклона с „Беляковско шосе“, бул. „Н. Габровски“ до р-н „Качица“, ул. „Христо Ботев“ до ЮПВ, ул. „Мармарлийска“, улично озеленяване по основните туристически маршрути по улиците: „Васил Левски“ – „Независимост“, „Ст. Стамболов“, „Н. Пиколо“, „Иван Вазов“, „Гурко“;

- зелени площи, междублокови пространства (в кв. Бузлуджа и кв. „Колю Фичето“ - по проекти) и квартални градини в Първа зона.

Тревните площи в междублоковите пространства и детските площадки, в строителните граници на града, се почистват ежеседмично.

В парковете, предназначени за отдих и рекреация са използвани голямо разнообразие от видове, засадани във времето, които се подновяват при изсъхване и допълват с нови, където има необходимост. Най-разпространените видове са: чинар, липа, бреза, ясен, явор, каталпа, обикновен смърч, бял и черен бор, лъжекипарис, туя и др. Състоянието на дървесната растителност на територията на парковете се следи, полагат се необходимите грижи за нея, презатревяват се част от тревните площи и при необходимост се предприемат пръскания срещу болести и вредители по дърветата в достъпните части, следи се за изсъхнали и болни дървета и своевременно се премахват, за да не застрашат безопасността на преминаващите и почиващите граждани. В голяма част от парковете на територията на града има изградена поливна система, а при засаждане на нови дървесни видове през активния сезон се извършва поливане на фиданките през ден, за да се осигурят оптимални условия за прихващането им.

Растителността на територията на град Велико Търново е разнообразна, като по уличните артерии са използвани предимно следните видове: кълбовидни шестили, кълбовидни ясени, кълбовидни акации, липи, брези, чинари, обикновени явори и др.

Тенденцията в уличното озеленяване е подмяна на старите дървета с нови, с малка кълбеста корона и слаба коренова система с цел намаляване на причинените от тях увреждания на тротоарната настилка и въздушните комуникации. При изсъхване на едроразмерни дървета по уличните артерии в градски условия се предпочита засаждането на гореспоменатите видове дървета с компактни корони и не така разпространяваща се и голяма коренова система, която да създаде в бъдеще предпоставки за нарушаване на целостта на тротоарната настилка.

През 2021г. се забеляза масово изсъхване на дълговечни смърчове на територията на общината. След консултирането и обследването със специалисти на част от териториите, на които са установени изсъхванията, се констатира, че те се дължат на вредители – корояди, които са засегнали този вид дървета не само на територията на града и държавата, но са и повсеместно разпространени в голяма част от цяла Европа. Масовото разпространение на този вредител доведе до унищожението на десетки дървета в града, които се премахват своевременно с цел спиране на по-нататъшното разпространение и осигуряване на безопасността на гражданите. На тяхно място се засаждат нови предимно широколистни видове.

Изготвя се проект за ново парково пространство със спортни игрища и трасе за пъмп-трак в непосредствена близост до южната страна на Стопански факултет към ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, гр. В. Търново, който предстои да бъде реализиран.

Необходимост за гр. Велико Търново е увеличаването на зелените площи в междублоковите пространства, както и благоустрояването на съществуващите, голяма част от които в момента се използват от гражданите за паркиране на коли или изхвърляне на отпадъци.

На определени места в града се изграждат цветни фигури със сезонни цветя, които се подменят два пъти в годината – през пролетта и есента. Избират се подходящи сортове цветя спрямо терена и особеностите му. Цветните фигури се поливат ежедневно, подхранват се спрямо нуждите на растенията и при необходимост се третират с препарати за вредители и болести по цветята.

2.8. РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА И ВЛИЯНИЕ НА НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ

Радиологичният мониторинг на околната среда в териториалния обхват на РИОСВ - Велико Търново през 2019 г. се осъществява от Регионална лаборатория –Плевен, съгласно Заповед № РД – 295/28.04.2017 г. на МОСВ. Радиационният гама-фон през 2019 г. в мониторинговите пунктове на територията на община Велико Търново са в границите на характерния естествен гама-фон. Средната годишна стойност за мощността на амбиентната еквивалентна доза от мониторинговата станция във Велико Търново през 2019 г е 0,092 $\mu\text{Sv/h}$. Наблюдаваните пунктове на територията на община Велико Търново са: Балван, Велико Търново, Вонеща вода. За 2019 г., не са установени отклонения от типичните стойности на анализирани показатели в опробваните пунктове. Не са установени отклонения и в измерените стойности на радиационния гама-фон, който варира от 0,07 до 0,10 $\mu\text{Sv/h}$.

На територията на общината няма регистрирани опасни източници на йонизиращи лъчения.

2.9. УПРАВЛЕНСКИ ФАКТОРИ

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. При осъществяване на дейността си, се ръководи от законите, от актовете на общински съвет и от решенията на населението. Кметът упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината. Той е първостепенен разпоредител с бюджетни средства. Кметът на общината назначава за срока на мандата си заместник-кметове, в съответствие с одобрената структура на общинската администрация, които подпомагат кмета при осъществяване на дейността му. Кметът на общината определя със заповед заместник - кмет, който да изпълнява функциите му при негово отсъствие от общината. На пряко подчиние на кмета на общината е вътрешен одит, чиято задача е да идентифицира и оценява рисковете в общината, както и адекватността на системата за финансово управление и контрол.

Към функциите на кметовете и кметските намесници в селата спадат: упражняване на контрол за законосъобразното използване и отговаряне за поддържането, охраната и опазването на общинската собственост на територията на населеното място; подпомагат воденето на регистъра на населението и регистрите по гражданското състояние и предоставят свързаните с тях административни услуги на населението в населеното място, изпращат актуална информация на държавните и общински органи и др.

Общинската администрация подпомага кмета при осъществяване на правомощията му и извършва дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица.

Правата и задълженията на Кмета на общината, свързани с опазването на околната среда са регламентирани от националното екологично законодателство. Съгласно Закона за опазване на околната среда, кметът има следните задължения:

- да информира населението за състоянието на околната среда;
- да разработва и контролира заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- да организира управлението на отпадъци на територията на общината;
- да контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- да организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и край селищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- да определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и да контролира изпълнението на техните задължения;

- да организира дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- да определя длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по Закона за опазване на околната среда;
- да определя лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Кметът на общината може да възлага изпълнението на изброените функции на кметовете на кметствата в общината.

Кметът на общината организира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците. Съгласно Закона за управление на отпадъците, кметът на общината отговаря за:

- осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци;
- разделното събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки;
- организирането и прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак;
- организирането на дейността по събирането и съхраняването на излезли от употреба моторни превозни средства на площадките за временно съхраняване;
- предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
- определянето на места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- определянето на места за поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба батерии.

Функциите на Общинския съвет са:

- да определя размера на такса „битови отпадъци и таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване по Закона за местните данъци и такси;

- да приема Програма за опазване на околната среда на общината и всяка последваща актуализация;
- да контролира изпълнението на програмата и ежегодното внасянето на отчети по изпълнението ѝ от кмета на общината;
- да приема наредби, касаещи управлението на околната среда на общината и др.

Кметът е длъжен да разработва и изпълнява Програма за опазване на околната среда, като ежегодно в срок до 31 март, да представя отчет на програмата в РИОСВ – В. Търново и в Общински съвет.

Защитата от шума в околната среда е уредена, чрез Закона за защита от шума, според който Кметът на общината е длъжен:

- да упражнява контрол по спазване на Закона;
- да организира и регулира движението на автомобилния транспорт;
- при необходимост от извършване на измервания на нивото на шум, контролът се осъществява съвместно с РЗИ.

Съгласно Закона за водите, Кметът на общината е длъжен:

- да осъществява контрол при изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи на битовите отпадни води;
- изграждането и поддържането на водопроводните мрежи, изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално ползване.

Съгласно Закона за лечебните растения Кмета на общината:

- организира изпълнението на дейностите с лечебните растения;
- издава позволителни за бране на билки от земи общинска собственост.

По въпроси свързани с опазване на околната среда в общината е създадена Общинска комисия по земеделие, гори и околната среда към Общински съвет В. Търново.

Комисията се свиква при възникване на проблем или внасяне на предложения от общинска администрация по различни екологични въпроси.

В Общинска администрация дейностите по опазване на околната среда се организират, координират и контролират от отдел “Околна среда”, ОП „Зелени системи“ и кметовете на населените места.

Отдел “Околна среда” е към дирекция “СУТ” и е на ресорно подчинение на Зам. кмета по строителство и устройство на територията.

Състава на Общинска администрация Велико Търново е окомплектован с достатъчно на брой опитни специалисти и експерти в различни области, които могат да сформират екипи и да обезпечат самостоятелното управление на различни проектите.

Основните цели на общинската администрация, свързани с прилагането на политики по качество и околна среда са следните:

- Удовлетворяване изискванията на гражданите и оптимизиране на процеса на предоставяне на услуги на гражданите с цел осигуряване на адекватност, навременност, отчетност, надеждност, стремеж към качество и професионална етика при предоставянето на услуги;
- Спазване на нормативните изисквания към качеството на административните услуги и въздействието върху околната среда. Недопускане просрочване на нормативните срокове в изпълнение на служебни преписки по административно обслужване на гражданите и бизнеса;
- Непрекъснато подобряване на административните услуги чрез разработване и внедряване на нови и/или внасяне на непрекъснати целенасочени подобрения в процесите на системата за управление на качеството и околната среда.
- Осигуряване на адекватни мерки и повишаване на нивото на удовлетвореност на гражданите от предлаганите услуги, базирани на анализи на предложенията и сигналите, от местната общност при насърчаване на гражданското участие в управлението;
- Подобряване на координацията между институциите, партньорство с бизнеса и гражданското общество за създаване на повече и по-добри възможности и осигуряване на улеснени, интегрирани и комплексни услуги, привличайки интереса на инвеститорите чрез оптимизирани административни процедури;
- Повишаване инициативността и мотивацията на общинската администрация за изпълнение на целите и политиката по качеството и околната среда. Подобряване на условията и процесите в общинската администрация за адекватното и пълно приложение на изискванията на нормативната база, регламентиращи предоставянето на административните услуги;
- Провеждане на политика за предотвратяване на замърсяванията на околната среда

Регионалните органи на централни ведомства, с които общината сътрудничи по въпросите за опазване на околната среда и които оказват контрол по всички извършвани дейности са:

- Регионална инспекция по околна среда РИОСВ – В. Търново;
- Басейнова дирекция Дунавски район – Плевен;
- Регионална здравна инспекция РЗИ –В. Търново.

Община Велико Търново работи съвместно с останалите общини от областта, предимно по проблемите, свързани с управлението на отпадъците. Община Велико Търново е част от сдружение „За чисти селища“ заедно с общините Горна Оряховица, Лясковец, Елена, Стражица и Златарица.

Община Велико Търново осъществява добро взаимодействие с различни НПО с интереси към екологичните проблеми, като оказва и получава подкрепа при реализация на различни инициативи. По този начин общината се стреми да изгради съвременен модел за партньорство между стопанския и неправителствен сектор по проблемите на околната среда, постигане на качествени промени във възпитанието на подрастващите, в мисленето и в поведението на стопанските субекти, юридическите и

физическите лица, както и постигане на качествени промени в състоянието на чистотата и приветливостта на селищата на територията на община В. Търново. В този си смисъл общината периодично информира чрез средствата за масова информация обществеността за последващите мероприятия и обществено обсъждане на проекти и обекти с екологично значение.

На територията на Общината се предоставят на гражданите следните услуги, в областта на опазването на околната среда:

- функционираща площадка за разделно събиране както на отпадъци от опаковки, така и на следните видове отпадъци: отпадъци от строителство, биоразградими (зелени отпадъци от градини), едрогабаритни отпадъци, текстил, ИУЕЕО и батерии, както и хранителни масла и мазнини, на която гражданите могат да си предадат отпадъка.
- Мобилен пункт за събиране на разделно събрани отпадъци от опаковки.
- организиране на акции за събиране от домакинствата на ИУЕЕО и опасни отпадъци.
- събиране и транспортиране на битови отпадъци;

Събирането и транспортирането на битовите отпадъци на територията на Общината се осъществява от фирмите “Нелсен чистота” ЕООД и ОП „Зелени системи“.

- разделно събиране на отпадъци;
- озеленяване и поддържане на паркове

Дейността се изпълнява от фирма “Скорпион инвестстрой” ЕООД и ОП „Зелени системи“

- поддържане чистотата в населените места

Поддържането на чистотата в населените места се осъществява от работници на ОП „Зелени системи“ и работници към кметствата.

- почистване на нерегламентирани сметища

- Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчни води – ВиК услугите се осъществяват от ВиК „Йовковци“ ООД, Велико Търново. Дружеството обслужва около 300 000 души от 9 общини – Велико Търново, Горна Оряховица, Елена, Лясковец, Златарица, Павликени, Полски Тръмбеш, Стражица и Сухиндол. Подава пречистена вода и на община Дряново в Габровска област. Водопроводната мрежа, поддържана от дружеството, е с дължина 2877 хил. м. / в това число 2299 хил.м. АЦ тръби /, а канализационната мрежа – 279 хил.м. Освен това “ВиК Йовковци” разполага с ПСПВ, изградена в близост до язовир “Йовковци”, от който дружеството черпи вода, с ПСОВ в гр. Велико Търново, с ПСОВ в гр. Горна Оряховица и със 190 водоснабдителни помпени станции.

Водоснабдяването на районите на територията, която обслужва “ВиК Йовковци” се осъществява от язовир “Йовковци” като повърхностен водоизточник и от общо 346 бр. водохващания /дренажи, каптажи, шахтови и сондажни кладенци/.

Водата се подава към населените места чрез помпен или гравитачен начин. Отпадъчните води от домакинствата и промишлените предприятия се отправят към ПСОВ и след пречистване се вливат в приемника р. Янтра.

2.10. ИКОНОМИЧЕСКИ ФАКТОРИ

Икономиката на област Велико Търново е доминирана от услугите, които създават 66% от добавената стойност в областта; около 28% от добавената стойност се създава в индустрията, а други 7% – в селското стопанство. Икономиката на Велико Търново е най-силно ориентираната към услугите в рамките на Северен централен район.

Икономиката на Велико Търново е сравнително разнообразна. Преработващата промишленост създава 28,4% от добавената стойност на предприятията в общината, което е над средните нива за страната. Следва обаче да се отбележи, че в рамките на Северен централен район традиционно промишлеността има голям дял. Услугите обаче играят водеща роля в икономиката на Велико Търново. Търговията и строителството носят съответно 17,9% и 12,9% от добавената стойност на предприятията в общината. Бумът в строителството е отчетлив през последните години. На следващо място са транспортът (7,4% от добавената стойност) и здравеопазването (5,7% от добавената стойност). Предприятията в хотелиерството и ресторантьорството носят 3,8% от добавената стойност.

Информационните технологии и услуги и административните дейности на практика удвояват своята добавена стойност в периода от 2014 до 2019 г. Съответно нараства и тяхната тежест в икономиката на Велико Търново. Този растеж е провокиран от развитието в дигиталната сфера, която обхваща предимно предприятия в двата сектора

Община Велико Търново съставлява малко под 1% от общия обем на националната икономика, изчислен през добавената стойност на нефинансовите предприятия. Значителният подем на строителството през последните няколко години отнежда на общината по-голяма роля в националния строителен сектор – 1,9% от добавената стойност на сектора през 2019 г. Важната роля на промишленото производство също е видна от това сечение, като Велико Търново формира 1,1% от общата добавена стойност на промишлеността в страната; аналогичен е делът и на селското стопанство.

При повечето сектори делът на общината в националната икономика е от порядъка на 0,8-1,0%, като чувствително по-нисък е той при информационните и комуникационните технологии и професионалните дейности – в рамките на 0,3-0,4% от националната икономика, но това е до голяма степен очаквано предвид свръх концентрацията на тези отрасли в София (столица). Енергийният сектор има ниска роля в местната икономика и носи едва 0,1% от добавената стойност на национално равнище.

Търговията, транспорта и хотелиерството и ресторантьорството формират най-големия дял от разходите за ДМА в общината, като той се увеличава от 25% през 2014 г. до 44% през 2019 г. В периода 2014-2018 г. инвестициите в търговията; ремонта на 28 автомобили и мотоциклети, от една страна, и транспорта, складирането и пощите, от друга, се движат със сходни темпове, но през 2019 г. се наблюдава отчетлив скок на разходите за ДМА в транспорта. Въпреки че секторът формира едва 7,4% от добавена стойност на предприятията в общината през 2019 г., в него са концентрирани 28,3% от инвестициите, а през последните години се наблюдава и голям брой новосъздадени предприятия. През целия разглеждан период разходите за ДМА в сферата на транспорта, складирането и пощите се увеличават над 3,5 пъти. На следващо място се нарежда индустрията с дял от 20,6% от разходите за ДМА в община Велико Търново през 2019 г. При нея също се наблюдава увеличение през разглеждания период, но то е значително по-плавно и възлиза на 25,5% в периода от 2014 до 2019 г. Инвестициите в индустрията са почти изцяло концентрирани в преработващата промишленост. Най-голям дял от тези инвестиции – над половината от промишлените инвестиции, формират компаниите в секторите производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия и производство на изделия от каучук, пластмаси и други неметални материални суровини. Третият най-привлекателен сектор е селското, горско и рибно стопанство с дял от 13,3% от разходите за ДМА през 2019 г. През разглеждания период инвестициите почти се удвояват, като има ясно изразена тенденция на нарастване, изключение от която прави единствено 2015 г., когато инвестициите са почти двойно по-високи в сравнение с предходната година, а след това се връщат към нормалния си тренд. Разгледаните сектори – селско стопанство, индустрия, търговия, транспорт, хотелиерство и ресторантьорство, формират 78% от всички разходи за ДМА на предприятията в община Велико Търново през 2019 г.

В първичния добивен сектор попадат селското, горското и рибното стопанство, както и добивната промишленост. Първичният сектор има относително слабо значение за икономиката на община Велико Търново. Общо първичният сектор носи около 5% от добавената стойност на предприятията в община Велико Търново.

Повечето компании в сферата на селското стопанство в общината са микро или малки предприятия. По-големите компании са в сферата на отглеждането на зърнени и бобови растения и маслодайни семена. Това са „Ресен“ ЕООД, „Евроагроимпекс“ ЕООД и „Краси“ ЕООД. В изброените компании общо са наети близо 200 души.

Земеделските територии в община Велико Търново са общо 564 105 дка, или близо 83% от територията на общината. По начин на трайно ползване земеделските територии в община Велико Търново са 487 757 дка, в т.ч. 395 093 дка ниви, 47 847 трайни насаждения, в т.ч. лозя и 75 940 пасища, мери и ливади. В община Велико Търново попадат 16,6% от земеделските територии по начин на трайно ползване в област Велико Търново. Други общини, които имат сходен дял от земеделските земи в областта са Свищов и Павликени. Броят на регистрираните земеделски стопани намалява през последните години. През 2019/2020 г. техният брой е 331, спрямо над

400 в периода от 2016 до 31 2018 г. Общо спадът на броя на земеделските стопани в периода от 2014 до 2019 г. е в рамките на 9%. Броят на регистрираните земеделски стопани с животни е 192.

През последните години на територията на община Велико Търново текат процеси на окрупняване на стопанствата, характерни за цялата страна.

В животновъдството също се наблюдават разнопосочни тенденции – ръст в периода 2014-2018 г. и спад в периода 2018-2020 г. Наблюдава се устойчив ръст в броя на говедата. Свиневъдството бележи сериозен спад в периода 2014-2016 г., след което отчита ръст през 2019 и 2020 г. Овцевъдството бележи много силен ръст в периода 2014-2018 г., но последван от отчетлив спад през 2019 и 2020 г.

Добивната промишленост е с много малка роля в икономиката на община Велико Търново, като добавената стойност на сектора е в рамките на 1-2 млн. лв. на година.

Двете активни компании в сектора (ПИМ-06 ООД и Стрела-92 ООД) се занимават с добив на трошен камък, чакъл и пясък.

Преработващата промишленост е водещият сектор на икономиката на община Велико Търново, със 178 млн. лв. добавена стойност за 2019 г. и ръст от 40% в периода от 2014 до 2019 г. Общо промишлените предприятия носят 28% от добавената стойност в икономиката на Велико Търново. Произведената продукция в промишлеността е на стойност 512 млн. лв. през 2019 г. Водещите сектори са хранителновкусовата промишленост и производството на изделия от каучук и пластмаси. Тези сфери носят близо 65% от произведената продукция в промишлеността на Велико Търново. На следващо място идват производството на текстил и облекло, машиностроенето и производството на метални изделия.

Производство на хранителни продукти и напитки е най-големият промишлен сектор в община Велико Търново.

Производството на изделия от каучук, пластмаси и други неметални минерални суровини е вторият по големина подсектор на преработващата промишленост в община Велико Търново, като отрасълът създава малко над 1/4 от общата добавена стойност в промишлеността, или 45 млн. лв. през 2019 г.

Производството на текстил и облекло в община Велико Търново създава добавена стойност за 17,2 млн. лв. през 2019 г.

Секторът е концентриран в производството на тъкани и в производството на горно облекло.

Секторът на услугите в община Велико Търново създава добавена стойност в размер на 399 млн. лв., което е 64% от икономиката на общината през 2019 г. Динамиката в услугите е водена от строителството, транспорта, хотелиерството и ресторантьорството и от развитието на дигиталната сфера – в информационните технологии и услуги, професионалните и административните дейности.

Броят на наетите в услугите постоянно нараства през последните години и води динамиката на пазара на труда в община Велико Търново.

Секторът с най-голям дял от добавената стойност сред услугите в община Велико Търново е търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети. През 2019 г. добавената стойност на предприятията в търговията е на стойност 112 млн. лв., което е 17,9% от икономиката на общината.

Строителството е вторият по големина сегмент на услугите във Велико Търново, като създава добавена стойност за 81 млн. лв., или 12,9% от местната икономика през 2019 г.

Въпреки строителния бум в общината, операциите с недвижими имоти имат относително малък дял в местната икономика и не бележат отчетлив ръст през последните години.

Третият по обем на добавената стойност сектор на услугите в община Велико Търново е транспортът, складирането и пощите. Добавената стойност в сектора достига 46 млн. лв. през 2019 г.

Секторът е доминиран от компаниите в сферата на товарния автомобилен транспорт.

Културата и спортът формират 1,8% от икономиката на Велико Търново. Засилващият се туристически поток подкрепя развитието на културния сектор в община Велико Търново. Ръстът в дигиталната сфера и привличането на млади и активни хора следва да окаже положителен ефект върху социалния, в т.ч. културен и развлекателен, живот в общината.

Община Велико Търново и прилежащият район разполагат с много добър потенциал за целогодишно развитие на разнообразни форми на туризъм - те се определят от наличието на природни и антропогенни рекреационни условия и ресурси: благоприятни климатични форми, уникален релеф, наличие на природни и исторически забележителности, съхранени народни художествени занаяти. Потенциалът на града е в развитието на модерна туристическа индустрия, която предлага познавателен, културен, конгресен, селски и екологичен туризъм. В общината е налице една от най-големите концентрации на културно-исторически паметници в страната.

Общината има значителни туристически атракции, свързани с фолклора, обичаите, традиционни занаяти (напр. Самоводската чаршия), както и периодични и епизодични прояви (събори, празници, конгресни прояви и др.). Деловите посещения и срещи са не само източник на големи приходи, но и са твърде динамично развиващи се особено в големите градове.

Ловният туризъм в региона е традиционно силен и добре развит. Ловните полета в областта се стопанисват предимно от ловно-рибарски дружества.

По своето географско разположение община Велико Търново и нейният център са важна част от транспортно-комуникационната система на страната. Това ѝ дава възможност да осъществява сигурни връзки с останалата част от страната.

2.11. ФИНАНСОВИ ФАКТОРИ

2.11.1. Икономически инструменти

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика включват стимули за ефективно използване на ресурсите, за подпомагане екологосъобразни дейности и практики и за ограничаване използването на производствени средства и технологии с вредно въздействие върху околната среда. Основните принципи на които се базират икономическите инструменти за опазване на околната среда, са:

- Предотвратяване и превантивност – предотвратяването на замърсявания и превантивните мерки за недопускане на увреждане на околната среда са свързани с пониски разходи за обществото в сравнение с мерките по почистване и възстановяване на околната среда;
- „Потребителят плаща“ – всеки, който употребява природни ресурси, следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им;
- „Замърсителят плаща“ и „Разширена отговорност на производителя“ – всеки, който образува или допринася за образуването на отпадъци или замърсяване на околната среда, трябва да покрие пълните разходи за третиране на отпадъците по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве. Съществуващите икономически инструменти, залегнали в законодателството и осигуряващи приходи за общинския бюджет, които впоследствие могат да се използват за финансиране на дейности по опазване на околната среда, са посочени в таблицата по-долу:

Нормативен документ	Икономически инструмент	Приходи/разходи на общинския бюджет, основание
Закон за опазване на околната среда (ЗООС)	Санкции за увреждане или замърсяване на околната среда над допустимите норми	Приходи от санкции по чл. 65 от Закона, разходи на основание чл. 74
Закон за управление на отпадъците (ЗУО)	Обезпечение по чл. 60, натрупаните средства са за финансиране закриване на клетки и следексплоатационни грижи на площадката на депото. Отчисленията по чл. 64 за намаляване депонираните отпадъци . Натрупаните общински средства се използват от	Обезпеченията и отчисленията са компонент на такса битови отпадъци, съгласно чл. 66 ал. Т. 3 от Закона за местните данъци и

	общините за финансиране съоръжения за рециклиране и оползотворяване на отпадъците.	такси
Закон за лечебни растения (ЗЛР)	Такси за ползване на лечебни растения от земи, гори и територии общинска собственост Финансиране дейности по поддържане и възстановяване на лечебни растения	Приходи от такси по чл. 24, ал. 2 от Закона Разходи по чл. 25, ал. 2 от Закона
Общински наредби	Глоби за нарушаване на изискванията на наредбите – , чистота и др.	

2.11.2 Общински бюджет

Общинският бюджет има две съставни части – приходна и разходна.

Година	2019	2020	2021
Бюджет	91 691 331	96 635 649	112 855 376
Отчет 31.12	86 245 741	91 164 430	105 535 385

Приходната част на общинският бюджет се състои от собствени приходи, субсидии от Републиканския бюджет, трансфери от Републиканския бюджет и др. Бюджетните взаимоотношения между Държавния бюджет и общинските бюджети се определят със Закона за държавния бюджет на Република България.

За всяка бюджетна година средствата се предоставят под формата на субсидии – обща допълваща, обща изравнителна, целева субсидия за капиталови разходи и други целеви трансфери. Всяка от субсидиите е предназначена за финансиране на отделни дейности. Общата изравнителна субсидия е за финансиране на местни дейности.

Целевите трансфери по бюджета на общината са за обезпечаване на някои бюджетни дейности – снегочистване на четвъртокласна пътна мрежа, субсидия за капиталови разходи и др.

Чрез общински бюджет и извънбюджетните фондове местната власт осъществява своята политика. Бюджетът като финансов план отразява очакваните финансови ресурси и тяхното разпределение за реализацията на отговорностите, делегирани от държавата, местните отговорности и определени приоритети.

Приходите в общинския бюджет са Приходи за делегирани от държавата дейности и Приходи за местни дейности.

С Приходите за делегирани от държавата дейности се финансират Държавни дейности, съгласно Закона за държавния бюджет.

Приходите за местни дейности са Данъчни и Неданъчни. Неданъчните приходи включват: приходи от доходи за собственост; общински такси /в т.ч. такса битови отпадъци/; глоби, санкции, наказателни лихви и др.

С приходите за местни дейности се финансират дейности като: издръжка общинска администрация, озеленяване; чистота; осветление; В и К; поддръжка и ремонт на пътища и др.

С Решение на общинския съвет Общината може да ползва и други източници на финансиране – Заеми, Общински облигации и др.

През бюджетната година Общината получава Трансфери от Министерства и ведомства с целево предназначение. Такива са трансферите от ПУДООС за финансиране на Проекти, свързани с опазване на околната среда.

Разходите за опазване на околната среда основно се финансират от Такса битови отпадъци, както и от Местни данъци и такси.

Приходи от такса битови отпадъци

Година	2019	2020	2021
Бюджет приход	6 500 000	6 500 000	6 446 764
Отчет приход 31.12	6 402 407	6 645 365	7 483 897

Разходите за озеленяване, чистота и други дейности по благоустрояване и опазване на околната среда са:

Година	2019	2020	2021
Бюджет	8 293 800	8 880 435	9 804 663
Отчет 31.12	8 311 843	10 066 315	10 611 935

2.12. ДЕМОГРАФСКИ ФАКТОРИ

Населението на община Велико Търново, по данни на НСИ, към 31.12.2020г. наброява 86 516 души като за периода 2014-2019г. е намаляло с приблизително 1,36% (в абсолютни стойности с 1255 души) или средно с по 209,1 души на година. Това показва една устойчива тенденция на редукция броя живеещите в общината. Обръщайки внимание към изминалата 2020г. се забелязва рязък спад на населението от 1 032 души, или с над процент: 1,19%. Това се дължи изключително на пандемичния шок причинен от COVID19. Последиците от него са свързани както с директно отражение върху естествения прираст на населението, така и във всички други аспекти на едно общество – икономически, социални и политически. Община Велико Търново се характеризира със силно урбанизирано население като съгласно данните на НСИ за 2019г. 74 572 души са уседнали в градската част на общината, а 11 944 – в селската или 86,19% срещу 13,81%. 2020 наблюдаваме естествено изтласкване на популацията към селата, поради намаляването на възможностите за труд в града. Редукцията на популацията в общината се отразява посериозно на ниво уседналост в селата, като от 2014 до 2019г. е

редуцирана с приблизително 18,65% или 2 738 души по абсолютни стойности, а за градската част на община Велико Търново – за същия период населението е намаляло с по-малко от половин процент: 0,33% или 246 души

За периода 2014-2019г., естественият прираст на населението на община Велико Търново бележи спад от средно - 364,3 души на година, като в нито една няма положителен прираст. От статистическите данни е видно, че плавно отрицателният, естествен прираст на населението се обостря, като причина за това е устойчивия темп на редуциране на раждаемостта, особено след 2016г. и по-високия брой починали, въпреки относителната стабилност на този показател в изследвания период.

Динамиката в разпределението на трудоспособността по възраст на населението на община Велико Търново, в последните десет години 2014 – 2020г. показва устойчива тенденция на понижение на броя на хората в трудоспособна възраст, със 5,8% за периода и същевременно увеличение на броя на жителите в надтрудоспособна възраст с 0,41%, и на тези в подтрудоспособна възраст с 8,15% (за същия период). Осезаема е разликата между мъжката и женската част от населението в надтрудоспособна възраст, като за последната статистическа година на НСИ – 2020, съотношението е 37,88% (мъже) и 62,12% (жени). На обратния полюс е съотношението в категориите „под“ и „в“ трудоспособна възраст, като те са почти изравнени: За 2020г. данните отчитат 50,41% младежи и 49,59% девойки в подтрудоспособна възраст, както и 50,48% мъже и 49,52% жени в трудоспособна възраст.

Заетостта в община Велико Търново, в периода 2014-2019г. показва сравнителна устойчивост на дела на трудово заетите лица, като вариациите през годините са с по-малко от 1,5% (година за година), като цялостно имаме леко повишение в абсолютни стойности на заетите с 3,38%, от 30 717 заети през 2014г. до 31 754 заети през 2019г. Картината е значително по-различна при безработните лица, регистрирани в бюрата по труда – за същия период, промяната е с цели 51,76%, или над 2 пъти по-малко регистрирани безработни за 2019 г. сравнено с 2014 г.

VI. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT АНАЛИЗ/

Основният подход за оценка състоянието на околната среда в Община Велико Търново е базиран на специфичното прилагане и адаптиране на възможностите на SWOT-анализа.

Принципно методологията на този анализ, включва взаимнообвързана оценка на вътрешните за дадена организация или община *силни* (Strengths) и *слаби* (Weaknesses) страни, както и на външните за организацията или общината *възможности* (Opportunities) и *заплахи* (Threats). Въпреки, че този подход първоначално се е използвал за анализ на бизнес организации, неговите основни елементи се оказват много удобни и приложими при формиране на бъдещата политика на една община, по отношение опазването на нейната околна среда.

Целта на направения SWOT- анализ е да оцени кои направления на развитие на община Велико Търново са най-ефективни от гледна точка на опазването на околната среда, в кои може да се постигне най-добър успех и хармонично развитие, като се използват нейните силни страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на нейните слаби страни и на външните заплахи.

Резултатите от SWOT- анализа позволяват по-точно формулиране на приоритетите и целите за подобряване състоянието на околната среда в Община Велико Търново, както и направата на периодична оценка на позицията на Общинската администрация и предприемането на мерки (дейности) за коригиране на нейното състояние. Между елементите на този анализ има отделни взаимовръзки, които разкриват потенциала или проблемите, които стоят на преден план за разрешаване.

- Възможности: Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда на общината. Това са благоприятни за общината потенци, от които тя се възползва или би могла да се възползва;

- Заплахи: Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда за общината. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на общината;

- Силни страни: Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава общината. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство на общината;

- Слаби страни: Слабите страни представляват ограниченията или недостига на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на общината.

Между четирите квадранта съществуват определени зависимости. Връзката между възможностите и силните страни дава представа за лостовете на развитие. Връзката между слабите страни и заплахите формира основните проблеми на развитие. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете на развитие, а връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие.

Най-благоприятната стратегическа позиция е агресивната стратегия. Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията на развитие трябва да е построена така, че заемащата в нея площ само да се увеличава. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и възможностите може да се нарече концентрираща, защото тя е насочена към използване на съществуващите благоприятни условия за развитие чрез намаляване на слабите страни. Стратегията на развитие, която се определя между слабите страни и заплахите може да се нарече защитна, е най-неблагоприятна. Организацията, попаднала в тази позиция трябва да търси възможност за оцеляване и след това да се опита да премине в някой от другите квадранти. Диверсификационната стратегия се определя между силните страни и заплахите. Основната посока на стратегическо развитие при нея е насочена към намаляване или ограничаване на заплахите и при едновременно укрепване на силните страни.

Силни страни	Възможности
<ul style="list-style-type: none"> • Централизирано водоснабдяване осигурено за всички населени места; Добро качество на доставяната вода - отговаря на изискванията, определени в стандартите за питейна вода • Благоприятни климатични и природни условия, значително биологично разнообразие, наличие на обявени защитени територии по Закона за Биологичното разнообразие; Значителни територии чист атмосферен въздух и без екологични проблеми; Добро екологично състояние на почвите; Увеличаване броя на пунктовете за контролиране качеството на атмосферния въздух; Непрекъснато нарастване на ДМА в екологична инфраструктура през последните години • Изградена и поддържана зелена система в ЦГЧ, улично озеленяване, наличие на паркове и градини, наличие на зелени площи • Функциониране на РСУО – Велико 	<ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на нови, подмяна и/или реконструкция и модернизация на мрежите и съоръженията на водоснабдителната система; Доизграждане и/или реконструкция и модернизация на канализационните системи и ПСОВ; • Използване на финансовите инструменти на ЕС, за решаване на проблемите, свързани с опазването на околната среда и осигуряване на финансиране за инвестиции по ОПОС, ПУДООС, LIFE+ и др.; • По-висока енергийна ефективност и използване на възобновяеми енергийни източници; • Ангажиране на бизнеса в усилията за опазване на околната среда; • Въвеждане на иновативни технологични решения, по-специално в енергийния сектор; Въвеждане на ефективни, съвременни техники,

<p>Търново за общините В. Търново, Г. Оряховица, Лясковец, Елена, Стражица и Златарица.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Добре подготвена общинска администрация – качествено обслужване на населението – подготовка и реализация на проекти за подобряване на ОС • Организиран контрол по спазването на законовите изисквания по опазване на околната среда и управление на отпадъците на общинско ниво. • Приети са и се изпълняват необходимите стратегически документи и местна нормативна база в областта на Управление на отпадъците, Опазване на ОС и КАВ. • Уникална комбинация от ресурси за развитие на екотуризм, културен, селски и др. видове туризъм; • Добро общо състояние на отделните компоненти на околната среда – води, въздух, почви, шум и радиационна натовареност, биоразнообразие и защитени територии; 	<p>прилагани по отношение на околната среда;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Използване на териториите със запазена „чиста“ околна среда за развитие на рекреативна дейност и биоземеделие. • Въвеждане и използване на материални стимули/санкции при спазването/неспазването на нормативната уредба. • Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазването на околната среда;
Слаби страни	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> • Амортизирана водопроводна мрежа в селата; Високо ниво на загуби на вода; Липса на канализация в селата на общината. Сериозно изоставане в пречистването на отпадъчните води; • Ограничен и недостатъчен вътрешен финансов ресурс за инвестиции в опазването на околната среда и за ефективно използване на природните ресурси; • Разлики в нивото на достъп до определени основни услуги между селските и градските райони; 	<ul style="list-style-type: none"> • Продължаващ недостиг на финансови средства за подновяване на амортизираната водопроводна мрежа и нарастване на загубите • Влошаване качествата на питейната вода поради порочни земеделски практики, при обилни валежи и слаб контрол в СОЗ • Влошаване качествата на околната среда поради забавяне процеса на улавяне и пречистване на отпадъчните води.

<ul style="list-style-type: none">• Регистрирани нива на ФПЧ над нормативно определените;• Превенцията и предотвратяването на наводнения не е на нужното ниво;• Недостатъчна активност и „култура“ на населението в разделното събиране на отпадъците и различните потоци отпадъци;• Периодично наличие на нерегламентирани замърсявания и сметища както в града, така и на неурбанизирани терени в населените места;	<ul style="list-style-type: none">• Глобално изменение на климата - засушаване и рисковете, свързани с природни бедствия (напр. наводнения, свлачища, аварии и др.).• Забавяне на процесите на планиране и изпълнение на проекти поради сложни административни процедури по ЗООС и ЗБР;• Продължаващ недостиг на финансов ресурс за бързо и цялостно справяне с екологичните проблеми.• Финансова необезпеченост на инвестиционни регионални програми.• Високи разходи по прилагане на екологичното законодателство• Продължителна тенденция за внос на стари автомобили;• Повишаване на разходите за управление на отпадъците и промяна в начина на изчисляване, което може да доведе до значително повишаване на такса БО, социална непоносимост и намаляване на събираемостта.• Отрицателна обществена нагласа по отношение изграждането на съоръжения за третиране на отпадъци• Демографски срив – намаляване числеността и застаряване на населението.
--	--

VII. ВИЗИЯ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Визията за развитието на община Велико Търново отразява желаните промени и желаното състояние в развитието на общината в един средносрочен период. Тя отразява мнението и нагласите на обществото и има мобилизиращ и консенсусен характер, обединяващ териториалната общност.

Процесът на планиране на общинско ниво търси баланса между различните аспекти на развитието (екологичен, териториален, икономически и социален) и между различните териториални общности, институции и социални групи. Общинската програма за опазване на околната среда се явява един от основните инструменти за защита и опазване на наличните природни ресурси, запазване на постиженията, където ги има, и подобряване на екологичното състояние в областите, където е необходимо, като е съобразена със сферите на компетенция и възможностите на Община Велико Търново.

Визията за опазване на околната среда на община Велико Търново е реалната мечта на всеки жител на общината да живее сред чиста околна среда, с просперираща икономика, с работещи предприятия с екологични производства, произвеждащи екологично чисти продукти.

Общинското ръководство на община Велико Търново работи сериозно за подобряване на икономическото, битово-социалното, културното и демографско състояние на жителите на града. Всички тези дейности са пряко или косвено свързани и с решаването на проблемите на околната среда. Общината предоставя информация за предприеманите действия, предстоящи проекти, организира обществени обсъждания на важните за общината и населението проекти, мероприятия и решения свързани с развитието на града и околната среда.

Визията описва перспективите за развитие на общината в близките няколко години. Тя дава общата представа за характеристиките на общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Крайният резултат и изводите направени от анализите за визия са ориентирани към различните сфери на развитие на местно ниво.

Общото виждане и очакване за развитие на община Велико Търново в рамките на следващите 8 години може да се формулира като:

Община Велико Търново – чиста и хармонична околна среда, осигуряваща здравословен начин на живот с условия за пълноценен труд и активен отдих, привлекателна за инвеститори, население и туристи, утвърдена като културна и духовна столица на България.

VIII. ЦЕЛИ

1. ГЕНЕРАЛНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Генералната стратегическа цел, която Община Велико Търново си поставя в областта на околната среда, с реализацията на тази програма включва следното:

Поддържане и подобряване на качеството на живот на населението в Община В. Търново, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна околна среда и запазване на богатото природно наследство чрез устойчиво управление на околната среда и развитие на екологична инфраструктура.

2. ПРИОРИТЕТИ И СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

ПРИОРИТЕТИ	СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ
Съхраняване на природните ресурси и подобряване състоянието на околната среда	<ol style="list-style-type: none"> 1. Подобряване и контрол върху качеството на атмосферния въздух и шумовото замърсяване в населените места 2. Опазване и контрол върху качеството на водите 3. Опазване качеството на земите и почвите 4. Опазване на биоразнообразието и поддържане на зелената система
Повишаване качеството на живот, чрез подобряване управлението на факторите на околната среда – инфраструктурно и организационно осигуряване	<ol style="list-style-type: none"> 1. Екологосъобразно управление на отпадъците 2. Предотвратяване на риска от замърсяване с отпадъци 3. Поддържане и контрол на чистотата на населените места с цел повишаване удовлетвореността на гражданите
Повишаване на институционалния капацитет, информираност и обществената ангажираност в опазването на околната среда.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повишаване на институционалния капацитет на общината 2. Повишаване на обществената информираност и ангажираност

IX. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

№ по ред	Действия за постигане на целите	Отговорни институции	Срок на реализация	Необходими средства	Източници на финансиране	Индикатор за изпълнение/ефект
1	2	3	4	5	6	7
Приоритет 1. Съхраняване на природните ресурси и подобряване състоянието на околната среда						
1.	Специфична Цел 1: Подобряване и контрол върху качеството на атмосферния въздух и шумовото замърсяване в населените места					
1.1.1	Изпълнение на мерки, заложи в Актуализация на програмата за намаляване емисиите и достигане на установените норми на фини прахови частици (ФПЧ 2.5 и ФПЧ 10) на община Велико Търново	Община Велико Търново	2021-2025	Съгласно стойности в програмата	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	Ежегоден отчет по изпълнение на програмата
1.1.2	За подобряване на акустичната обстановка на територията на общината ежегодно трябва да се извършват дейности, които се състоят в: - реконструкция на уличната мрежа; - засаждане на широколистна дървесна растителност по	Община Велико Търново	2022-2027	Съгласно приет общински бюджет	Общински бюджет, европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	Ежегоден отчет от 18-те пункта и ежегоден отчет по изпълнение на програмата

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

<p>улиците;</p> <p>- провеждане на озеленителни и залесителни мероприятия;</p> <p>- търси се оптимизация на създадената организация на движението с оглед подобряване пропускливостта на основните транспортни артерии за автомобилния трафик.</p> <p>За подобряване на акустичната обстановка трябва да се предприемат мерки, които са насочени към оптимизиране на градския трафик, изграждане на велоалеи и на зелени защитни зони.</p> <p>- Може да се приложи акустично планиране на урбанизираните територии и осъществяване на контрол относно наличие на част „Озеленяване“ към изработените подробни устройствени планове за обекти, разположени на</p>					
--	--	--	--	--	--

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

	територии с усложнена акустична обстановка и др.					
2.	Специфична Цел 2: Опазване и контрол върху качеството на водите					
1.2.1	Реализация на проекти и предприемане на превантивни мерки за почистване коритата на реки и дерета, на територията на Общината	Община В. Търново, Областен управител	2021 - 2027	Съгласно проекти	Общински бюджет, МОСВ - ПУДООС, ПКВП към МС	Дължина на почистени участъци/Подобрено състоянието на повърхностните води и проводимостта на речните русла
1.2.2	Ежегоден контрол на състоянието на общинските язовири на територията на община Велико Търново	Община Велико Търново	2021 - 2027	-	-	Брой проверени язовири/осъществен контрол за състоянието на язовирните стени и съоръженията към тях
3.	Специфична Цел 3: Опазване качеството на земите и почвите					
1.3.1	Съдействие при планиране и реализиране на мероприятия за борба с почвената ерозия и замърсяване на почвите.	Община Велико Търново, МОСВ, МЗХ	2021 – 2027 При необходимост	Съгласно проекти	Общински бюджет, Структурни фондове на ЕС	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

1.3.2	Проучване на възможности за въвеждане на допълнителни изисквания и указания за опазване на почвите при ползване на общински земи, отдадени под наем на арендатори.	Община Велико Търново	2021 - 2027	-	-	Опазване качеството на земите и почвите
4.	Специфична Цел 4: Опазване на биоразнообразието и поддържане на зелената система					
1.4.1	Изработване на Горскостопански план за „Инвентаризация и планиране на горските територии на Община Велико Търново и утвърждаване на горскостопански план за стопанисване на горите за период 2023 – 2033 г. „	Община Велико Търново, ИАГ	2022-2023	Прогнозно 15 000 лв	Общински бюджет	Изготвен план, в който са заложили дейности по опазване и стопанисване на горските територии на Община В. Търново.
1.4.2	Изготвяне на годишни справки за издадените разрешителни за добив на лечебни растения	Община Велико Търново	ежегодно	-	-	Годишна справка
1.4.3	Мониторинг на зелената система относно наличието на вредители и проучване на възможностите за провеждане на биологична борба срещу тях.	Община Велико Търново	ежегоден	-	Общински бюджет	Подобряване състоянието на зелената система

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

1.4.4	Поддържане на съществуващите зелени площи.	Община Велико Търново	постоянен	Съгласно приет общински бюджет	Общински бюджет	Подобряване акустичната обстановка и КАВ
1.4.5	Актуализация и разширяване на картотеката на зелената система в гр. В. Търново	Община Велико Търново	2027	-	Общински бюджет	Актуализирана картотека
1.4.6	Подготвяне на предложение за обявяване на нови защитени територии	Община Велико Търново	2022-2027	-	-	-

Приоритет 2. Повишаване качеството на живот, чрез подобряване управлението на отпадъците. Инфраструктурно и организационно осигуряване.

1.	Специфична Цел 1: Екологосъобразно управление на отпадъците и предотвратяване на риска от замърсяване с отпадъци					
2.1.2	Изпълнение на мерките, заложи в Регионална програма за управление на отпадъците	Община Велико Търново		Съгласно стойности в програмата	Общински бюджет, Европейски фондове и други международни и национални финансиращи структури	Ежегоден отчет на изпълнение към програмата
	Специфична Цел 2. Поддържане и контрол на чистотата на населените места с цел повишаване удовлетвореността на гражданите					

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

2.2.1	Засилване на контрола от страна на Общината и Кметствата върху фирмите, изпълняващи дейностите по събиране и транспортиране на БО; почистване на територии за обществено ползване; почистване и поддържане на зелените площи	Кмет на Община В. Търново, Кметове на кметства, Кметски наместници, общински, ОП „Зелени системи“	постоянен	-	-	Подобряване чистотата в населените места
2.2.2	Ефективен контрол върху гражданите и фирмите за спазване изискванията на нормативните актове и местните наредби в областта на опазване на околната среда	Кмет на Община В. Търново, Кметове на кметства, Км. наместници, ОП „Зелени системи“, екоинспектори	постоянен	-	-	Подобряване културата на населението – гаранция за изграждане и поддържане на чисти населени места
Приоритет 3. Повишаване на институционалния капацитет, информираност и обществена ангажираност в опазването на околната среда						
Специфична Цел 1: Повишаване на институционалния капацитет на общината						
3.1.1	Поддържане на информационна система и база данни за състоянието на компонентите на околната среда	Община Велико Търново	постоянен	-	-	-

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

3.1.2	Своевременна актуализация и допълване на общинските наредби и програми с отношение към опазване на околната среда	Община Велико Търново	постоянен	-	-	Актуализирани общински наредби
3.1.3	Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в общинската администрация	Община Велико Търново	2022-2027	-	Програми/фондове на ЕС, Общински бюджет, държавен бюджет	-
Специфична Цел 2: Повишаване на обществената информираност и ангажираност						
3.2.1	Оказване на техническа помощ и подкрепа в процеса на подготовка, кандидатстване и реализация на екологични проекти на НПО, читалища, кметства, учебни заведения, организации и фирми с екологична насоченост, които работят по разрешаването на различни проблеми свързани с опазването и подобряването на ОС на територията на	Община Велико Търново	2022-2027			Реализирани проекти в областта на околната среда/Повишена ангажираност на обществеността в опазването на околната среда

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО

	Общината					
3.2.2	Провеждане на обучение на ученици по актуални екологични въпроси	Община Велико Търново	2022-2027	-	-	Повишаване на обществената информираност

X. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

1. Мониторинг, контрол, оценка и актуализация на общинската програма за опазване на околната среда

За да бъдат реализирани поставените с програмата задачи и постигнати заложените в нея цели е нужно предложените действия на Общината по опазване на околната среда да бъдат еднакво добре приети от Общинския съвет, общинското ръководство и съответните секторни специалисти. Изпълнението на конкретните мерки и дейности, които водят до постигане на планираните цели и действия, са задължение на Дирекция „Строителство и устройство на територията.

В съответствие с изискванията на чл. 79, ал. 5 от Закона за опазване на околната среда Кметът на Общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата, а при необходимост – и предложения за нейното допълване и актуализиране. На това основание и във връзка с чл. 52, ал. 9 от ЗУО с настоящата програма се предлага отчетът да се изготвя и внася в Общинския съвет до 31 март всяка година, като неразделна част от него са: информацията за изпълнението на Регионална програма за управление на отпадъците за община Велико Търново през предходната календарна година и информация за изпълнението на Актуализираната програма за намаляване на емисиите и достигане на установените норми за фини прахови частици в атмосферния въздух на община Велико Търново. Екземпляр от отчета се представя за информация и в РИОСВ Велико Търново.

Наблюдението и оценката на ОПООС ще се извършва с оглед постигането на ефективност и ефикасност от изпълнението ѝ. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на Програмата, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им.

Наблюдението, както и изпълнението на програмата е отговорност на Кмета на Общината и дирекция „Строителство и устройство на територията“. В процеса на наблюдение Общинската администрация осигурява спазването на принципите за партньорство, публичност и прозрачност. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или ако условията се изменят.

2. Контрол по изпълнение на програмата

Контролът върху изпълнението на Общинската програма за опазване на околната среда се извършва от Общинския съвет на Община Велико Търново. Кметът представя пред

Общинския съвет всяка година отчет за изпълнението на програмата, който се предоставя и на РИОСВ-Велико Търново.

3. Актуализация на програмата

Настоящата програма за опазване на околната среда на община Велико Търново е отворен документ и подлежи на усъвършенстване, допълване и актуализация. При настъпила промяна в нормативната база или поради други причини се подготвя актуализация на програмата. Подобна актуализация е необходима при съществена промяна в приоритетите на общината, съществени изменения в съществуващите условия, промяна в нормативната уредба по опазване на околната среда.

4. Информация на РИОСВ и обществеността за изпълнение на програмата

Програмата за опазване на околната среда е достъпен документ за компетентните органи (РИОСВ Велико Търново и МОСВ) и обществеността, чрез интернет страницата на община Велико Търново, за да могат всички заинтересовани да имат достъп до него, вкл. да дават своите мнения и предложения.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1

СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ДОКУМЕНТИТЕ, ПРОУЧВАНИЯТА И Т.Н.,
ИЗПОЛЗВАНИ ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ПРОГРАМАТА.

1. Закон за опазване на околната среда /ЗООС/ - ДВ., бр.91/25.09.2012 г., посл. ДВ. бр.21 от 12 Март 2021г.
2. Закон за чистотата на атмосферния въздух /ЗЧАВ/(обн. ДВ., бр. 45 от 28.05.1996г., изм., бр. 20 от 11.03.2022 г.)
3. Закон за управление на отпадъците /ЗУО/ (обн. ДВ бр. 53 от 13 юли 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.19 от 5 март 2021г.)
4. Закон за водите /ЗВ/ (обн. ДВ, бр. 67 от 27.07.1999г. изм. и доп. ДВ. бр.20 от 11 Март 2022г.)
5. Закон за почвите /ЗП/ (обн. ДВ, бр. 89 от 06.11.2007г., изм. и доп. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018г.)
6. Закон за биологичното разнообразие /ЗБР/ (Обн. ДВ. Бр.77 от 9.08.2002г., посл. изм. и доп., ДВ бр. 98 / 27.11.2018 г.)
7. Закон за лечебните растения /ЗЛР/ (Обн. ДВ, бр, 29 от 07.04.2000 г, изм. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2021г.)
8. Закон за защитени територии /ЗЗТ/ (Обн. ДВ. бр. 133 от 11.11.1998г., изм. ДВ. бр.21 от 12 Март 2021г.)
9. Закон за защита от шума в околната среда (Обн. Дв, бр. 74 от 13.09.2005г., изм. и доп. бр. 52 от 2.07.2019 г.)
10. План за интегрирано развитие на Община Велико Търново 2021-2027
11. Доклад за състоянието на околната среда на РИОСВ – В. Търново 2018, 2019, 2020 г.
12. План за управление на речните басейни на БДДР 2016-2021 г.
13. Национална Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020-2030 г.)